

Keresztény szellemiségű
interregionális havilap

30-31. szám
2023. október-
november

VILÁG
népünk

REMÉNYE

*„Várjuk a mi boldog reménységünket, a mi nagy Istenünk
és üdvözítőnk, Jézus Krisztus dicsőségének megjelenését.”*

(Titusz 2:13)

ŐSZI ERDŐ A KÁRPÁTOKBAN

Túrmezei Erzsébet (1912–2000)

A forráshoz

„Te nemcsak olyan forrás vagy, amelyik engedi magát megtalálni.
Te az a forrás vagy, amelyik maga indul el megkeresni a szomjazókat.” (Sören Kierkegaard)

Tiszta- bővizű csodálatos Forrás,
keresd tovább a szomjasakat!
Látod, mennyien vannak!

Posvány vizével oltják szomjúságuk.
Szomjaznak, életre, szeretetre,
irgalomra és bocsánatra, jóságra,

Igazságra, öröme, igazi szabadságra.
Szomjazók számlálhatatlan serege!
Mi lesz velük, ha rád nem találnak?!

Milyen felfoghatatlan, ahogy elindulsz
megkeresni őket,
Ahogy szüntelen útban vagy feljük,
Meg sem várva, hogy ők keressenek!
Milyen csodálatos titok!

Boldog akit már megtaláltál,
s nem posványok mérgező vizét issza!
Ahogy ígérted,
nem szomjazik soha többé,
És belsejéből szeretet, öröm, irgalom, jóság:
Élő víz fakad.

Krisztus-forrás, te áldott, drága, tiszta,
keresd tovább a szomjasakat!

Tartalom

Világ Reménye

30–31. szám,
2023. október–november

Egészségünk

Az élet ritmusai

Egészségünk

Az élet ritmusai	2
A napi étkezésrend hatásai	6
Az idegrendszert védő táplálkozás	8
A csontritkulás	11
Erdélyországi Istenes Vers (Dsida Jenő)	14
A magyar irodalom arcképcsarnoka: Móricz Zsigmond	17
Mikor a kövek is megszólalnak	19
A nyáj és pásztora	22
A Joó család	27
A nagy francia forradalom (2.)	35
Figyelő Gáza – a negyedik út	44
Erdélyi Bibliaiskola (19.) Isten törvénye	50
Bibliai eredetű magyar nevek József	55

Amikor azt mondjuk „nyár”, a szabadságra, vakációra, lazításra gondolunk. Szükségünk van az erőnk megújulására, de nem csupán nyaraláskor vagy heti egyszer, hanem naponta, mivel az egészségünk megsínyli, ha ezt figyelmen kívül hagyjuk. A szervezetünk jól meghatározott ritmus szerint működik.

Fedezzük fel együtt a biológiai órát, amelynek ütemére zajlik az életünk!

A cirkadián ritmus

A világosság és a hőmérséklet szabályos napi ritmus szerint változó tényező. Az emberi szervezet molekuláris „órákkal” rendelkezik, amelyek alkalmazkodnak a környezet szabályos változásaihoz és meghatároznak egy 24 órás cirkadián ritmust. Ez befolyásolja a magatartást és minden nap-szakban optimális fiziológiai tevékenységet biztosít. A szervezet minden sejtjében van egy molekuláris óra, ennek az összhangját pedig a hipotalamus (az agy egyik része) szintjén található ún. suprachiasmatikus mag valósítja meg. Ez szabályozza a fiziológi-

ai tevékenységeket, és ennek a rendszernek a felborulása különféle egészségügyi problémákat okoz. Az éjszakai műszak vagy a több időzónán átívelő repülőút (ún. „jetlag”) olyan tényező, amely egyértelműen megzavarja a belső óránkat. Vannak azonban ennél kevésbé érzékelhető életmódbeli tényezők is, amelyek negatív módon befolyásolják a cirkadián ritmust, zavarokat keltve benne. Ezek közé tartozik a szociális „jetlag”, a megszokott napi programtól eltérő hétvégi étrendi vagy alvási szokások, fényt kibocsátó elektronikus eszközök vagy tévé használata éjszaka, a késő esti vagy rendszertelen órákban történő étkezés.

Az alvás és a cirkadián ritmus

Naponta körülbelül az időnk egyharmadát pihenéssel töltjük. Az alvás lényeges a testünk megfelelő működése szempontjából, mivel alvás közben a szervezet különböző hormonokat szabadít fel, melyek befolyásolják az anyagcsere jó működését. Az alvás mennyisége és főként minősége

Életritmusunk a Nap járásához igazodik, ezért nem szabad engednünk, hogy a modern életforma miatt ez eltolódjon

nagy mértékben meghatározza azt, ahogyan az emberi szervezet napközben reagál a mentális, fizikai vagy az immunrendszert érintő kihívásokra.

Az emberek eltérő időpontokban térnek nyugovóra: egyesek korán szeretnek lefeküdni, míg mások később. Az alvási szokások a társadalmi elvárásoknak megfelelően is változhatnak, ami miatt genetikai szinten mutációk léphetnek fel a molekuláris óráért felelős géneknél. Ez megmagyarázza a különféle kronotípusok kialakulását, (például azt, hogy egyesek miért tudnak dolgozni vagy tanulni „éjjeli bagolyként” – a fordító megjegyzése). Azonban érdemes megjegyeznünk, hogy a világosság-sötétség ciklustól való nagyobb eltérés felborítja a normális alvás-ébrenléti ciklust, ami krónikus fárad-

sághoz és kimerültséghez vezet. A szervezet órájában működési zavar keletkezik, ezért a 24 órától eltérő ritmus szerint kezd el működni. Mivel a molekuláris óra fel-

gyorsul vagy lelassul, az optimális alvásidő eltér a külső világosság-sötétség ciklustól, az eredmény pedig a megszakított alvás és a kialvatlan állapot lesz. Ha emellett a lefekvés ideje is rendszertelen, azaz mindig máskor térünk nyugovóra, ez további negatív hatással van a cirkadián ritmusra és az alvás minőségére.

Mi történik, ha túl keveset vagy nem megfelelő időben alszunk?

Az alvás közbeni pihenés lényeges az agy megfelelő működése szempontjából. A minőségi pihenés segíti a tanulást és memorizálási folyamatokat, ugyanakkor a fordítottja is igaz: nem megfelelő pihenés rontja a tanulás és emlékezetbe vésés képességét. Az alvás és ébrenlét váltakozása befolyásolja a plaszticitást, a szinaptikus átvitelt (transz-

Az éjszakai, pihentető alvás rendkívül fontos. Ehhez időben kell lefeküdni, kerülni az esti étkezést, és nem fogyasztani soha kávét és koffeines italokat

misszió), és lehetővé teszi, hogy az agyban már létező vagy kialakuló kapcsolatok optimális szinten működjenek. Az alváshiány miatt károsodhatnak a kognitív folyamatok, mivel ez megszakítja vagy veszélyezteti az információk rögzítéséhez szükséges módosulásokat, amelyek alvás közben történnek. Ezenkívül csökken az előny/rizikó felmérésének a képessége, így a döntési képesség is az új információk vagy gyorsan változó és bizonytalan kimenetelű körülmények között, mint amilyenek a sürgősségi helyzetek. Valószínűleg mindannyian átértük már, hogy amikor pihentek vagyunk, sokkal éberebben észleljük a dolgokat és jóval hatékonyabban tudunk dönteni a rendelkezésünkre álló információk alapján. A koncentrációs képességünk szintén jobb.

A kialvatlanság a fizikai és mentális egészségre egyaránt negatív hatással van. A szív- és vesebetegségek, a cukorbetegség, az elhízás, a magasvérnyomás-betegség, a mentális beteg-

ségek, de olyan zavarok is, mint az ingerlékenység, agresszivitás és depresszió összefüggésben állnak a cirkadián ritmus felborulásával.

A táplálkozás és a cirkadián ritmus

Az alváson kívül a gyomor- és bélrendszer működését is a belső óránk szabályozza. Olyan funkciók, mint a bélmozgás vagy a tápanyagok felszívódása, emésztése, kiválasztása és anyagcseréje másképp zajlik éjszaka alvás közben, mint nappal. Akárcsak az alvás esetében, az étkezési – különösen az evés idejéhez és rendszerességéhez kötődő – szokások is felboríthatják a cirkadián ritmust. Ez negatív hatással van az egészségünkre, ami a gasztro-intesztinális csatorna vonatkozásában a motilitás zavarában, az sejtproliferációban, az emésztés, a fehérjék, szénhidrátok, zsírok, elektrolitok és a bélmikrobióta módosulásában jelentkezik.

A metabolikus szindróma olyan anyagcsere változások tár-

sulásának az eredménye, mint például: az elhízás, a vérzsír szint zavarok, az inzulinrezisztencia és a magas vércukorszint. Ennek a szindrómának a legfőbb kiváltó tényezői a túlevés és az ülő életmód, viszont a cirkadián ritmus felborulása közvetetten szintén hatással van az anyagcserére olyan mechanizmusok révén, mint amilyen a megnövekedett étvágy és a jóllakottság-érzés hormonális jelzéseinek a hiánya, ami éjszakai túlevéshez vezet; a pihenés ideje alatti táplálékfogyasztás pedig ugyancsak összezavarja a metabolikus tevékenységet. A melatonin az éjszakai alvás közben termelődik, és szerepet játszik a vércukorszint szabályozásában is; azonban a cirkadián ritmus felborulása vagy az alváshiány csökkenti vagy akár meg is akadályozhatja ennek képződését. Ha a napi kalóriamennyiség döntő részét a nap első felében visszük be a szervezetünkbe, az jótékonyabb hatással van az anyagcsere működésére, mintha azt a nap második

felében tennék, és a testsúlycsökkentésben is segít azoknál, akik az elhízással küzdenek.

A cirkadián ritmus zavara hajlamosító tényezője a gyomorfekély kialakulásának a gyomornedvképződés egyensúlyzavara miatt, de biológiai stresszkeltő hatása miatt is, ami növeli a gyomorsavtermelődést, és gyengíti a gyomor nyálkahártyájának a védelmi rendszerét. A megfelelő időben és rendszerességgel történő étkezés szabályozza a gyomor- és bélrendszer belső óráját, javítva ennek a rendszernek és az egész szervezetnek a működését.

Mennyi az idő?

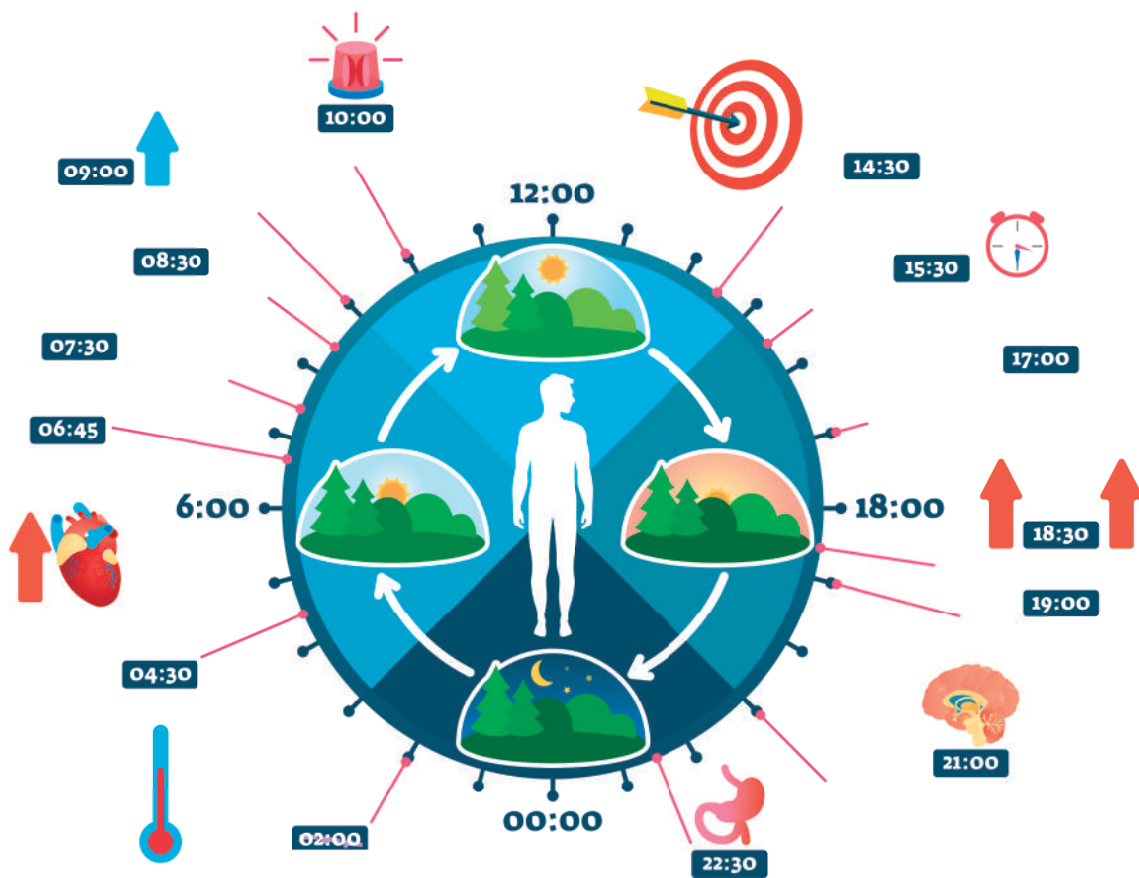
Hajnali 6:45 körül megnövekszik a vérnyomás, és a szervezet készen áll az új napra. A gyomor-bélrendszer motilitása 8:30 után intenzívebb, ezért ajánlott, **hogyan ekkor már túl legyünk a reggelin.** Napközben a koncentráció és a koordináció a maximális szinten van, a reakcióidő pedig 15:30-kor a legélénkebb. A szív- és érrendszeri hatékonyság, valamint az izmok teljesítőképessége 17 óra körül a legjobb, ezért a fizikai tevékenységek végzése is ilyenkor a leghatékonyabb. A melatonintermelés 21 óra után kezdődik el, ami

azt jelzi számunkra, hogy ideje lefeküdnünk vagy legalább ahhoz készülnünk. A gyomor motilitás 22:30 körül lelassul, amennyiben az utolsó étkezés 3–4 órával ezelőtt megtörtént, és a gyomor befejezte a tevékenységét.

Mindennapjaink ritmusa általában intenzív. Bizonyos helyzetekben a napi program megfelelő beosztása nehézséget jelent, de törekedjünk arra, hogy ez inkább kivétel legyen, mint szabály. Ha megértjük a szervezetünk működését és napi programunkat **a testünk belső órájához igazítjuk**, egészséges életnek örvendhetünk.

A cirkadián ritmus

00:00 ÉJFÉL
02:00 Mély alvás
04:30 Legalacsonyabb testhőmérséklet
06:00 REGGEL
06:45 Nő a vérnyomás
07:30 Csökken a melatonintermelés
08:30 Intenzívebb a gyomor-bélrendszer motilitása
09:00 Növekszik a tesztoszteronszint
10:00 Fokozott készségi állapot
12:00 DÉL
14:30 Optimális koordináció
15:30 A leggyorsabb reakcióidő
17:00 Maximális szív- és érrendszeri, izomműködési hatékonyság
18:00 ESTE
18:30 Legmagasabb vérnyomás

19:00 Legmagasabb testhőmérséklet
21:00 Elkezdődik a melatonintermelés
22:30 Minimális gyomor-bélrendszeri motilitás

Dr. Andreea Kiertau

(Átvéve az *Élet + Egészség* folyóirat 2020/5. számából, a Kiadók engedélyével)

A napi étkezésrend hatása az anyagcserére és az elhízásra

A táplálkozás elengedhetetlen a túléléshez. Az étkezések időrendje szinkronba hozhatja az emésztésben, a táplálékok felszívódásában vagy azok anyagcseréjében szerepet játszó szerveket és szöveteket, például a gyomrot, hasnyálmirigyet, vékonybelet vagy a májat. A legújabb orvosi kutatások igazolták, hogy az étkezés ideje döntően befolyásolja a zsírok felhalmozódását és elégetését, valamint a különbözőféle fogyókúrák hatékonyságát.

Az alábbiakban sorra vesszük a napi három főétkezés (reggeli, ebéd, vacsora) időrendjét és ezek lehetséges hatását az anyagcserére, a glükóztoleranciára és azokra a tényezőkre, amelyek befolyással lehetnek az elhízás kialakulására.

Bevezető

Az elhízás kezelése sokat változott az utóbbi évtizedekben. Míg a '60-as vagy a '70-es években a kalóriaszegény étrendek jelentették az egyetlen ajánlott kezelést, azóta a hangsúly egyre inkább az életmódváltás, a megelőzés, sőt a viselkedésterápia bevezetése felé tolódik. Dacára annak, hogy nagy létszámú népességi csoporton beigazolódott az étrendkezelés előnye, a hatékonyságát illetően kétségek merültek fel, mivel egyes tanulmányok rámutattak, hogy a páciensek 80%-a még a cél elérése előtt abbahagyja a kezelést. Miközben a fölös kilók leadásá-

nak hatékonyságát a testmozgás mértéke és az érzelmi tényezők is nagyban befolyásolják, meg-

hetősen keveset tudunk a kiegészítő oki tényezőkről. Felfedezték, hogy **az étkezés ideje döntő tényező**, amely meghatározhatja a fogyókúra sikerét vagy kudarcát. Nem csak a „mit eszünk?“, hanem a „mikor eszünk?“ kérdés is jelentős szereppel bír az elhízás kezelésében.

Fontos, hogy „mikor“ ebédelünk

Spanyolországban 420 ember vett részt egy olyan tanulmányban, amelynek keretében különböző étrendterápiákat alkalmazó klinikák kezelési programjait alkalmazták rajtuk. A résztvevőket a fő étkezésük (ami Spanyolországban az ebéd) időpontja szerint is osztályozták. Az eredmények rávilágítottak, hogy akik későn (15 óra után) ebédeltek, kevesebbet fogytak a kúra során, mint akik 15 óra előtt, a hasonló életkor, étvágyat befolyásoló hormonszint, energialeadás, alvásidő és makrotápanyag-felhasználás ellenére. Egyben érdekes összefüggésre

is fény derült, és pedíg arra, hogy azok, akik 15 óra után ebédeltek, általában késő estig fent vannak, később ébrednek, és jobb intellektuális teljesítményre képesek az esti órákban. Ez az embercsoport egy kockázati kategóriát képvisel.

Az eddig elvégzett tanulmányok hangsúlyozzák, hogy az étkezés időpontjának fontos szerepe van az elhízás (dietaetikus és sebészi) kezelésében, de nem mondhatunk le annak valószínűségéről sem, hogy az elhízásra hajlamos személyeknél a fizikai téptlenség, a helytelen

életmód vagy különböző fiziológiai tényezők befolyásolják a test-súlyt.

Hogyan befolyásolja az étkezések időpontja az anyagcserét?

Egy randomizált tanulmány keretében 32 fiatal nőnél nyomon követték a korai (13 óra) és a késői (16:30 óra) ebéd hatását. Igazolódott, hogy akik későn ebédeltek, azoknál csökkent a glükóztolerancia, pihenés közben az energialeadás és a szénhidrátok oxidációja azokhoz képest, akik korábban ebédeltek. Ráadásul a kortizol (egy stresszhormon) szintje is megnövekedett (mint egy akut stresszt okozó helyzetben) azoknál, akik későn ebédeltek, a többiekéhez képest.

A késői ebéd a perifériás testhőmérsékletet is befolyásolta napközben, a túlsúlyos/elhízott nőkhöz hasonló mértékben, amelyet anyagcsere változásokkal hoztak összefüggésbe.

A nyugodtan, a napi tevékenységek elkezdése előtt együtt elköltött, bőséges reggelit nem szabadna kihagyni

A késői vacsora

A spanyolok általában nagyon későn, este 10 körül vacsoráznak, miközben az olaszok 21 óra, a franciák 20 óra, a németek 19 óra és a svédok 18 óra körül.

Egyes tanulmányok rávilágítottak arra, hogy az ebéidő sokkal inkább befolyásolja a fogyás eredményességét, mint a reggeli vagy a vacsora időpontja, míg más tanulmányok szerint a késői vacsora vagy az éjszakai evés az elhízás, a magas vérzsír szintek, a magas vércukorszint vagy a metabolikus szindróma magas kockázatával társul. A glükóz anyagcsereje napközben változó, így az étkezések időpontjában történő kis változtatások, vagyis a kalóriabevitel eloszlása a jelek szerint befolyásolja az inzulinrezisztenciát.

Egy 12 héten át tartó kísérleti tanulmány – amelyet metabolikus szindrómában szenvedő túlsúlyos/elhízott nőknél végeztek, akiket a testsúlycsökkentés alapján két, izokalóriás étrendet folytató csoportra osztottak – kimutatta, hogy azoknál a személyeknél, akiknél vacsorakor volt a legnagyobb a kalóriabevitel, nagyobb volt az inzulinrezisztencia mértéke, mint akik a reggelinél vitték be a legtöbb kalóriát a szervezetükbe. Ez is mutatja, hogy az esti csökkentett kalóriabevitel hasznos segítséget nyújt a metabolikus szindróma kezelésében.

A reggeli

A reggeli anyagcsere hatásai nyitott kérdést jelentenek a táplálkozástudományi szakemberek körében, mivel több fontos

szempontot is azonosítottak ezzel kapcsolatban, mint amilyen az élelmiszerek összetétele, kalóriatartalma és a bevitel ideje.

Ellentmondásos eredményeket közöltek a reggeli kihagyása és a testsúlycsökkenés összefüggésével kapcsolatban. Egy tanulmány rávilágított, hogy a magas kalóriatartalmú (700 kcal) reggelit és alacsony kalóriatartalmú vacsorát (300 kcal) elfogyasztó személyek látványosan többet fogtak azoknál, akiknél a reggeli és a vacsora egyaránt kalóriadús volt.

Sőt, bebizonyosodott, hogy a reggeli elhagyása általában egészségtelen magatartásformákkal, kevésbé tápláló étrend követésével, kevesebb mozgással és nagyobb metabolikus kockázattal, vagyis nagyobb testsúlymutatóval, szélesebb de-

Az elhízás elleni harcban nem csak az a fontos hogy mit, hanem az is, hogy mikor eszünk

rékbőséggel, magasabb éhomi cukorbetegség kialakulásának a inzulinszinttel és nagyobb kol- megnövekedett veszélye, ami va- leszterinszinttel is társul. Továb- lószínűleg azzal magyarázható, bi kockázat lehet a 2-es típusú hogy a reggeli kihagyását nehéz

később bepótolni, és így fennáll a napi nagyobb mennyiségű zsír, energia és koleszterin, illetve kevesebb vitamin, ásványi anyag és rost bevitelének az eshetősége azokhoz képest, akik rendszeresen reggeliznek.

Következtetés

A fenti információk egy kis részét képezik a jelenleg ismert orvosi eredményeknek; célunk pedig az, hogy segítsünk helyes döntéseket meghozni az egészségünkkel és étrendi szokásainkkal kapcsolatban. Ne csak vágyjunk az egészség után, hanem tegyünk is érte!

Dr. Naomi Macaru

(Átvéve az *Élet + Egészség* folyóirat 2020/5. számából, a Kiadók engedélyével)

Az idegrendszert védő táplálkozás

Bevezető

Az életkor előrehaladtával kezdenek „megkopni” a szervezet mechanizmusai és struktúrái, amelyek valamikor képességeik legmagasabb fokán működtek. Ezek a változások a test egészére jellemzőek: a alapanyagcserére, amely csökken, a csont- és ízületi rendszerre, az emésztőrendszerre stb. Viszont a legfontosabb átalakulások abban a szervünkben történnek, amely nélkül képtelenek lennénk döntéseket hozni, beszélni, emlékezni, táplálkozni, vagyis az agyunkban. Az egészséges életmód magába foglalja a rendszeres testmozgást és a kiegyensúlyozott táplálkozást, és ez az idegrendszerünk öregedése elleni leghatékonyabb fegyver.

Az eddig végzett kutatások arra a következtetésre vezettek, hogy

az öregedés számos módosulást eredményez a „gépezetünkben”, amik között megemlítjük a következőket: az agy méretének csökkenése az életkor előrehaladtával; az agy érellátásának a megválto-

zása és ezzel együtt a jó működését biztosító tápanyagmennyiség csökkenése; a kognitív funkciók, valamint az ingerületátvivő anyagok és hormonok szintjének a megváltozása.

Megállapították, hogy az agy mérete és/vagy súlya a 40-ik életév után kb. 5%-kal csökken évtizedenként, s ez a hanyatlási ráta 70 év után még tovább emelkedik. Mindezek növelik az olyan történések kockázatát, mint amilyen az agyi érkatasztrófa (stroke), a fehérállomány sérülései, demencia, emlékezetkiesés, Parkinson-betegség és még folytathatnánk a felsorolást.

A változások nem ugyanolyan mértékben jelentkeznek az agy minden részén. Úgy tűnik, a prefrontális cortex a legérzékenyebb, míg a legkevésbé a nyakszirti lebeny. Mindezt az életkor előrehaladtával történő kognitív

változások alapján figyelték meg. Viszont egyes tanulmányok arra engednek következtetni, hogy az öregedés legnagyobb mértékben a hippokampuszt érinti. Szintén megfigyelték, hogy a férfiaknál a leggyakrabban a homloklebenyre és a fali lebenyekre terjed ki a hanyatlás, míg a nőknél a fali lebenyekre és a hippokampuszra.

Egy tanulmány során 50 és 81 év közötti, 140 demenciás és depressziós személynél vizsgálták a kortikális rész és a fehér állomány térfogatát, és felfedezték, hogy összefüggés van az öregedés és a prefrontális cortex zsugorodása, a fehér állomány szubkortikális sérülései számának a növekedése, valamint a konzervatív viselkedés megerősödése (amihez a végre-

hajtó funkció csökkenése is hozzáadódik) között.

Az öregedéssel társuló legismertebb kognitív változás a memóriával kapcsolatos. Az emlékezet, mint funkció több kategóriába sorolható: epizódikus memória, amely a hosszú távú memória része; szemantikus memória; procedurális memória; rövid távú memória; észlelési memória; munkamemória stb. Úgy tűnik, az öregedés ezek közül az első kettőt – az epizodikus és a szemantikust – érinti a leginkább.

Az epizódikus memória rendszerezi az eseményeket aszerint, hogy hol, mikor és hogyan történtek. Például ennek köszönhetően emlékezünk az első iskolai napra, a múlt heti fontos találkozóra

vagy arra a leckére, amiből megtudtuk, hogy Párizs Franciaország fővárosa. Úgy tűnik, az epizódikus memória teljesítménye a középkorúaknál kezd el csökkenni. A memóriavesztés az Alzheimer-betegség (AD) jellegzetessége is, ami nőknél gyakoribb.

A szemantikus memória segítségével jegyezzük meg a dolgok jelentését és az életünk során a világról összegyűjtött tudást.

A mentális betegségek elkerülése érdekében vagy azért, hogy enyhítsük a már említett hatásokat, amelyek közé még az indok nélküli ingerlékenységet, a fáradtságot, a frusztrációt (csalódottságot), az alacsony önértékelést is sorolhatjuk, tegyük szövetségessé a trendet.

Az idegrendszerünket védő élelmek

A fokhagyma

A fokhagyma az egyik leggyakrabban használt élelmiszer a konyhában. Bár sok szakács alkalmazza, nem mindegyik ismeri pontosan a szervezetre gyakorolt hatásait. Nemcsak a szív- és érrendszerre, az anyagcserére van jó hatással, hanem az idegrendszerre is. A szakirodalom kiemeli hasznosságát a magasvérnyomás-betegséggel, a magas összkoleszterinszinttel, LDL-szinttel és annak oxidációjával szembeni küzdelemben; ezek mindegyikét a demenciával is társították. A fokhagyma továbbá:

- ❖ fokozza a vér áramlását az agy irányába, javítva az agyi vérkeringést;
- ❖ küzd a szabadgyökök ellen, védi ezáltal a neuronokat az oxidatív stressztől;
- ❖ csökkenti a koleszterinszintet, segít megelőzni annak lerakódását az érfalakon;
- ❖ növeli az endogén, a sejtekben jelenlevő antioxidánsok (mint a szuperoxid-diszmutáz, kataláz, glutation) szintjét;
- ❖ erős antioxidáns hatásának köszönhetően lassítja a sejtek öregedését.

Az áfonya

Flavonoidokban, különösen antocianidban gazdag, amelynek intenzív színét, de idegrendszervédő és antioxidáns hatását is köszönheti. Nemrég megfigyelték az áfonya in vitro idegrendszervédő hatását az agyi érkatasztrófa esetén. Egy

patkányokon végzett tanulmány során megfigyelték az áfonyával kezelt egyedeken, hogy 48%-kal kisebb volt az agyi sejtelhalás előfordulása, mint a kontrollcsoportnál. Az áfonyának más jótékony hatásai is vannak:

- Lassítja az idegsejtek motorikus és kognitív funkcióromlását.
- Javítja az intellektuális és kognitív (megismerési) funkciókat.
- Csökkenti a Parkinson-kór, Alzheimer-betegség és egyéb degeneratív betegségek okozta hatásokat.
- A spenóttal és spirulinával együtt elősegíti az agy károsult részeinek a javulását.

A gránátalma

Ez a gyümölcs flavonoidokban és olyan polifenolokban gazdag, amelyek képesek semlegesíteni a szabadgyököket. Nemrég még csak a szívvédő és rákellenes hatása volt ismert, de úgy tűnik, fogyasztása az agynak is jót tesz. Legfontosabb hatásai:

Javítja a kognitív és a tanulási képességet.

Alzheimer-kórban szenvedők-nél felére csökkenti egy bizonyos toxikus anyag (beta-amiloid) mennyiségét, amely az idegsejtekben halmozódik fel.

Védi az újszülöttek agyát a hypoxiával szemben, amely a nehéz szülésnél jelentkezhet, és életem át tartó idegrendszeri szövődésményekkel járhat (például: mentális fogyatékoság, értelmi alulfejlettség, epilepszia, a beszéd kialakulásának késése, tanulási nehézségek, agyi bénulás stb.). Ez az idegrendszeri védelem akkor érvényesül az újszülötteknél, ha

Szőlőmag-kivonat

a várandós nő gránátalma levét fogyaszt a terhesség utolsó harmadában.

A szőlőmag-kivonat és a szőlő

A szőlőmagban, főként a piros- és kékszőlő fajták magjában igen magas koncentrációban található egy bizonyos antioxidáns anyag – az oligometrikus proantocianidin vagy PCO, amely a polifenolos flavonoidok kémiai családjába tartozik. Számos előnye között megemlíthetjük az alábbiakat:

Növeli az idegsejtek által természetes úton termelt antioxidánsok (szuperoxid-diszmutáz, kataláz, glutation-peroxidáz) szintjét.

Növeli egyes nem enzimikus (mint a C- vagy az E-vitamin) antioxidánsok szintjét.

A szőlőhéj fogyasztása védelmet biztosít a neuronoknak hiányos vérellátás esetén

A szőlőmag-kivonat hatását a kutatók „antioxidáns regenerálás”-nak nevezik.

A ginkgo

A ginkgo fa (*Ginkgo biloba*) a keringési rendszerre és az agyra gyakorolt hatásairól ismert. A ginkgo biztosítja az oxigén és a glükóz (ami az agy fő üzemanyaga) idegsejtekhez

jutását. Ez védelmet biztosít számukra, és segít eredményesen betölteni a feladatukat.

A braziliai Maringa Állami Egyetemen végzett tanulmányok során kiderült, hogy az agyi érkatasztrófát elszenvedett kísérleti állatok gyorsabban visszanyerik a memóriájukat, ha ginkgo ki-

A Kínából származó ginkgo biloba (páfrányfenyő) fa tavasztól késő őszig szedhető, flavonoidokat és terpenoidokat tartalmazó leveleit használják fel a gyógyászatban

vonattal kezelik őket. Egy másik tanulmányban megfigyelték, hogy a ginkgo biloba kezelés 76,8%-kal javította a különféle kognitív feladatok teljesítését.

A szója

Izoflavon tartalmának köszönhetően a szója idegrendszervédő élelmiszernek minősül. Úgy tűnik,

A szójabab az egyedüli táplálékunk mely a gyógyhatású izoflavonokat tartalmazza

hogy azok, akik szója alapú és izoflavonban gazdag élelmiszereket (szójaital és tofu) fogyasztanak, jobban tolerálják az olyan helyzeteket, amikor lecsökken az agyat ellátó vérkeringés, aminek fő okai lehetnek az agyi érkatasztrófák (embólia és agyi trombózis), valamint az ateroszklerózis (a veredények falának merevedése).

A szezámolaj

Egerekben végzett kísérletek kimutatták, hogy az ásványi anya-

gokban (például vasban és kalciumban) gazdag szezám-mag olaj felgyorsítja az agyi iszkémia¹ során károsult részek helyreállítási folyamatát. Egy ilyen iszkémia a koncentrációs képesség elvesztését és az intellektuális funkciók romlását is eredményezi.

Következtetések

A jól ismert „mens sana in corpore sano” (ép testben ép lélek) latin közmondás öt szóban összefoglalja a minőségi élet

¹ Agyi iszkémia: amikor az agy egy részének a vérrellátása sérül

Szezám-mag-olaj

titkát. A kiegyensúlyozott étkezés elegendő tápanyagot képes biztosítani a szervezet és főként az agy megfelelő működéséhez.

A testünk táplálásával kapcsolatos felelősségteljes magatartás megelőzi az agy funkcionális hanyatlását, de amennyiben kialakult már valamilyen mentális betegség, ez javulást hozhat a páciens és az őt gondozók életében. Kívánom, hogy az asztalunkra kerülő élelmiszerek szolgálják mindannyiunk egészségét!

Cristina Matei, dietetikus

(Átvéve az *Élet + Egészség* folyóirat 2020/5. számából, a Kiadók engedélyével)

A csontritkulás

A csontritkulás, avagy osteoporózis egy igencsak fontos téma, hiszen időseinket érinti és elég jól kezelhető. Sajnos sokszor csak akkor fedezik fel ezt a betegséget, amikor már csonttörés történt. Jelen cikkünkben ismertetni szeretném azt, amit tudni kell a csontritkulásról.

Mi is a csontritkulás?

A csontok kóros meggyengülése, megritkulása. A különben szívós, kemény csontok a betegség során szivacsossá-luyakacsossá válnak, tartóerejükből veszítenek, sokkal könnyebben eltörnek.

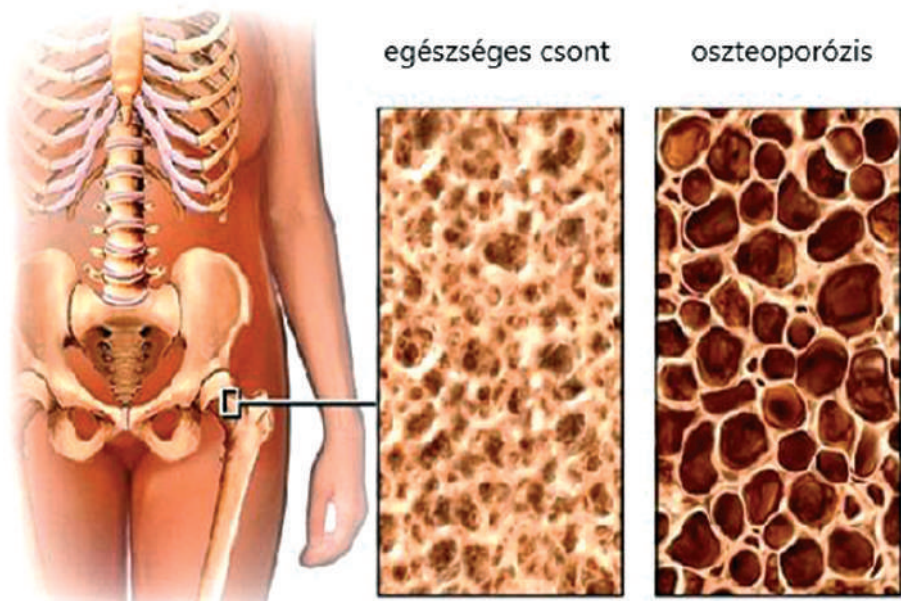
Miért áll elő?

Először idézzük fel, hogy mi szükséges az egészséges csontozathoz. Csontjaink már az anyaméhben képződnek kis lágycsírák formájában, melyek elkezdnek idővel csontosodni, majd más csontokkal ízületeket alkotni. A gyermek növekedése tulajdonképpen elsősorban csontozatának növekedését jelenti, mely kb. 20-dik életévig tart. Ekkor éri el a csontozat a

legnagyobb sűrűséget. Ezután következik egy lassú, normális ritkulás. A csontok keménységét az ide lerakódott ásványok kölcsönözik. Ezen ásványok legnagyobb részét az ún. hidroxipatit teszi ki, ami kalciumból és foszfátból áll (Ca és -PO₄). Ezen kívül a csontokban vázszerűen kollagén is található. A kollagén egy fehérje (protein), ami ugyancsak szívósságot és rugalmasságot kölcsönöz a

csontoknak. Kollagén a bőrben, hajszálakban és a körömbe is megtalálható.

Ha dióhéjban fel szeretnénk vázolni, hogy mik befolyásolják a csontok növekedését, majd sűrűsödését, akkor a következőket kell tudni. Gyerekkorban növekedési hormon termelődik, ami a csontok növekedését serkenti. Serdülőkorban a nemi hormonok hatására eleinte egy újabb növekedés áll be, ám utóbb a növekedés leáll, és a csont sűrűsödik. A nemi hor-

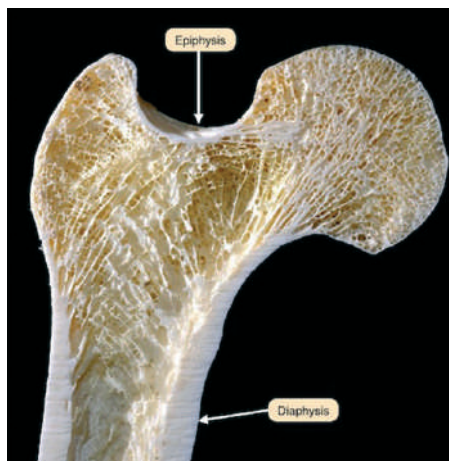
A kép önmagáért beszél, a csont szivacsossága, ritkává válik

monok közül az ún. ösztrogének játszanak ebben nagy szerepet. Az ösztrogén a nők esetében a menopauzáig magasabb szinten van jelen, utána egyre csökken.

Mint említettük, csontjaink kalciumból és foszfátból tevődnek össze, ezért fontos, hogy elegendő mennyiségben legyenek a testben. A kalcium felszívódásához fontos a D-Vitamin. A D-vitamin táplálék által vihető be, de napsütés hatására a bőrünkben is előáll. A foszfát megtalálható alap élelmiszereinkben elegendő mennyiségben.

Csontjaink egészségben tartásának egy nagyon fontos tényezője a mozgás. Járással, ugrással, szaladással a csontok fizikailag igénybe vannak véve, ezen ingerek pozitívan hatnak és megerősítik csontjaink erővonalait. Gyerekkorban és idősebb korban is fontos tehát a testi mozgás.

Miért áll elő tehát az oszteoporózis? Az esetek túlnyomó részében időskorban áll elő, nőknél kb 3-szor gyakrabban, mint férfiaknál.

Ezen combcsont belső felépítésén megfigyelhető az erővonalak menti szerkezet, mely a csont szívósságát biztosítja

A mai álláspont szerint több oka van, a menopauza után beállt ösztrogénhiány, az egyre csökkenő testedzés, kalciumhiány, meg egyéb krónikus betegségek negatív hatása váltja ki e betegséget.

Miért ártalmas?

Az oszteoporózis az időskori orvoslás egyik kihívása. Sajnos gyakran időseink már nem járnak jól, leeshetnek, csontjaik így nagyon

könnyen eltörnek. A csigolyák még spontánul is süllyedési törést szenvedhetnek. Egy idős számára a csonttörés sok problémát felvet: egyeseket meg kell műteni, vagy hosszú napokig-hetekig ágyban vagy gipszben lesznek. Ez legtöbb esetben sajnos az idős személy leépüléséhez vezet.

Hogyan nyilvánul meg a csontritkulás?

Maga a csontritkulás nem okoz tüneteket. Általában akkor derül ki, hogy csontritkulással van dolgunk, ha egy kis eséstől már törés következik be (ami egy egészséges embernél nem vezetett volna töréshez). Ha az általános orvosi vizsgálat során felfigyelnek bizonyos jelekre, akkor elkezdődhet a kezelés - még mielőtt megtörténne a baj. Ilyen jelek a következők: ha a beteg veszít a magasságából, ha a beteg egyre púposabbá válik, ha oldalt a bordák mentén zsírhurkák kelekteznek (fenyőfa-jelenség) – amiatt, hogy a beteg alacsonyabbá vált.

A testmozgás minden korban ajánlott. Mechanikailag igénybe veszi az izmokat és a csontokat, így ezek megőrzik szívósságukat hosszú időn keresztül

Hogyan diagnosztizálják?

Ha fennáll a gyanú csontritkulásra, akkor a beteget oszteodensitometriára küldik. Ez egyfajta standardizált röntgenezés – ami azt jelenti, hogy bárhol az országban vagy a világon – ugyanolyan kaliberű sugarakkal dolgoznak a gépek (ezért lehet a képeket összehasonlítani egymással). A betegnek egy ágyéki csigolyáját, illetve a combcsont nyakát vizsgálják és a röntgenen nyert kép jellegéből megtudják

a csont sűrűségét. Ezt az értéket egy adatbázisban összehasonlítják még számos – a beteggel egykorú személy – eredményével. Ezen összehasonlításból ered a T-érték (románul: scorul T), ami tulajdonképpen azt mondja ki, hogy mennyire normális vagy átlagos a csontsűrűség. Ha valakinek a T-értéke túl kicsi, akkor csontritkulással van dolgunk. Van olyan T-érték, ami csak kicsit tér el a normálistól, de még nem jelenthető ki csontritkulásnak. Ezt szaknyelven „csontszegénységnek” nevezik (románul: osteopenie).

Mit lehet tenni a megelőzéséért?

Gondolni kell rá időben, mielőtt törés következne be. Mit jelent ez? Az orvosi szakszervezetek ajánlata szerint minden nőnél 70 éven felül, illetve férfiaknál 80 éven felül ajánlott egy házi orvosi kivizsgálás meg egy oszteoden-

Az oszteodenzitometria során az ágyéki csigolyákban, illetve a combcsontnyakban mérik a csont minőségét

szitometria. Ez sajnos a mindennapokban nem megvalósítható. Ugyanakkor vannak olyan okok, amik megnövelik a csontritkulás kockázatát és ilyen esetekben már korábban, nőknél már 55-60, férfiaknál 70 év fölött is ajánlott a vizsgálat. A következőkben fel fogom sorolni ezeket: az esés

erősségével nem magyarázható csonttörések, hosszú távú kortizolos kezelés (több mint 2,5 mg Prednisolon-nak megfelelő dózis), nem karbantartott cukorbetegség, pajzsmirigy-túlműködés, alultápláltság, különböző gyógyszerek hosszú távú fogyasztása – például antidepresszánsok,

A közvetlen (tehát nem ablaküvegen áthatoló) napfény hatására bőrünkben D-vitamin áll elő, ami létfontosságú a csontok egészségének

kortizolos permetező (sprayek), gyomorsav-gátlók (például omeprazol, pantoprazol), antiepileptikumok, továbbá reumatoid arthritisz, krónikus bronchitisz, dohányzás, egyéb hormonális betegségek. Ezek a dolgok szerepet játszanak a csontritkulás kialakulásában, ezért fel kell figyelni rájuk, adott esetben érdemes orvosi ajánlatra további vizsgálatokat végezni.

Ha a felsoroltak közül valami érvényes ránk vagy családtagjainkra, akkor érdemes a következőkre figyelni:

Egy bizonyos korban már könnyen el lehet esni. Figyeljünk arra, hogy időseink otthonában ne legyenek dolgok amiben megbotolhatnak – például kábelek, feltűrt szőnyegsarkok, stb. Egyeseknek a meggyengült látásán, hallásán javítani lehet. Másoknak szükségük lehet egy botra, vagy egy járókeretre. Amennyire lehet, próbáljuk az esés veszélyét elhárítani.

Sok esetben praktikus dolog egy kis táplálék-kiegészítő, főleg a

hideg évszakban és azoknak, akik keveset mozognak, illetve akik a fentebb felsorolt kategóriákba tartoznak. 1000 mg kalciumot és 800 NE D-Vitamint (legalább 800 NE – nemzetközi egység –, egyesek többet is ajánlanak, akár 2000 NE is) ajánlott naponta a szakemberek szerint a csontritkulás megelőzésére. Amennyire lehet, mozgásban kell maradni, sétálni minél többet, a friss levegőn, a napon.

Feltevődhet a kérdés, hogy ételeink által nem-e tudjuk bevinni ezt a mennyiséget szervezünkbe, anélkül, hogy táplálék-kiegészítőket vegyünk? A kalcium és D-vitamin tápláléktudománya nem egyszerű és egyes részeiben vitatott. Nem szeretnék jelen cikkemben részleteibe belemenni. Ha meg kellene mégis említenem egy dolgot, amin változtatni is tudunk, az a túlzott kávéfogyasztás. Kimutatták, hogy több mint egy csésze kávé egy nap, az 55 év feletti nőknél elősegíti az osteoporózis kialakulását.

Hogyan kezelhető a csontritkulás?

A kezelés gyógyszerek által történik. Általában 3-5 évig van szükség a gyógyszerekre, utána már nem bizonyított, hogy az orvosság tovább is segítene. Első vonalban az ún. biszfoszfonátokat vetik be – például az aléndronsav, riszendronsav, és így tovább. Ezen gyógyszerek serkentik a csontképződést és csökkentik a csont felszívódását. Mivel savak, könnyen felsérthetik a száj, vagy a nyelőcső nyálkahártyáját, ezért folyadékkal, fél órával étkezés előtt, álló vagy ülő testhelyzetben kell őket bevenni. Egyik nevezetes mellékhatásuk az, hogy az állkapocsban a csont felszívódhat, emiatt a fogak is kihullhatnak. Ezért ideális esetben fogorvosi vizsgálatra kell menni a terápia előtt (minél egészségesebbek a fogak és az állkapocs annál valószínűtlenebb, hogy ez a mellékhatás fellép).

Kívánok tehát minden kedves olvasónak egészséges életmódot, és jó egészséget!

Erdélyországi Istenes Vers

Dsida Jenő (1907–1938)

Látomás

Megnyílt az ég ma hirtelen,
a nagy kárpitot félrevonták –
s a rőt mező ma színt kapott
és felvirult sok régi, holt ág.

Sugarat szórt a hasadéka,
s egyszer csak én is belenéztem
és térdre hullva, ámulón
imába csitult szürké vészem.

Olyan hatalmas-gyönyörűt
törpe harcra még sohse látott,

*s amiért eddig sírtam én,
megköszöntem a boldogságot.*

(1924. szeptember 6.)

Fizikai kísérlet

*Kísérletezik a jó Isten,
a bölcs Professzor,
mert furcsa dolog az a lejtő
és furcsa dolog az aki golyó
és furcsa dolog az a nagy futás:*

egyenletesen mindig gyorsuló.

*A Magasságból indul el az ember
– mert a kis golyó mi lehetne más? –*

Dsida Jenő

*s célok felé viszi,
színek felé viszi,
szeretembe viszi,*

mélységekbe viszi
a gátnélküli örült rohanás.

Gördül a golyó, rohan a golyó!
lobogó lánggal benne izzanak,
a nem-nyughatás dübörgő csatái, –
s senki se tudja Istenen kívül,
hogyan hol az állomása
s törve, vagy éppen mikor fog
megállni.

(1924. október 3.)

Nagycsütörtök

Nem volt csatlakozás. Hat óra késést
jeleztek és a fullatag sötétben
hat órát üldögéltem a kocsárdi
váróteremben, nagycsütörtökön.
Testem törött volt és nehéz a lelkem,
mint ki sötétben titkos útnak indult,
végzetes földön csillagok szavára,
sors elől szökve, mégis szembe sorssal
s finom ideggel érzi messziről
nyomán lopódzó ellenségeit.

Az ablakon túl mozdonyok zörögtek,
a sűrű füst, mint roppant denevér-
szárny,
legyintett arcul. Tompa borzalom
fogott el, mély állati félelem.
Körülnéztem: szerettem volna néhány

Dsida Jenő és Imbery Melinda házasságkötése

szót váltani jó, meghitt emberekkel,
de nyirkos éj volt és hideg sötét volt,
Péter aludt, János aludt, Jakab
aludt, Máté aludt és mind aludtak...
Kövér csöppek indultak homlokomról
s végigcsurogtak gyűrött arcomon.

Nagycsütörtökön

A szél suhogva borzong
az olajfa-lombokon.
A kanyargós úton, által az erdőn
tömött sorú fákllyások jönnek,

Testemet ételül adtam,
véretem italul adtam,
könnyel mostam meg lábaitokat;
Mégis egyedül maradtam.

Hajnal-derengés borzong
a sötét lombokon.
Judás után, által az erdőn
sátánarcú fákllyások jönnek,

Testvéreim, tanítványaim!
Égignyúló kemény keresztben
holnap megölnék engem!
És ti alusztok, mélyen alusztok!

(1929)

Közeleg az emberfia

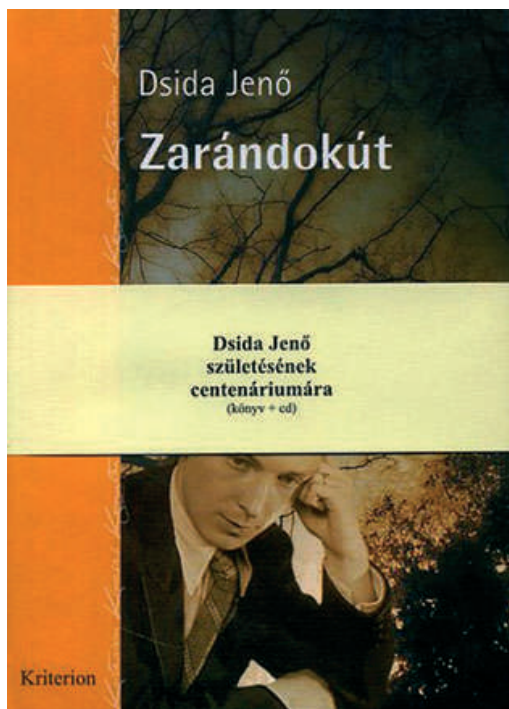
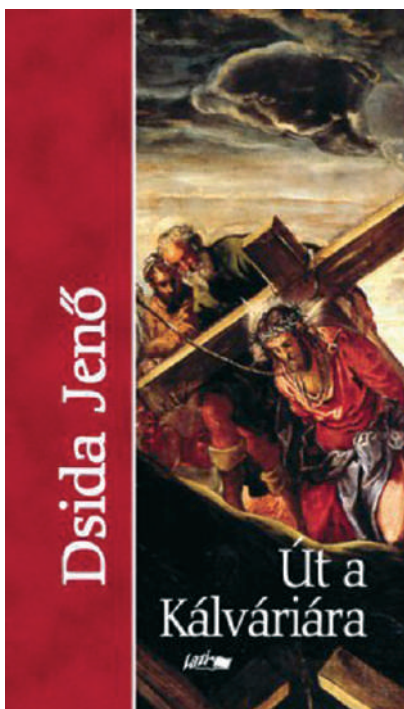
Tudom, hogy közeleg már a jó ember fia,
aki nem tőlem és nem tőled kap életet.
Néhány pásztornak, akik sohasem öltek
nyulat, nem hordoznak emberölő
szerszámot, megjelenik az angyal és
megjelenik a csillag és tele lesz dallal
a decemberi hegyoldal. Csak ránézünk a kisdédre
és tudni fogjuk, hogy Ő az.

Eljönnek az acéltrösztök fejedelmei,
a petróleumbányák frakkos császárai
s könnyel a szemükben letérdelnek elé.
Mert Ő lesz, akinek legtisztább kék a szeme,
legerősebb létszen a karja és szelíd arcáról ragyog
az örök építők acélos vidámsága.

(1929)

Ő megmutatja minden vándornak az utat,
minden töprengőnek az igazságot, minden
haldoklónak az életet. Ő megmagyarázza
nekünk a gépek dalának igazi értelmét,
megmagyarázza és megáldja a fáradt költőt,
legsajgóbb szavait és mosolyogni fog,
és kék-fehér galamb fog ülni a vállán kétfelől.

Ő nem ad országot nekünk, hanem otthont,
nem ad fegyvert, hanem kenyeret.
Ma még sirunk,
mert a mosolygás nem én vagyok,
Ma még sötét
van, mert nem jöttem világosságnak,
hanem hogy bizonyosságot tegyek a világosságról.
Már közeledik az éj, mely szüli a Hajnalt.
Eljön Ő, minden bizonnal eljön.

Dsida Jenő két, egyik Szegeden, a másik pedig Kolozsvárott megjelent verseskötete

Dsida Jenő Szatmárnémetiben született, római katolikus családban. Apja, Dsida Aladár tartalékba vonult katonatiszt volt, édesanyja, Csengeri Tóth Margit pedig beregszászi, gazdag földbirtokos szülők gyermeke.

Jenő iskoláit Budapesten, Beregszászon és Szatmárnémetiben járta. Ezután, szülei kérésére a kolozsvári jogi egyetemen kezdte el tanulmányait, de végül nem fejezte be őket.

Benedek Elek egyik felfedezettjeként, a kisbaconi mester volt az, aki bátorította Jenőt, és sok más fiatalal a leszakadt Erdélyben arra, hogy haladjanak előre az irodalmi pályán. Így hát Dsida Jenő kezdetben, 1923–27 között Benedek Elek gyermeklapjában, a *Cimborában* közölt saját verseket, és ugyanakkor német meg román költők műveinek műfordításait. 1927-től már a *Pásztortűz* kolozsvári irodalmi folyóirat szerkesztője, később pedig az Erdélyi *Helikon*, az Erdélyi *Lapok*,

1934-től pedig a *Keleti Újság* munkatársa lett.

Élete nagy szerelmével, Imbery Melindával való házasságát a lány családja, a költő gyenge egészsége miatt, elnevezte. Ezért több éven át titkos jegyesek voltak. Végül, 1937-ben összeházasodtak. A házasság boldognak, ám kérészetűnek bizonyult. A következő év elején a költő influenzában megbetegedett, és hónapokon át feküdt a kolozsvári zsidó kórházban. A szívbaja miatt azonban nem tudott többé felépülni, és 1938. június 7-én, betegsége

szövődményei miatt otthonában elhunyt.

Verseire rányomja bélyegét az első világháború, a két világháború közötti időszak, és az elszakított Erdély sorsának tragikuma. Reményik Sándorhoz és egyéb akkori, itthon maradt szerzőkhöz hasonlóan, e tragikus, mélabús hangulat, mely ugyanakkor boldogságot kereső, felfele tekintő törekvéssel társul, szövi át életművét.

Számos, mind életében, de főleg halála után, mindmáig megjelent verseskötete is bizonyítja, hogy Dsida Jenő, rövid életpályája ellenére, magyar irodalmi örökségünk elismert és meghatározó személyisége.

(Forrás: hu.wikipedia.org, dsidajeno.hu, cultura.hu, mek.oszk.hu, arcanum.com honlapok)

(J. E.)

Dsida Jenő sírja a kolozsvári házsongárdi temetőben

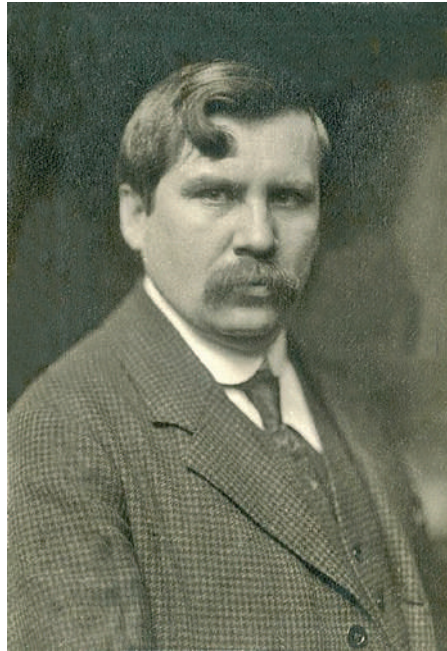
A magyar irodalom arcképcsarnoka

Móricz Zsigmond (1879–1942)

Móricz Zsigmond a magyar realista prózairodalom talán legfontosabb alakja. A Szatmár megyei Tiszacsécsén született többgyermekes családban. Édesapja, Móricz Bálint szegénysorsú földműves, édesanyja, Pallagi Erzsébet pedig egy református lelkész lánya volt. Gyermekkori környezete – a kálvinista „ösmagyar” falu dolgos, küszködő, vígkedélyű népe, édesanyja magyarság- és hazaszeretete – örökre rányomták bélyegüket gondolkodására, formálva későbbi életművét.

1891-ben, tizenkét évesen a Debreceni Református Kollégiumba kerül. Itteni emlékei alapján írja meg később a *Légy jó mindhalálig* című regényét. Három év múlva a Sárospataki Kollégium diákjaként látjuk, majd további két év múlva már Kisújszálláson tanul, a helyi református gimnáziumban. Húsz évesen itt érettségizik, majd a helyét keresi: először Debrecenben teológiát, majd jogot, később Budapesten bölcsészetet tanul, de egyiket sem fejezi be.

Eközben írni kezd. 1900-ban, a *Debreceni Ellenőrben* jelenik meg első novellája, *A bécsi bútor*. Ezután a *Debreceni Hírlapnál* segédszerkesztő, majd még azon év őszén Budapestre megy. Három éven át tanárnak készülne, de közben ír, sok regényt olvas, és nyaranta anyagokat gyűjtve barangol vidéken a nép között. Végül abbahagyja egyetemi tanulmányait, és 1903–1909 között *Az Újság* nevű politikai napilap szerkesztőségében dolgozik – kis havi fizetésért tudósításokat, gyermekcikkeket ír. Eközben megismeri első feleségét, Holics

Móricz Zsigmond 37 évesen, 1916-ban

Eugénia tanítónőt („Jankát”), és 1905-ben összeházasodnak.

Nehéz anyagi körülmények között, kis bérlakásban élnek és sajnos a két, eltérő felfogású házasság viszonya sem felhőtlen. Első két fiúgyermekük még kicsi korban meghal. Második gyermeke koporsójánál a lesújtó fájdalom vezeti rá arra, hogy megtalálja valódi hangját.

„Igen késő volt, huszonnyolc éves korom után, mikor rájöttem, hogy voltaképpen csak azt lehet leírni, ami fáj. Ami megsebzti az embert” – vallja az író később.

Ekkor születik meg rövid, *Hét krajcár* című novellája, mely a *Nyugat*-ban¹ jelenik meg. Ez az írása hozta végül meg számára az irodalmi hírnevet.

¹ A *Nyugat* 1907 karácsonya és 1941 augusztusa között Budapesten kiadott, nagy hatású irodalmi folyóirat volt.

„Mindenből kiábrándulva, mindentől elkeseredve, a kisfiam koporsója mellett írtam meg elbeszélésemet. Ez a kis elbeszélés meghozta a teljes sikert, annyira, hogy megjelenése után szinte eltűnt az addigi kilenc-tíz éves vergődés emléke. Az egész irodalmi közvélemény úgy tekintett, mint kész, érett, megállapodott író, s többé nem úgy, mint kezdőt. Attól kezdve nem győztem eleget írni, hogy lecsapoljam a bennem árvízszerűen föltorlódott mondanivalókat.”

Felkapott íróként anyagi helyzetük rendeződik, és három lányuk születik ezután: Móricz Virág (1909–1995) író, Móricz Gyöngyi (1911–1979) emlékiratíró, és Móricz Lili (1915–1999), akiből színésznő lett.

1912-től már leányfalusi új házukban laknak. Az első világháború kitörését követően fellelkesül, és rövid ideig önkéntes haditudósítóként szolgál a fronton. Ám az ott tapasztalt borzalmak hamar kiábrándítják. Az őszirózsás

Móricz első felesége, Holics Janka

Móricz Zsigmond háza Leányfalun (Pest megye)

forradalomban² igaz ügyet lát, és a Tanácsköztársaság³ idején is a kommunista ügy mellé áll, de a Lenin-fiúk visszaéléseit, meg a terrort látva hamar lelohad buzgalma. A Horthy-korszak beköszöntével, a megtorlások idején őt is meghurcolják, a húszas évek elején nehezen publikálhat.

Eközben házassága egyre nagyobb válságba kerül. 1924-ben ismerkedik meg Simonyi Mária (1888–1959) színésznővel. Rá egy évre a féltékeny, kétségbeesett Janka öngyilkos lesz. Móriczot bűn-

² Őszirózsás forradalom: 1918. október 30–31-én katonák és civilek lázadtak fel Budapesten és az ország nagyobb városaiban. Gróf Tisza István miniszterelnököt a katonák kivégezték, és Károlyi Mihály lett a miniszterelnök. Ezt követően Magyarország hivatalosan kivált az Osztrák–Magyar Monarchiából.

³ Tanácsköztársaság: Magyarország kommunista kormányzatú időszaka 1919. március 21–augusztus 1. között, Garbai Sándor és Kun Béla vezetésével. A román csapatok inváziója vetett véget neki.

tudat mardossa, de végül 1926-ban feleségül veszi a színésznőt. Ám ez a házassága is lassan romlik.

Móricz a harmincas években a pesti éjszakai élet kedvelőjévé válik. Ekkorra, 1934–36 közöttre teszik a nála 37 évvel fiatal-

**Móricz második felesége,
Simonyi Mária**

labbb Littkey Erzsébettel (1916–1971) való összeismerkedését. Erzsébet hányatott életű árvalány – az ő életéről mintázza meg Móricz az *Árvácska* című, 1941-ben kiadott regényét.

1937-ben tehát elvállalja Simonyi Máriától is, és Erzsébetet meghívja leányfalusi otthonába, hivatalosan örökbe (lányává) fogadva őt, s így neve Móricz Erzsébet lesz. Ugyanakkor, mint ahogy később, az író naplójegyzeteiből is kitűnik, élettársak voltak. Erzsébetnek azelőttől volt egy fia is, Móricz Imre (1935–2021) – róla egyesek azt

tartják, hogy valójában az írónak a fia.

Móricz Zsigmondot 1942. augusztus 29-én agyvérzés (stroke) éri, melybe végül szeptember 5-én a kórházban belehal.

Móricz Zsigmond életműve rendkívül kiterjedt: regények, elbeszélések, drámák, cikkek, tanulmányok alkotják. Hangneme, stílusa egyedi, rendkívül megragadó. Ő a magyar realista naturalizmus legmarkánsabb képviselője.

Nagyon élesen, szépítgetés nélkül ábrázolja az akkori társadalmat, szereplői hibáival együtt. Nagyon tud hatni az érzelmekre. Számos írásában rendkívül erőteljesen ecseteli a testiséget: az evés-ivást, érzékiséget, álszentséget, önzést – de ugyanígy az egyszerű ember józan gondolkodását, és az élet tragikus helyzeteit is. Elgondolkodtat.

Mi lesz e nagy talentumú ember örök sorsa? Mi lesz a mi örök sorsunk? Mindez Krisztus eljöve-

telekor derül majd ki. De mi, akik élünk, még hozhatunk egy helyes döntést Isten mellett. Mert nemsokára minden összedől, és e földi dolgok múlandósága nyilvánvaló lesz.

Móricz Zsigmond főbb művei, és a megjelenésük éve:

▪ Hét krajcár, 1908	▪ Rokonok, 1932
▪ Sárarany, 1911	▪ Erdély-trilógia, 1935 (Tündérkert, A nagy fejedelem, A nap árnyéka)
▪ Nem élhetek muzsikaszó nélkül, 1916	▪ Égi madár, 1935
▪ Légy jó mindhalálig, 1920	▪ Életem regénye, 1939
▪ Pillangó, 1925	▪ Árvácska, 1941
▪ Kivilágos-kivirradtig, 1926	▪ Rózsa Sándor a lovát ugrotja, 1941
▪ Úri muri, 1928	

(Forrás: arcanum.com, wikipedia.hu, antikvarium-konyv.com)

Az alábbiakban Móricz Zsigmond két elbeszélését mutatjuk be.

Móricz Zsigmond sírja Budapesten, a Kerepesi temetőben

Mikor a kövek is megszólalnak

Már a lakás egészen tiszta volt. Az asszony, mikor megkapta a levelet, hogy Mihály jön, csak még négy hetet az internálótáborban kell töltenie, napokig nem bírt a remegésével. Örült, hogy jön az ura.

Négy hétig takarította a kis házat. Kihordott minden bútort, kimeszelte, kitapasztotta. Az egérlyukakat üvegcserepekkel tömte meg, a kemencét újra tapasztotta. (...) Még a mennyezetgerendákat s a deszkákat is forró lúggal sikálta meg. Cserép muskátlikat rakott és virágzó fuksziákat.

A lakás olyan lett, mint a frissen mosott üveg pohár. Jön az ember. Szóval négy hetet avval töltött, hogy még a rossz kapanyelet is kicserélte. Nem lehet semmiben hibát találni.

Jön az ura, hát rendnek kell lenni. Mert rendes ember az ura. Komisz rendes ember. Hetyke, csipkedő nyelvű, széllal bélelt, vakmerő, verekedő. Elkapatott

ember, mindig sok pénzt keresett, mert úti pallér volt, ott dolgozott az országutakon, a kövezőmesterek segítője volt, felügyelő, építő ember. Hozzászokott, hogy mindenütt ő parancsol. Hát hogy itt hon ne kelljen neki parancsolni. Úgy találjon mindent, ahogy kell.

Megjött a levél, hogy szerdán este érkezik.

Az asszony leült a levéllel, s nézte az ura betűit. Soká nézte és sóhajtott.

Hát ennek a szenvedésnek is vége van. Ennek a nehéz hat esztendőnek. Minden újra kezdődik, előlről. Nem lesz tovább magános. Nem lesz többet rászorulva a rokonokra, hogy szántsák meg a földjét, s vessék el a búzát. Egész idő alatt csak azt várta, hogy majd hazajön az ember, akkor jó lesz.

Délelőtt már elment a kocsmába, s vett egy liter bort. Azt hazavitte, s beleöntötte a porcelánkancsóba, s feltette az asztalra. Akkor meggondolta, hogy a bor

nem jó, ha nyitott kancsóban van, visszaöntötte az üvegbe és bedugaszolta, hogy majd csak akkor tölti ki, ha már itt lesz az ura. Ebédre nem jött meg, akkor eszébe jutott, hogy szivar is kell. Elment a boltba és vett két szivart. De hát ha a fogságba rászokott a cigarettára, vett hát tíz darab cigarettát is. De hát ha pipázik. Vett egy pakli dohányt és odarakta az ecettel kimosott pipák mellé, mert volt az urának pipája is.

Aztán, mikor nem volt dolga tovább, csak ült, s nézte az ura levelét. Nagyon szerette a nőket is, míg idehaza volt. De arra nem volt mégse ereje, hogy elhívja azokat, akiket az ura abban az időben kedvelt.

Csak ült és hallgatott és nagyon szomorú volt. Minél közelebb érezte az órát, hogy megjön, annál szomorúbb lett.

Még sajnálta is a nehéz, magános életet. Gyermeke nem volt, semmije se volt, csak a bánat. Most ezt a bánatot sajnálta. El fog múlni. Megjön a szőke kis piros

ember, és lárma lesz és mozgás lesz és élet lesz. Már úgy elszokott mindentől. Félt.

Újra kell kezdeni a régi életet. A dínomdánomot, az eszemiszomot. Pedig megszokta, hogy egy embernek, neki, mi kell? Semmi. Olyan kevésből meg lehet élni. Most jönnek a nagy alkudozások, számolások, tanácskozások. Sáros csizmák, bagós köpések. Lárma. Bot.

Nem baj. Ha az Isten így rendelte, el kell fogadni.

Igyekezni fog engedelmeskedni. Az asszonynak az a kötelessége. Nem lehet, hogy az ember távol, nagyon távol a rabság kenyerét egye, csak azért, hogy a feleségének csendes élete maradjon.

Kopogtattak az ajtón. Megijedt, ki az? Az ura lépett be.

Még meg volt lepve, hogy nincsen semmi csomagja, úgy jön be, mintha nem a világ végéről jönne. Jól néz ki, tiszta, elég jó ruha van rajta. Úri ruha, cipő, nyakkendő.

– Hol a holmid? – ez volt az első szava hozzá, mert nagyon elcsodálkozott, hogy az ura megöregedett. Fakó a hajszíne és a bajusza is igen kopott. Nevet, de a nevetése is fakó. Minden fakó rajta, vagy talán, hogy már esteledik.

Az ura kitérte a két karját, nem szólott, csak nevetett és megölelte őt. Olyan furcsa volt, alacsonyabb nála. Kisebb lett ez az ember? De csak ráborult és sírt. Nagyon sokat sírt, mert most egyszerre minden kijött belőle, hogy mégis egészségesen érezte itt a kis urát. Itt az ölében, s úgy megörült neki, mintha a fia jött volna meg.

– Megvagy?

– Meg.

Végigtapogatta.

– Mindened megvan?

– Meg.

– Akkor jó van.

– Jó.

Ilyen kis szavak gügyögtek ki belőlük.

Leültek egymás mellé, s megölelték egymást.

Sokáig ültek szótlanul. Nem tudtak mit mondani.

– De nehéz volt – mondta aztán.

– Nehéz. Nekem is.

– Hogy nem voltál itthon.

– Azér. Hogy nem vótam itthon.

– De már itt vagy.

– Itt.

Még jobban megölelték egymást. És még jobban nem tudtak szólni, míg be nem setétedett.

– Hozom az ételt.

Felállott, kiment, tüzet rakott, megterített. S olyan furcsa volt neki, hogy az ember odabent mit csinál. Benézett, csak ült. Fáradt szegény. Most pihenni kell neki. Csak ránevetett, és vissza a tűzhöz, fújta, hogy hamarább melegedjen az étel. És a könnye miatt nem tudta fűjni a tüzet, a kendője csücskével csak törülgette a szemét. Hogy ez az ő ura csak ül. (...)

Végre sistergett a zsír a pecsenye alatt.⁴ Kis vizet öntött alá, akkor bement. Az ura úgy ült, hogy hagyta, s csak mosolygott és nem szólt. Megterítette az asztalt. Friss abroszt vett ki s elterítette, lesimogatta, tányérokra tett rá, evőeszközt. Aztán hozta az ételt. Tálban. Odatette középre.

Megállottak s nézték egymást. Ettek és néztek. Néha felpillantottak, s furcsa volt, hogy mindig egyszerre néztek egymásra. Ezen el is mosolyodtak, és mindjárt könnyes lett a szemük.

⁴ Itt valószínűleg tévedett az író. Az adventisták nem fogyasztanak zsírt és disznóhúst.

Most az asszonynak valami eszébe jutott. A bor. Nagyon elrestellte magát, hogy elfelejtette. Talán azért nincs az embernek étvágya.

Rögtön elővette a borosüveget, s hamar átöntötte a porcelánba. Odatette az asztalra. Az ura csak mosolygott. Hogy nem nyúlt hozzá, a szivar is eszébe jutott. Elővette a kredencről, a csészéből s a két szivart szépen odatette az ura elébe. A tíz darab cigarettát is.

Az ember csak nézett és mosolygott. Nem nyúlt hozzá.

– Nem kell?

– Nem.

– Nem ilyet szeret?

– Nem.

– Hát milyet?

– Semmilyet.

És csak mosolygott.

– Hát mért nem?

– Én már nem szivarozok.

– Akkor bort.

És öntötte az embernek a poharába.

– Nem kell. Nem is iszok.

– Mért nem?

– Én már adventista vagyok.

Az asszony egészen megijedt. Egészen megijedt az uráért, mintha valami nagy betegséget hozott volna a háborúból.

– Mi az?

– Dániel próféta könyve. Abban van benne legjobban. Az a biztos tudat, hogy a Jóisten az embert nem erre teremtette, hanem valami nemesebb célja van vele.

Az asszony hallgatott.

– Ez az adventista?

– Advent, azt jelenti, hogy: eljövétel. El fog jönni a Messiás. (...)

Ki nem felel meg, kiközösítjük. A legnagyobb barátsággal, hogy például: „Barátom, nem vagy mi közöttünk való. Máskor is eljöhetsz, de mint hozzánk tartozó tag, nem tehetjük, hogy engedélyezzük,

ennélfogva boldogulj a magad módja szerint, de nem velünk.”

Az asszony újra remegni kezdett egész testében.

– Hol tanulta ezt?

– Nikolszk Uszirizsk. Vladivosztochtól körülbelül nyolcvan vörszt.

– Foglyoktól?

Az ember szelíden s mosolyogva nézett a feleségére.

– Borzasztó élményeken mentem át. Háromezer magyar hadi fogoly volt ott két lágerben. Szenvedtünk, és nem tudtuk mért. Orosz és japán felügyelet alatt. Akkor történt a csodálatos megismerés. Én orosz tisztek mellett voltam, mint küldönc, mert jól megtanultam oroszul. Tolmács voltam. És abban a városban voltak orosz ádventisták és egy magyar gyulai ember megismerte a hitüket, és emiatt bajba keveredett. A kihallgatásnál ő beszélt, és én fordítottam, amit mondott, úgyhogy megértettem, és ez egy alapos beállítás volt részemre. Kész voltam magam is elfogadni.

Gondolkozva nézett maga elé.

– Azt mingyár megértettem, hogy ez az emberiség nagy dolga. Mint jó református láttam, hogy ez minden egyháznak csak jót tesz, mert vallást ad a vallástalanoknak és hónapok múlva én is elfogadtam az igazságot.

Az asszony idegenkedve nézte az urát, mintha ebben csakugyan valami másat, idegent és ellenségeset kapott volna.

– Mondd meg.

– Nehéz. Történelmi dolgok szükségesek hozzá. Nem olyan flegma dolog, hogy mondanak valamit és kész. Már sokan csodálkoztak rajta, hogy én ezt így a szívemmel megértettem. Volt ott egy tanító, aki korholt, hogy nem református embernek való. Megmondtam neki: – Tanító úr, tessék meggondolni. Nem szabad

megállani, ahova Kálvin eljutott, a technika csodaléptekkel halad, akkor szabad tovább kutatni a Szentírást is, és így megint támadhatnak új Kálvinok. De én most a világ kincsénél többre becsülöm ezt a világosságot, amivel rendelkezem.

Az asszony némán hallgatott és álmélkodva csodálkozott.

– Örszikém, én neked megmondom: a közeljövőben ezek a legnagyobb világbirodalmak, ahogy állanak politikai szempontból, mind kérdésesek, mert létezni fog egy világbirodalom, ahol nem lesz halál. Ahogy egyszer Vízözön által lett rendezve az egész emberiség, most is meglehet, hogy tűz által megemésztetve tisztítja meg Isten az emberiséget.

Okosan és komolyan nézett a feleségére:

– Azt mondja a Biblia: – Jöjjön el a te országod, és nem azt, hogy mi megyünk oda. Meg kell várni az időket.

Kinyújtotta a kezét, s megfogta a felesége kezét.

– Édes feleségem, én nem vagyok az, akinek te engem ismeresz. Én nem iszom bort, nem szívok szivart, és téged soha többet az életben meg nem verlek. Ez nekem nagy küzdelmembe került, mint Jákóbnak, egy éjszaka nem is tudtam aludni, és egészen megizzadtam, míg határozhattam és döntöttem. Távol szüleimtől, kedves feleségemtől, hazámtól, és azóta látom évről évre, hogy a megismerés megbecsülhetetlen.

A kapolyi Szent Mihály templom

Az asszony hirtelen úgy érezte, mennyei csodát lát.

Ez az ő embere? Aki elment, a régi részeges, verekedő, durva, kemény testével, és hazajön ily csendesen, mint a beszálló angyalok, és oly szavakat mond csillogó szemmel és édes szóval, ami csak isteni szó lehet.

Kitárta a karját és hangos zokogással borult az ura vállára.

– Nem vagyok világi ember többé. Emlékezzél, kedves Örszikém, képes voltam, ha éjjel egy órakor hazajöttem, rákényszeríteni téged, hogy friss vacsorát csinálj nekem. És józanon megtettem, ha zene szólott valahol, táncoltam az utca közepén. Hajlamos voltam a rosszra, olyan voltam, mint a pengő érc és a zengő cimbalom. Addig zeng-peng, míg verik, azután elhallgat, és akkor semmi, csak rozsdás drót és veres deszka. Koporsó.

Simogatta és babusgatta a felesége fejét, haját, egész szívvel mondta:

– Pénz, az semmi, erőszak, hatalom, az semmi. Ételen, italban, bujálkodásban öröm nincs. Csak egy van, a tiszta egészség, a jóság, a türelem. Higgyél, amit mondok, én is hiszek, mert akitől hallottam, az kertészember volt, és az életből vett szavak jobban hatottak rám, mint a legnagyobb prédikációk.

Az asszony hitt. Zokogott és hitt. És boldog volt. Megváltott lett. Üdvözült.

Isten a köveknek is nyelvet adhat.⁵

(Pesti Napló, 1934. április 8.)

A fenti történet ihletője Kovács Károly, aki 1914-ben vonult be a Somogy megyei Kapolyból. Orosz fogságba esett, és ott, Szibéria keleti partjain, 1919-ben ismerte meg az advent hitet Fodor András nevű fogolytársa révén. Végül hat év távollét után, 1920 karácsonyán érkezett meg, s elő-

⁵ Forrás: denesotto.hu

Kovács Károly

ször Budapestre ment Úrvacsorát venni a gyülekezetbe, majd haza. 1921 májusától 1925-ig, feleségével együtt további húsz személy követte őt ezen az úton, és merítkezett be. Ekként alakult meg a kapolyi adventista gyülekezet.⁶

Érdekesség: három hónapos korától Kapolyba került, és itt töltötte gyermekéveit Kádár János (Fiume, 1912 – Budapest, 1989), Magyarország kommunista miniszterelnöke és pártvezére 1956-1988 között.

⁶ Forrás: huc.adventista.hu

vét utáni első vasárnapon erről kell prédikálni. Ugyanis a főhercegnő vezetése alatt álló egyesület, amely a nép üdvéről gondoskodik a szalonokban, meghívta a pesti püspököt egy teára, s megígértették vele, hogy ezen a napon prédikációt tartat az egész egyházkerületben a gyermekáldásról.

A pap fiatal volt még ebben a községben s a kerületben is. Nem tudta, melyiknek kell eleget tennie, a népnek, amely nem akar hallani, vagy a püspöknek, aki hallatni akar.

Igyekezett tehát szép költői beszédet mondani. Előbb megrajzolta a Jézust, ahogy a gyermekek körülveszik; aztán a családanyát, amint a gyermekcsoportban oly édesen és boldogan él, mint a madáranya a fiókái közt. Elmondta, hogy a szülőnek a legjobb befektetés a gyermek, mert gyermekeinek szeretete édesíti meg s teszi könnyűvé öreg napjait.

De mégiscsak rá kellett térnie a témára: hogy milyen annak a családnak az élete, ahol az Isten megvonta az áldást, és csupán egyszer látogatta meg áldása a jó édesanyát. A gyermek, ha egyedül van, üres életet él, elkényeskedik, kis zsarnok lesz. Ha felnőtt, ezt mind átviszi az életbe. Nem lesz elég ember, elég férfi, elég nő. A születésével együtt járó hiányokat magával cipeli, s az élete üres marad, mint a fészek, ahonnan kikerült.

Itt azonban már az egész gyülekezet nyugtalan volt, mindenki izgett-mozgott, újraült, kezét letette, felvette, az asszonyok kendőjükkel a szájukat törülgették, az emberek komoran néztek maguk elé.

Szóval nem volt meg az a jó kálvinista templomi hangulat, mikor nem kell odafigyelni a pap

A nyáj és pásztor

A pap fennállott a katedrában, megköszöri torkát, és hozzáfogott a prédikációhoz:

– Mai beszédem alapigéje tehát a jézusi ige: „Engedjétek hozzám a kisdedeket.”

Megállott, nagyot lélegzett, s körülnézett a gyülekezeten.

Valami kis megmozdulás volt. Ez a mozgás azonban nem volt az, mint máskor, hogy jobban elfészkelődjenek a hallgatáshoz, vagy hogy a lányok a kezükben tartott virág bokrétácskákat még egy-

szer hivatalosan, szertartásos módon megszagolják, holott semmit sem éreznek a szagból, csak azért teszik, mert ez a mozdulat engedélyezve van.

A mozgás, a pap érezte, egy kis nyugtalanság volt.

– Mit akar már megint az új pap? – vakarta meg az állát némi öreg paraszt.

S a pap valóban azt akarta: lecsékelni a gyerekek problémáiról ebben az „egyikés” faluban. Hivatalos utasítást kapott, hogy hús-

szájából pergő gyönyörűen hoszszú mondatokra, amelyeket úgyszem ért egyszerű halandó, s a pap hangjának muzsikáján a megletek szép engedelmesen tudnak egyet szundítani.

Nem, itt mindenki izgalmasan várt, és félve lesett, mintha egy közeledő szerencsétlenség fenyegetne.

S az be is következett.

A papot ez a nyughatatlan elsodorta, amiről pedig nem is akart beszélni: azoknak a családoknak az életére, ahol a jó Isten elküldötte osztó angyalát, az ajtók azonban bezárva állottak, s elutasították őt az áldással. Sőt vannak anyák, akik a bűnhöz fordulnak, hogy elhárítsák magukról a legfőbb isteni áldást.

Bármilyen óvatos volt is, mégis mindenki azt értette, amit akart, hogy értsenek. A merénylet megtörtént. A pap valamiképpen jelezte a magzatelhajtást.

A gyülekezet olyan lett, hogy már azt lehetett hinni, hogy rögtön felállanak s kimennek.

De a századok alatt kialakult rend szelleme visszatartotta őket, s a pap is elkanyarodott, s megint csak a virágos rétre sietett, s saját gyermekkoráról mesélgetett, ahogy a rét pázsitján gyermektársaival paradicsomi örömeiben táncolgatott...

Na, végre befejeződött a beszéd, amely már olyan lett a végén, mint valami bocsánatkérés. A pap még azt is jelezte, hogy ezt a prédikációt nem a maga jószántából mondta el, hanem felsőbb utasításra, mert a haza nagyjai elhatározták, hogy az egész magyar néphez intő és lelkesítő szózáttal fordulnak, újságokon, könyveken és prédikációkon keresztül, hogy ezt a nemzeti szerencsétlenséget megszüntessék. Ő tehát mint Istennek és a hazának egyszerű

szolgája, csak engedelmeskedett ennek a parancsnak..., s ezért őt meg ne kövezzék szeretett hívei...

Mikor a katedrából leszállott, s helyet foglalt a régi mennyezetes papi székben, s körülnézett, látta, hogy minden arc elfordul tőle, senki se néz rá, s aki mégis ránéz, szemrehányó tekintettel.

Hogy a templomból az utolsó ének hangjai alatt előbb az iskolás lányok, aztán az öregasszonyok vezetésével a közönség a megszabott sorrendben kiment, ő utolsónak távozott a tanítókkal.

A templom előtt néhány nagygazda állott, ahogy szokás.

A pap hozzájuk lépett, s nem tudta, mivel köszöntsön rájuk.

– Szép tavaszunk van – mondta –, úgy látszik, az idén a jó Isten jó termést ígér.

A kurátor hümmögött rá.

A pap sorra kezet nyújtott nekik. Mindnyájan kezet fogtak, de valahogy úgy ujjhegyről.

Csönd lett. Akkor a kurátor azt mondta:

– Tiszteletes úr... Én voltam a harctéren...

– Én is – mondta a pap.

– Hát akkor tiszteletes úr is látta, amit én végigcsináltam. A Doberdón.⁷ Látta-e a Doberdón, hogy lóttek le bennünket, úgy hullott ott az ember, mint a falevél, mikor ősszel megrázza a fákat a szél... Úgy pusztultunk ott, kérem, hogy egy századból öt-hat ember maradt. Csak úgy pukkant a test. A gránátok úgy vágták ott fel az embereket, hogy a feje, keze, lába külön repült az ég felé... Én, kérem, akkor azt mondtam, az

⁷ Doberdói csata: az első világháború egyik legvéresebb csatája az olasz csapatok és az osztrák–magyar monarchia seregei között 1916. aug. 6-án. Helyszíne Doberdo del Lago falu mellett, Trieszt közelében volt. Olasz győzelemmel végződött.

is bolond, aki gyereket küld ide... Uram, egy fiúgyerek elég egy családba. Mert az egy fiút felmentik mint családfenntartót, de a többit oda kell adni. Azért neveli a szülő nagy keservesen a gyerekeit, hogy a végén a háborúba parancsolják őket, meghalni?

A pap nem szólott.

– A haza mindnyájunkkal rendelkezik – mondta aztán.

– A haza – ismételte a kurátor.

– Mit ad nekünk a haza, tiszteletes uram? Kérem, mi is lóttuk az olaszt. Azok is úgy hullottak, ahol sikerült, mint a nyúl meg mint tavasszal a hernyó, mikor az ember az ujjával nyomja szét őket... Mi nem vétettünk nekik, úk nem vétettek nekünk... De ott meg kellett halni... Hát nekem ne prédikálják a gyereket. Örüljön az a gyerek, amék meg nem született, hogy meg ne kelljen neki kóstolni ezt.

– Nincs igaza – mondta gyöngén a pap –, nincs mindig háború. A maga apja, nagyapja nem volt háborúban. Szépen éltek a földjükön, a falujukban... Márpedig arra sok ember kell, hogy békében az életet élni lehessen. Sok gyerek, sok segítség, sok öröm.

– Nincs igaza – mondta gyöngén a pap –, nincs mindig háború. A maga apja, nagyapja nem volt háborúban. Szépen éltek a földjükön, a falujukban... Márpedig arra sok ember kell, hogy békében az életet élni lehessen. Sok gyerek, sok segítség, sok öröm.

– Nincs igaza – mondta gyöngén a pap –, nincs mindig háború. A maga apja, nagyapja nem volt háborúban. Szépen éltek a földjükön, a falujukban... Márpedig arra sok ember kell, hogy békében az életet élni lehessen. Sok gyerek, sok segítség, sok öröm.

Megszólalt a törvénybíró:

– Tiszteletes uram, az én családom abból gazdagodott meg, hogy itt mindig egy gyerek volt. Az én nagyapámnak egy gyereke volt, egy fiú. Volt neki húsz holdja, ő is elvett egy húszholdas lányt, a fiára már negyvenet hagyott. A fia elvett egy hatvanholdas lányt, a mán a fiára száz holdat hagyott. Én már az apámról százat örököltem. Elvették velem a szüleim a mostani feleségemet, annak nyolcvan holdja vót, én már az egy gyerekemre száznyolcvan holdat hagyok.

A gazdák bólogattak. Helyeselték.

A doberdói csata. Rudolf Alfred Höger festménye

– De mit csinálnék én, ha nekem négy gyerekem volna, és mindenik csak negyvenöt holdat örökölné? Lenne belőlük kisgazda. Így bizony nagyparasztok lesznek az ivadékaim mindig.

A pap megcsóválta a fejét:

– Lássá, nekem négy gyerekem van, de egyet se adnék oda belőle.

– Magának könnyű, tiszteletes úr. Mert maga a község kőtségén kitaníttatja a gyerekeit, ha tizenkettő van is. Azokbul aztán urak lesznek. Megélnék. De a parasztnak nem lehet, uram.

– Azér a papok se mindig gondolkoznak – mondta egy másik nagygazda, s begombolta magán a vadonatúj bőrkabátot. – Itt volt a régi papunk. Mikor megválasztottuk, legényember volt, és az is elkezdett bennünket vergálni, hogy mért nincs gyerek. A tanítónk akkor, az egyik, parasztjányt vett el, és annak már csak két gyereke volt. Azt mondja ez a tanító a papnak: „Majd meglátjuk, ha a tiszteletes úr megházasodik, hány gyereke lesz.” No, a pap megházasodott, és lett neki kettő. Nem lett több. Pedig akkor is elég nagy volt a

parókia, elérték volna. De nem lett azért neki se több kettőnél. Meg is mondta neki a tanító: „No, tiszteletes úr, maga is megállott a kettőnél...” És arra a papnak nem volt mit felelni.

A pap körülnézett az embereken. Ezeknek mind csak egy gyereke volt. Legfeljebb kettő. Ha az első fiú volt, akkor nem jött utána több, de ha az első lány volt, akkor még egy fiút próbáltak, de ha lány lett, avval is beérték. Ott állott azonban egy napszámosember kissé távolabb a nagygazdától, erről tudta, hogy egy serege van, odaintett neki: – No, barátom, maga mit akar mondani?

A szegény ember odalépett.

– Csak azért jöttem, tiszteletes uram – mondta, alázatosan levéve a kalapját –, hogy tessék megkeresztelni a hatodik fiamat.

– Nagyon derék. Hát maga nem fél a gyerekáldástól. Lássá, milyen szép, s milyen igaza van. Hogy a hazának itt van csak a reménysége a szegény emberekben, akik még nem félnek a jó Isten áldásától. Jó is lesz magának, ha megöregszik, ha nincs is vagyona, lesz, aki eltartja öreg napjaira.

A szegény ember legyintett:

– Tiszteletes uram, én arra nem számítok, mert tudom én, hogy könnyebb egy apának eltartani tíz gyereket, mint tíz gyereknek egy apát.

Erre a nagygazdák öntelten nevettek, s éppen el akartak oszlani, hogy a vasárnapi tyúklevéshez hazaballagjanak, mikor sietve jött egy asszony.

– Tiszteletes úr, tessék harangoztatni, meghalt Bocskor Pista.

Nagy hír volt. Bocskor Pista a község legnagyobb gazdái közé tartozott, a kurátor unokaöccse volt.

– Meghalt – mondták –, meghalt. No, hát ez hamar kész lett.

– Huszonhét éves volt, és meghalt a boritalban.

– Nem bírta szegény.

– Bizony, nagy vállalat volt.

A pap ismerte már az embert s a történetét. Bocskor Pista egyszer harmadmagával, három nagygazdafiú, nagyot mulat egy virágvasárnapján. Tökrészekek lettek, s azt mondták: „E jó vót, ezután mindig ezt tegyük.”

Kezet fogtak, s megesküdtek, hogy eztán mindennap tökrészegre isszák magukat. Éppen fiatal házas volt mind a három, s úgy megtartották a fogadalmukat, hogy attól kezdve nem volt józan napjuk.

Hat évig bírták, s most meghalt az első köztük, a Bocskor Pista.

– No, lássák – mondta a pap –, mire visz az egyke? Ez is egyke volt, mind a három, azért voltak olyan büszkék és kényesek. Nem szólhatott nekik se apjuk, se anyjuk, se a bíró, se a rokonság. Hozzá voltak szokva kisgyerekkoruktól, hogy nekik minden szabad. És most huszonhét éves korában meghalt a vezető. Majd jön a többi is.

A gazdák hallgattak. Ez igaz. Sunyin néztek a papra:

– Majd meglássuk, hogy tiszteletes úr hogy fog prédikálni a koporsónál.

Ezzel elváltak, s az a két nap, ami eltelt a temetésig, azzal telt, hogy az egész faluban mindenki azt várta, hogy a pap mit fog mondani a temetésen.

A pap elhívatta a halott legközelebbi rokonát, s azt mondta neki:

– Mondja el kend ennek az embernek az életét.

Az ember ránézett a papra, és csak ennyit mondott:

– A papok a legnagyobb hazugok.

– No – kiáltott fel a pap –, mért mondja ezt nekem? Én még tudtommal sose hazudtam életemben.

– Majd most fog. Mert ez az ember volt a legnagyobb gazember a faluban, de a tiszteletes úr meg fogja dicsérni a koporsónál.

– Hát nem fogom.

A pap sokáig tűnődött, hogy mi legyen a textus, végre talált egy jó mondatot a Példabeszédek Könyvében: „Ne légy bolond és istentelen, hogy idő előtt meg ne halj.”

A temetésen az egész falu együtt volt. A község apraja-nagyja, mert a család a legnagyobb familia volt, s mindenki tartotta a rokonságot. A koporsó mellett ott sírt a halott fiatal gazda édesanyja és felesége s egy kislánykájuk, aki szemmel láthatóan degenerált volt. Drágán öltöztetett kis nyomorult, mint a cifra koporsó.

Mikor a pap a textust elmondta, az egész falu megint nyugtalan lett. Nem tetszett nekik a bibliai ige. „Ne légy bolond és istentelen, hogy idő előtt meg ne halj.”

A pap azzal kezdte, hogy az élet az Istennek a legnagyobb adománya. A többit csak ez alapon lehet kapni, elfogadni s meg-

érteni: élet nélkül nincs világ... Aztán el kezdett beszélni, hogy milyen csodálatos, hogy vannak balgák, akik ezt a legfőbb jót nem értik, és nem becsülik. Ilyen balgaságok: ha valaki túldolgozza magát, s beleszakad a munkába s a pénzgyűjtésbe... Vannak, akik játéknak nézik az életet, s célzott egy falubelire, aki a jeges folyót átúsztta s behalt... Vagy itt vannak, akik agyoneszik s agyoniszszak magukat...

– Ez a friss sírhant arra int, kereszttyén testvéreim...

Erre már zúgott a tömeg.

– Ez a fiatal ember nem az első, nem is az utolsó, aki a mértéktelenség bűnének áldozata... Ezt kell-é tenni ebben a mai világban, mikor mindenfelől ellenségek vesznek körül?... Ne legyetek balgák és istentelenek...

Másnap a kurátor megjelent a papi háznál. Megállott komoran a pap előtt.

– Mire való volt – mondja – az én öcsémet kipredikálni?

A pap úgy járt, mint a bátor emberek, akik könnyedén követik el a sértést, aztán megijedve igyekeznek jóvátenni.

– Nézze, kurátor uram – mondta –, nekem ez kötelességem. Itt van a beszédem, elküldöm az esperesnek, maguk menjenek el hozzá. Ha nem voltam igazságos, ha olyat tettem, ami nem szabad, alávetem magamat az egyházi bíróság ítéletének.

A kurátor morogva mondta:

– No, azt várhatjuk. Varjú varjúnak nem vájja ki a szemét.

Az esperes csakugyan a papjának adott igazat, s a falu fel volt bősztülve, s várták a bosszú óráját.

Mikor legizőbb volt a hangulat, meghalt a háromszáz holdas nagygazda, a falu leggazdagabbja. A pap megkapja a halottkém

céduláját, rajta van, hogy a halál oka: alkoholizmus „krónika”. (Meg is kérdezte később az orvost, hogy hol tanult latinul.)

Most mit csináljon? Ugyanúgy halt meg, mint az előbbi fiatalember, ahogy a parasztok mondták: meggyúlt benne a pálinka.

Megjelent nála a család.

– Tiszteletes úr, mink arra kérnénk, hogy ne a tiszteletes úr prédikáljon a koporsónál, hanem egy másik faluból hozunk papot.

– Nagyon jól van – mondta a pap –, csak a stólat nekem is meg kell fizetni.

A más faluból való pap azonban nem vállalta a temetést. Kényes dolog az ilyen, s azért a pár pengőért nem vállalta, hogy a kollégája mezejébe kaszáljon. A család visszaszégénykezett a paphoz.

A pap ott tartotta a nagygazda vejét:

– No, barátom, beszéljen nekem valamit az apósáról. Milyen ember volt? De jót mondjon róla. Csak jót. Ha tud. Dicsérje meg nekem az apósát.

A vő elgondolkozott:

– Annyit mondhatok, hogy nagyon jó ember vót. Mindenkinek adott. Nem mehetett hozzá se gazdag, se szegény, aki kért tőle, annak mindnek adott. Annyi az adósa, hogy mi nem is tudjuk, ki mivel tartozik. Írást se kért, csak osztogatta a vagyont.

A pap félt, hogy mindjárt elromlik a dicséret, mert a könnyelműség felé hajlott a dicsőítő ének, a könnyelműség dicsérete pedig a paraszt szemében nagyobb vád a fukarságnál, belevágott:

– Elég. Nekem többet ne mondjon. Már tudom, mit fogok beszélni.

Azt a textust választotta a bibliából, hogy: „Legyetek irgalmasok, mint a ti atyátok irgalmas tihozzátok.”

Ebből építette fel a szónoklatát, mondván, hogy Krisztus urunknak sok parancsolatja van, olyan sok, hogy a gyenge földi ember meg se tudná tartani valamennyit. De ha már egyet megtart, az is jó. Mert ha a végítéletkor az angyal megkérdi:

„Mit tettél?...” – ez a felebarátunk azt felelheti, hogy:

„Jót tettem!...” – s meg lesznek bocsátva a többi bűnei.

Hát a falu nem volt megelegedve. Mikor a temetőből visszafordultak, egy csoportból kivált a Bocskoros Pista édesanyja, s düh-től tajtékozva sivította:

– Az egyiknél be lehet hunyni a szemet, a másikinál nem?

Hiába csitították:

– Hallgass, légy csendben!

– Nem hallgatok, az én egyetlenemet kiprédikálta a pap! Száz hold földje volt a fiának, harmincat elivott a lelkem, de a megmaradt hetvenet rászánom, hogy ez a pap elpusztuljon a faluból.

A papnak nehéz élete lett a faluban.

Nézte a szép magyar falut, amely olyan szép volt, amilyen kevés van az országban. A száz év előtti nagy tűzvész után tervszerűen építették újra, s mindenféle nagy cserepes házak, gyönyörű kúriák. Jó föld a határban, még a mostani ínséges évben is tizenhat mázsa búza volt az átlagos termés. Gazdag falu, gőgös falu, büszke magyar falu.

Legközelebbi vasárnap kevesen voltak a templomban. Kiderült, hogy a Bocskor Pista rokonai a templom kapujába állottak, s onnan térítették vissza a népeket, hogy ne hallgassák ezt a papot, aki az egyke ellen mert prédikálni.

Meghalt a három részeges fiatal gazda közül a második is. A pap arról prédikált, hogy az élet mulandó.

Nem szólt arról, hogy a három gazda úgy szokott mulatni, hogy versenyeztek például, ki ad többet a cigánynak. Mikor Bocskor Pista adott, a másik azt vágta: „Tíz pengővel mindig többet adok, mint te!” Volt egy olyan éjszaka, mikor ötezer-kettőszáz pengőt adtak a bandának. A primás másnap házat vett rajta. Most itt a második a társaságból.

Beszélt hát arról, hogy az élet mulandó, de most se állotta meg, hogy annyit legalább ki ne mondjon, hogy „Úgy éljétek, hogy ha meghaltok, a lelkiismeret ne bántsa utolsó órátokat.”

A templom még üresebb lett ezentúl. Már két család állott fel a templom kapujába.

A jegyző azt mondta, jelentse fel őket, s megbüntetteti.

Hogy merné ezt a pap?

De hogy véget vessen, összehívta egyszer magához a falu vezető embereit, s missziót tartott nekik.

– Emberek. A haza parancsolja, a törvény is rendeli, beszéljünk meg, hátha okosat mondanak. Ki tudja, hátha maguknak van igazuk. Mondják el őszintén, mit gondolnak hát erről az egykeről.

– Tiszteletes uram – mondták –, ne kérdezzen ilyet. Mi köze magának ehhez? E már csak igazán a mi dolgunk.

– Kihal a nép. Nézzenek körül. Ahol egy gyermek van, gyenge az a család.

– Tiszteletes uram, mink nem arra gondolunk, hogy sok éhes száj legyen a háznál, hanem arra, hogy azt az egyet, aki van, jól neveljük. Becsületes ember vagyok, uram. Én meggondolom, mit teszek. Én a gyereket szeretem. Mindent meg akarok adni, neki. Megölné a szegény meg a bánat, ha nem tudnám annak az egynek megadni, ami neki kell. Ha egy hu-

szársipkát kíván, azt veszek neki, ha új ruhát, azt, ha valamit kíván, én meg akarom adni neki. De már hatnak nem tudnám megadni. Lesülne az arcomról a bőr, ha én a gyereket kénytelen volnék megrövidíteni. Meg aztán, mikor jön a nevelés. Én ez egy fiamat iskoláztatok. Négy gimnáziumot is adok neki. De már hatnak hogy tudnék? Nem akarom, hogy egyik a másiknak a cselédje legyen.

– Tiszteletes uram – mondta a másik –, kóduz országot akarunk vagy gazdag országot? Tíz-tizenkét gyereket minden család tudna szaporítani, ha csak a kell. De mit csináljunk vele? Ellep bennünket a sok éhes ember. Hát van lelke az uraknak azt kívánni, hogy töméntelenre sokasodjon a világ? Hiszen munkanélkülivel van tele most is minden város. Itt a falvak is. Ezrével hevernek a munkáskezek, tudnak neki kenyeret adni?

– Tiszteletes uram – mondta a harmadik ember –, kell gyerek az országnak? Hát vegye meg az ország a gyereket... Állítsanak fel kórházakat, intézeteket, s dobolják ki, hogy ha valaki a gyereket beviszi, elvállalják, s az anyjának pénzt adnak érte. Ne szégyenítsék el a lányokat, ha megessenek, hanem jutalmazták... Adjanak egy szép, egészséges gyereket, nem mondok többet, csak tíz pengőt, annyi gyereket kap az állam, amennyit akar. Úgyse tud a szegény ember egész télen egyebet csinálni, tavaszra annyi gyereket visznek be, hogy azt se tudja az állam, mit csináljon vele.

A pap lehajtotta a fejét. Itt olyan okossággal, életismerettel s elszántsággal találkozott össze, hogy gyengének érezte magát még arra is, hogy vitába bocsátkozzon.

(1932)

(Forrás: mek.oszk.hu)

Beszélgessünk!

- ❖ Mi mit várunk el a lelkipásztorainktól: azt, hogy Istent és az igazságot szolgálják, vagy minket?
- ❖ Igaz-e az, amit a lelkész a második temetésen mondott: Krisztus parancsolata oly sok, hogy a gyenge ember nem tudja betartani, így hát elég az, ha bár egyet megtart, s akkor a többi bűne is meg lesz bocsátva? (Lásd: 1 János 5:3, és Jakab 2:10 verseit!)
- ❖ Érdemes-e a mai világra gyermeket hozni? Érdemes volt-e valaha?
- ❖ Mi az életünk értelme?

Tanulhatunk-e valamit gyermekeink révén? Figyeljük meg az

alábbi, az Özönvíz előtt élt Énókh pátriárkáról szóló idézetet!

(Énókh) „Ádám ajkáról ismerte meg a bukás szomorú történetét, és azt a vigasztaló történetet, amely az ígéletben tükröződő isteni kegyelemről szól. Bízott az eljövendő Megváltóban. Első fia születése után Énók mélyebb tapasztalatokat szerzett; szorosabb közösségbe lépett Istennel. Még jobban felismerte, hogy Isten gyermekének mi a kötelessége és a felelőssége. Amint látta a gyermek szeretetét atyja iránt, az atyai védelembe vetett egyszerű bizalmát; amint érezte elsőszülött fia iránti mélységes, sóvárgó szeretetét, drága leckét tanult meg Isten ember iránti, Fia

odaáldozásában megmutakozó szeretetéről és arról a bizalomról, amelyet Isten gyermekei menyeyei Atyjukba helyezhetnek.” (Ellen G. White: *Pátriárkák és próféták*, Advent Kiadó, Budapest, 1993, 56. oldal)

„Énókh pedig hatvanöt esztendőtt élt, és Methusélaht nemzette. Énókh háromszáz esztendeig az Istennel járt, miután Methusélaht nemzette, és fiakat és leányokat nemzett. Énókh egész életének ideje háromszázhatvanöt esztendő volt. És mivel Énókh Istennel járt, eltűnt, mert Isten magához vette.” (1 Mózes 5:21–24)

„Íme, az Úrnak öröksége a fiak; az anyaméh gyümölcse: jutalom.” (Zsoltár 127:3)

Összeállította: **Jancsó Erik**

A Jó család

Most pedig emelkedjünk fel magasra, a szálló madarakkal együtt! Alattunk az Erdélyi Sziget-hegység erdőkkel, havasi rétekkel borított csúcsai, körben, észak és kelet fele a Kárpátok gyönyörű koszorúja... Látod-e, amint a Maros a Tiszába, az pedig a Dunába ömlik? Ott lenn, magyar földünk Erdély szívéből oly távol eső részén van a Délvidék: a Vajdaság, Bácska, a Szerémség, majd pedig a hegyes-völgyes Balkán...

Itt, lent a Vajdaságban, a Duna mellett élt több mint száz évvel ezelőtt egy kereskedő, kit Jó Sándornak hívtak. Az ő családjának történetét szeretném ma elmesélni.

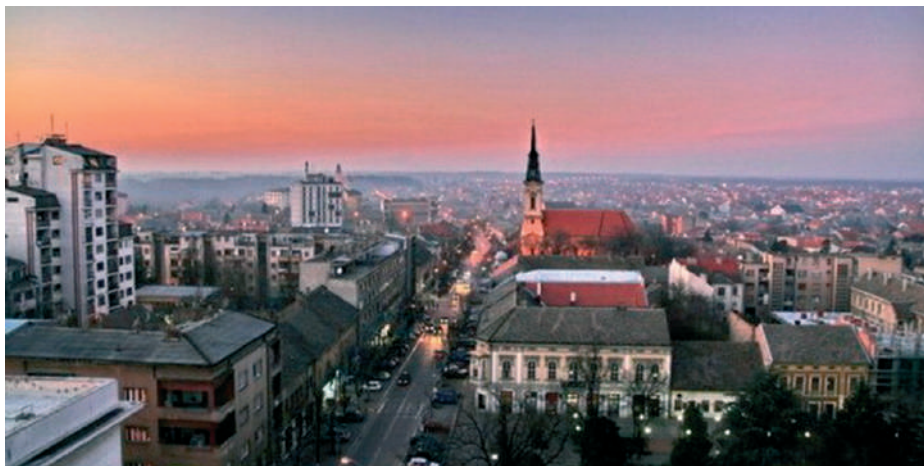
Sándor felesége, Eszter, ki később nazarénussá lett, tizenhat

gyereket szült élete folyamán. Még az első világháború előtt leköltöztek falujukból, Debeljácsból – mely Pancsova város közelében fekszik – Bulgáriába, Lompalankába, és Sándor ott kereskedett tovább.

1915-ben járvány tört ki azon a vidéken, és míg Sándor odajárt, két hét alatt hét gyereke halt meg. Mikor visszatért, a hír anyyira le-sújtotta, és a megmaradt gyerekeit is anyyira féltette, hogy azonnal szekérre rakta, amit csak lehetett, s a többi vagyonukat hátrahagyva visszaindult a Vajdaságba. A szerb

A Temes folyó partján fekvő vajdasági kisváros, Ópáva

Pancsova városa. 76 ezer lakosából jelenleg kb. 2 ezer a magyar

határon azonban a háború miatt nem lehetett átkelni.

Éhség volt, és mindenfelé csapatok robogtak. Látva azt, hogy idegenek azon a vidéken, egy idős férfi befogadta őket, s ezután Sándor elindult valami kiutat keresni a tovább haladásra. A nagy izgalom miatt azonban nem kérdezte meg az ember nevét, sem a települését, ahol a háza volt, s így jó messzire elvetődve képtelen volt visszatérni hozzájuk. Két héten át bolyongott, fakérget evett meg fűvet, míg végül újból rábukkant az illető házra. Pár hónapig ott ragadtak, s eközben megszületett legkisebb lánya. A települést Sztára Pazovának hívták. Miután csitult a háborús helyzet, sikerült hazamenniük.

Teltek az évek, s 1929-ben Vilmos nevű fia, ki akkor húsz éves volt, elvett egy Erzsébet nevű lányt, kinek szervezete már kiskorától nem viselte el a húst, s így kényszerűségből vegetáriánussá vált. Házasságkötésüket követően mindannyian átköltöztek a Bánság egy másik falujába, a közeli Barandába. E faluban lakott egy idős szerb férfi, Georg bácsi. Ez a Georg szombat reggelként át szokott járni a szomszédos Opovába (Ópávába), ahol imahá-

zuk volt az adventistáknak. Georg megkedvelte Vilmost és testvérét, Gábort is, és gyakran hívogatta őket, tartsanak vele egyik szombaton. Ők ígérettek, hogy eljönnek, de mikor szombat reggelként Georg megjelent a kapuban, ők sosem voltak otthon – habár ekkor már szívük mélyén meg voltak győződve arról, hogy a szombat egy szent, különleges nap.

Így ment ez két-három éven át. Egy pénteken este, miközben a festői naplementében gyönyörködött, Vilmos a kukoricaszárát vágta kint a határban. Gyorsan dolgozott, mert még hátra volt egy darab és lassan már sötétedni kezdett. Ekkor a derült égből egy villám csapott le mellé, mely olyannyira megijesztette, hogy a sarlót elejtve hazaszaladt.

Sok kilométer távolságra, Gábor ugyancsak a mezőn dolgozott, s vele is ugyanez történt. Izgatottan hazaérkeztek, de nem szóltak semmit családjuknak. Reggel édesanyjuk, Eszti, megkérdezte:

– Gábor, elvégezted a munkát?
– Ó, nem. Még maradt egy félórányi.

– És akkor miért jöttél haza olyan messziről? Most sok időt elvesztesz majd az odaúttal!

Látván Gáboron az izgatottságot, végül megtudta tőle, mi tör-

tént – s ekkor Vilmos is beszámolt a villámcsapásról. Elmondták mindezt Sándornak is, majd ezután a két fiú elfogadta a szombat szentségét, nem akarván többé e napon dolgozni.

Vilmosnak ezután szokásává vált, hogy szombat reggelként Bibliával kiment az erdőbe, s ott olvasta estig, de imaházba szígyellt elmenni.

Eközben a szomszédjuk mégis meglátta, mit tesz és kigúnyolta kegyességéért... De az öreg Georg sem tágitott, egyre hívogatta, valahányszor találkoztak.

Egy nap így szólt Vilmos a feleségéhez, Erzsébethez:

– Ha megint eljön az öreg Georg, elmegyek vele a gyülekezetbe.

– Jól van – válaszolta Erzsébet – menj csak.

Megörvendett Vilmos, és biztatta Gábort is. De Gábor felesége, Julis felháborodott:

– Micsoda? Hogy szégyenszemre odamenj azok közé?

Gábor erre így felelt:

– Ne állj ellent! Mert ha nem engedsz, inni fogok. Iszákos leszek!

– A kocsmában még ember leszel, de a hívők között – bolond! Ha egyszer is elmész, elválok!

Az állandó veszekedéstől félve, Gábor végül nem ment el, és valóban ivásra adta fejét, egész életére iszákossá válva. Beigazolódott az ige:

„Mert azért jöttem, hogy meghasonlást támazzak... és az embernek ellensége legyen az ő háza népe. Aki jobban szereti atyját vagy anyját, fiát vagy lányát **mint engem**, nem méltó énhozzám. S aki nem veszi fel az ő keresztjét, s úgy nem követ engem, nem méltó énhozzám.” (Máté 10:35–38)

Ugyanez igaz a házastársra is, bárkire, aki meg akar akadályozni Krisztus követésében. Jézus azt akarja, kövessük Őt bármilyen áron, s ezzel tesszük a legjobb szolgálatot magának az ellenszegülőnek is.

De Vilmosnak is inába szállt a bátorsága azon a szombat reggelen, és mikor az öreg Georg megjelent a kapuban, ő újból az erdőbe menekült. Azonban itt csak vergődött, nem lelve lelki nyugalmát, s végül elindult Ópávába. Itt keresgélni kezdett a házak között, s nemsokára énekhangot hallott, mely elhalt, s újra meg újra felhangzott.

Hamarosan rá is bukkant a gyülekezetre, egy házban, a nazarénusok imaházával szemben. Szégyellt bemenni, de az öreg Georg megneszelte azt, hogy valaki kint vár és kijöve, behívta.

Ekkortól rendszeresen járni kezdett, s egyre hívta feleségét is, ám az nem akart jönni. Egy idő után nem hívta többé, s az Úrra bízta. Erzsébet előkészítette a tiszta ruhát, s miután férje elment, csodálkozott: most miért nem győzködte?

Elszégyellte magát, és azontúl ő is járni kezdett.

De sajnos, Sátán sem állt tétlenül és egy gondolatot sugallt be Vilmos elméjébe:

– Házat kell először építenünk, de így sehogy sem tudunk annyi pénzt gyűjteni. Akkor meg sosem lesz külön lakásunk! Úgy gondoltam, vegyünk minél több disznót hizlálásra, és főzzünk ki sok pálin-

kát. Miután ebből eleget gyűjtötünk, megkeresztelkedünk, s többé nem foglalkozunk ilyesmivel!

Erzsébet tiltakozott.

– Nem tehetjük, hisz már tudjuk, hogy ez nem kedves az Úr előtt!

De Vilmos nem tágitott. Vettek hát vagy húsz malacot, etetni kezdték, és pálinkafőzésbe kezdtek.

Ezek után szörnyű események sora következett.

Egy napon, az öt éves kislányuk, Zsuzsi, torokgyíkba esett. Bevitték rögtön Pancsovára a kórházba, ahol utolsó perc-

ben megmentették. Ez egy szerdai napon történt. Vilmos ezután hazaszaladt, hisz minden gondolata a disznók körül forgott. Rá két napra, pénteken az egyéves kislánya, Ilonka a macskát próbálva játékból megfogni, ráesett a forró tűzhelylapra, s keze-lába rettenően összeégett. Édesapja kétségbeesetten betette a kínokban sivalkodó kislányát egy dobozba, azt a kerékpár csomagtartójára erősítette és másfél órán át haj-

tott teljes erejéből a pancsovai kórházig, ahol azonnal kezelésbe vették.

Valahogy eltelt a hétvége, s hétfőn a műhelyben dolgozott (bognár volt a mestersége), miközben a kisfia, a három éves Vilmoska a földön játszott. Miközben édesapja kiment, a kisfiú játékból fűrészport tett egy tojásbéjébe, s azt ette. A fűrészpor azonban megszívódott nyállal a torkában, s a fiúcska fuldokolva a gyaluforgács közé esett. Már dél fele járt, amikor feltűnt a hiánya. Keresni kezdték, s mire a gyalupad alatt megkapták, már kék volt az arca, szinte halott volt. Vilmos ekkor vizet töltött a szájába, majd lábaitól fogva fejfelé lefele lógatta-rázta, míg valahogy megtisztult torka, s magához tért. Ezután elvitte Eszti nagymamához és az ölébe fektette. Kimerülve bement szobájába és ledőlt az ágyra:

„Miért történik mindez énvelem?”

Lelkiismerete mardosta. Tudta, bűnt cselekszik haszonvágyában, de Sátán, aki a gyerekeit el akarta pusztítani, teljesen a láncán tartotta. Miközben a déli melegben az ágyán feküdt, hirtelen látta, amint kinyílik az ajtó és sok pici ökrök jön be a szobába. Az ökrök

Josip Broz Tito (1892–1980), Jugoszlávia kommunista vezetője 1944-től haláláig

Koper (Koper) városa Szlovéniában, a Trieszti-öböl partján

betöltötték az egész szobát, ő meg az ágyhoz volt ragadva és kiáltani sem bírt. Az ökrök majd agyon nyomták! Amikor már úgy érezte, megfullad, az Úrhoz kiáltott szívében, s lám, az ökrök egyből eltűntek!

Másnap éjjel azonban ugyanígy kinyílt az ajtó és tömérék légy áramlott be. Újból tehetetlenül vergődött, fuldoklott a legyek tömege alatt, s kínjában az Úrhoz kiáltott, s a legyek eltűntek.

Harmadik éjszaka újból borzalmas látomás következett, de az Úr megint válaszolt imájára, s megmentette. Negyedik éjszaka már nem mert otthon maradni egyedül (a felesége eközben a kórházban volt a gyerekekkel), hanem édesanyja szobájában aludt.

Éjjel hirtelen felébredt és egy hangot hallott: „Lukács tizenhárom, hattól kilencig! Kelj fel és olvasd el!” Ezután csend lett, s ő a sötétben felírta valamivel a falra, ágya mellé az igehelyet.

Reggel felébredve, első dolga volt a Bibliához szaladni.

„És monda a vincellérnek: Íme, három éve járok gyümölcsöt keresni e fügefán, és nem találok. Vágd ki azt, minek foglalja a földet hiába? Az pedig felelve, monda: Uram, hagyj békét neki, még ez évben, míg köröskörül megkapálom, s megtrágyázom, s ha gyümölcsöt terem jó, ha nem, azután vágd ki azt” (Lukács 13:7–9)

Vilmos megremegett: „Három és fél éve barátkozó vagyok, járok gyülekezetbe, s még mindig ellenkezem az Úrral! Gyümölcstelen vagyok! Nemsokára ki leszek vágva, ezért kéri Sátán az életemet!”

Azonnal elajándékozta a disznókat, a pálinkafőző berendezést pedig széttörte és eldobta. A gyerekek ezután meggyógyultak, és kijöttek a kórházból. De ekkor az édesanyja lett nagyon rosszul – talán a sok kiállt próba miatt. De az Úr rajta is megkönyörült, és végül meggyógyult.

Rögtön kérte a keresztséget, majd négy-öt hónapra rá Vilmos is követte.

Igaz az, amit Isten jelleméről olvasunk:

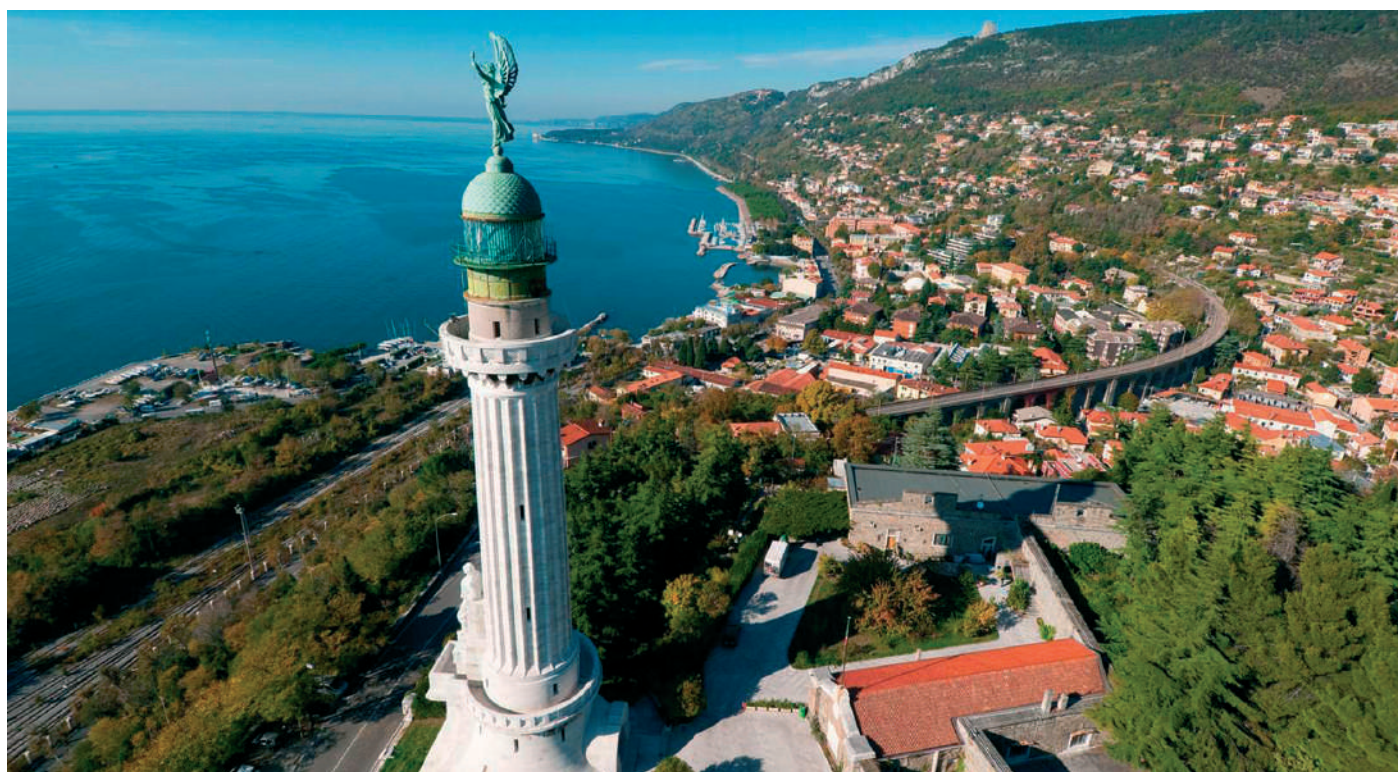
„Az Úr, az Úr! Irgalmas és kegyelmes Isten, késedelmes a haragra, nagy irgalmasságú és igazságú... megbocsát hamisságot, vétket és bűnt, de nem hagyja a bűnöst büntetlenül...” (2 Móz 34:6–7)

„Hosszútűró az Úr, és nagy hatalmú.” (Nehémiás 1:3)

Emlékszünk még Vilmos kis lányára, Ilonkára, aki ráesett a tűzhelyre? Az orvosok az akkori tudásukkal (a '30-as években) valahogy rendbe tették, de kezénélében élete végéig viselnie kellett a hegeket. Ez a lány felnőtt, és megmaradt a hit mellett.

Közben telt-múlt az idő, és a második világháborút követően Jugoszláviában is beköszöntött a kommunizmus.

Egy napon vendég jött az ópávi gyülekezetbe, egy szerb fiú,

Trieszt látképe, a Faro della Vittoria felől

az ország déli részéről. Többször beszélgettek, és megtetszettek egymásnak.

Végül eljött újból és megkérte a kezét. A fiú, szüleivel együtt, ugyancsak adventista volt, s így Ilonka hozzáment. Az esküvőt követően vonatra ültek, majd elutaztak a fiú szülőfalujába, Niš mellé – Belgrádtól kb. 200 kilométerre, délre.

Ahogy a fiú házához értek, kijöttek a szülei.

– Itt van a feleségem, Ilonka! – mutatta be boldogan őt férje.

Ám az anyós nem örült. Sötét arccal közölte:

– Itt nálunk nincs helyed! Én mindig azt mondtam a fiamnak, hogy szerb lányt akarok neki, de ő mind téged akart. De az én házamban magyar lánynak nincs helye!

Az akkori háború utáni világban, a kommunista börtönök árnyékában, a forrongó Balkánon nem volt ritka a gyűlölködő nacionalizmus, ahogy ma sem szokatlan azon a vidéken.

Ilonka, amikor látta, hogy itt miféle hívőkről van szó, azonnal vissza akart fordulni, de a férje könnyörgött, és marasztalta.

Így telt el néhány hónap az ellenséges hangulat, s az anyós „aknamunkája” közepette. Ilonka eközben terhes lett, és aratás körül kellett volna szülnie. Kb. három héttel a szülés előtt az anyós, kedvességet erőltetve magára, így szólt:

– Úgy gondoltuk, jobb lesz, ha a gyermeket otthon szüled meg, édesanyádnál. Itt úgy is sok a munka és nem lenne időnk veled kellőképpen foglalkozni. De aratás után a fiam majd utánatok megy és visszahoz...

A fiú csak hallgatott.

Pénzt adtak az útra és kivitték az állomásra. Hazaérkezve a Vaj-

daságba, két-három napra rá levél jött utána:

„Kérlek, ne gyere többet vissza. A válópert beadtam, az édesanyám szerb lányt kapott, már itt is lakik nálunk.”

Egy gyenge férj kezeírása, és mögötte egy gonosz akarat.

Rövidesen megszületett kislánya, Ibolya, akit ezután már egyedül nevelt fel. Közben Tito országából egyre többen szöktek át külföldre, olyanok, kik a kommunizmust nem akarták többé elviselni.

Miután Ilonka bátyjai, majd édesanyja is kiszökött Olaszországba, úgy döntött, ő is utának megy. Többször próbálta, ám mindig elfogták, és visszavitték.

Hetedszer a határőrség női tisztje nagyon megharagudott rá:

– Meddig teszed még ezt?! Miért nem maradsz itthon gyermekeddel együtt?

– Nekem itt már nincs mit keresnem. Én adventista vagyok, ti kommunisták. Oda akarok menni, ahol a hitemet szabadon gyakorolhatom!

Ekkor a tisztő kirántotta az öléből az ötéves Ibolyát és ezt kiáltotta:

– Édesanyád börtönben fog elpusztulni, te pedig árvaházba kerülsz! Sosem látod meg többé!

Ezt hallva, a kislány annyira megijedt, hogy felsikoltott, és szinte halottá vált. A tisztő megijedt, s rázni kezdte, de az nem mozdult.

– Vedd át! – parancsolta ekkor Ilonkának.

– Nem veszem! Maga ölte meg! Feleljen maga érte!

A tisztő ekkor enyhülni kezdett, és szépen kérte:

– Vedd az öledbe te, nézd, nem bántalak többé!

Végül Ilonka átvette a kislányt, s az nagy nehezen magához tért.

A tisztő is fellélegzett, mert az akkori törvények is védték a gyermekeket, és félt, baja származhat abból, ha kihallgatás közben meghal a kislány.

Betartva a szavát, hazaengedte Ilonkát, ám ezentúl már állandóan figyelték. Ez nem is volt nehéz, mivel a ház földszintjén – ahol akkor lakott – a szomszédja egy biztonsági tiszt volt.

– Na, mikor szöksz? – kérdezte mosolyogva.

– Most megyek, gyere velem! – viccelődött Ilonka, ám tudta, árgus szemek figyelik.

Eközben a trieszti menekülttáborban Ilonka édesanyja, Erzsébet újbóli szökést készített elő.

Egy nap olasz rendszámú kocsi állt meg a házuk előtt, és egy férfi beszólt a lépcsőházba:

– Joó Ilonkát keresem!

A biztonsági tiszt egy széken állva a villanyt javította:

– Miért? Mit akar vele? – kérdezte.

– Egy levele van – mutatta fel az olasz.

– Adja ide, s én majd átadom – szólt a tiszt.

Az olasz odaadta a levelet és elment. A szomszéd éppen ki akarta nyitni a borítékot, amikor Ilonka addig ott leskelődő nővére kitépte a kezéből:

– Ha nem magának szól, miért nyitja ki?

– Add vissza! Tudom én, kitől jött!

– Akkor sem magának szól – és elsietett.

Ilonka elolvasta a levelet:

„Az olasz várni fog ma este a város szélén és elhoz a határig. Ott majd mások segítenek át.”

A szomszéd gyanakodott, mozdulni sem lehetett. Ekkor a kis unokaöccse segített neki. Titokban, részletekben kivitték a házból az utazáshoz szükséges

holmikat, majd Ibolyával játszani kezdett, és a többi gyermek között eltávolodtak. Délután fele Ilonka is üres kézzel kísértelt és a város végén már várták egy háznál Ibolyával. Az olasz ott volt, beültek és elindultak a leszálló sötétben.

Ekkor hirtelen fényszórókat pillantottak meg maguk mögött: rendőrautó volt, benne – ha jól látta – a rendőrökkel együtt a szomszéd ült!

Az olasz egész éjjel vágatott Horvátországon, majd Szlovénián át, a rendőrkocsi pedig a nyomukban, ám valamilyen okból – talán mert nem voltak biztosak a dolgukban? – nem állították meg őket.

A hajnal előtti sötétben beértek a Kopar¹ nevű határmenti városba. A másik oldalon volt Trieszt. Az olasz az elhagyott utcákon keringve hirtelen elfelejtette, merre van a határátkelőhely, habár jól ismerte a várost. Az üldözők addigra elmaradtak valahol. Végül behajtottak egy kisutcába, s a férfi kénytelen volt bezörgetni egy lakásba, és a meglepett, álmos emberektől megkérdezni:

– Merre van a határátkelő?

Ezután beültek az autóba. Ekkor hirtelen meglátták az utánuk jövő rendőrkocsit, amint őket keresve elhajt a főutcán. Vártak. Egy idő után, mivel valószínűleg az átkelőnél nem találták rájuk, visszahajtottak, de a kisutcában nem látták meg őket.

„Biztosan egy másik átkelőhöz sietnek!” – gondolták Ilonkáék. Ezután az olasz elvitte a határ mellé egy erdőbe. Ilonka tudta, hogy most valakinek át kellene vinnie.

Ekkor egy tizenhét év körüli fiú jelent meg.

– Velem jönnek!

Elindultak a fák között, de a fiún látszott, hogy fél.

– Menjenek arra, én majd maguk után megyek! – mondta.

– Nem! – szölt Ilonka – Te azért kapod a pénzt, hogy átvigyél! Ha itt hagysz, kiáltok, és a katonák téged is megfognak!

A fiú még jobban megijedt.

– Vedd a csomagokat!

A fiú egy ideig cipelte őket, de azután ledobta, és elszaladt. Ilonka a kis Ibolyával bolyongott tovább a sötétben, azt sem tudva, melyik irányban van Olaszország. Végül egy domb tetején, a fák között, teljesen kimerülve leültek egy hosszú, lapos kőre. Állandóan imádkozva szorította magához kislányát. Mit tegyenek most? Már pirkad, és mindjárt észreveszik őket!

Ekkor rápillantott a kőre, amelyen ültek. Fehérre volt meszelve, és egy hosszú nyilat festettek rá. A nyíl egyik felén írta: „Italia”, a másik felén „Yugoslavia”.

– A határon vagyunk! – kiáltott fel. Megragadta Ibolya kezét és elindultak az olasz oldalon lefele. Hirtelen a domb nagyon meredekké vált, és csúszni, majd gurulni kezdtek. A csomagok keresztben át voltak kötve rajta, így egyik kezével Ibolya csuklóját fogta, a másikkal pedig kapaszkodni próbált. Utolsó pillanatban megragadott egy ágat, és azon szinte lógva alátekintett: alattuk magas, szakadékos part, és mélyén lent egy piszkos vizű tó, vagy kanális. Még egy pillanat és lezuhanva, belefűlladtak volna!

Nagy nehezen, a meredély szélén kapaszkodva eljutottak a tó végéhez és lementek egy füves részre. Itt a levél szerint egy fekete bőrkabátos embernek kel-

lett volna várnia őket, aki nyakánál nyitott fehér inget visel. Meg is pillantotta a férfit és elindultak felé. Ekkor valahonnan előkerült a fiú is, és ijedten könyörgött:

– Ne mondja meg neki, hogy elmentem!

Kiderült, hogy nemrég ugyanott egy asszony gyerekeivel együtt lezuhant és belefűlladt a vízbe, szökés közben. Ilonka rájött, a fiú bajba kerülne, ha elárulja a többi embercsempésznek: sorsukra hagyta őket – így hát nem szölt semmit. A férfi nagyon kedvesen viselkedett. Látva rajtuk a piszkos, szakadt ruhákat – a viszontagságos szökés nyomait – autóba tessékelté őket és elvitte magához.

– Itt tisztálkodjatok, pihenjete!

Órák teltek el és Ilonka nyugtalanodni kezdett.

– Engedjenek ki! Egyedül is megkapom a menekülttábor!

De a férfi és a háziak nem akarták kiengedni.

– Hol a pénz? – kérdezték.

De Ilonka félt odaadni nekik a cipőtálpába rejtett nagy összeget (a Jugoszláviában eladott házuk árát) addig, míg a hatalmukban volt. Közben a férfi elment a triezsti menekülttáborba:

– Hol a lányom? – kérdezte Erzsébet.

– Nálunk van, de nincs pénze. Becsaptak. Visszaviszem a határra a jugoszlávoknak.

– Hogyne lenne! Engedd, beszéljek veled!

– Nem engedem. Mit beszélj veled? A határőrség már többször elfogta, és mindannyiszor mindent elkoboztak tőle. Egészen biztos, nincs semmi pénze. Vagy fizettek ti, vagy most visszaviszem!

Néhány táborbeli magyar tanúja volt a beszélgetésnek. „Menjünk azonnal a református

¹ A város neve szlovénül Koper, horvátul Kopar. Ezen elnevezés a helység régi olasz nevéből, Capo d'Istria-ból származik.

Vár az új kezdet! Holland bevándorlók érkezése az ausztráliai Melbourne kikötőjébe, 1954-ben. Ausztrália 1945–64 között 2 millió új letelepülőt fogadott be, köztük az itthoni kommunizmus elől menekülő számos magyart is. 2017-ben az ausztráliai magyarok (vagy magyar gyökerűek) létszáma 73 ezer volt

parókiára!” Nemsokára ott álltak a trieszti szórvány-magyarság református lelkésze előtt:

– Kérem, segítsen lányomon! Adja kölcsön az összeget, és Ilonka biztosan visszaadja! – mondta Erzsébet.

A lelkész ekkor kivette a kaszából a százezer dinárt.

– Először lássam a lányt! – követelte a csempésztől.

A bőrkabátos, látva a pénzt, elment, és elhozta Ilonkát meg Ibolyát. Ezek Erzsébethez szaladtak és sírva átölelték egymást ott a parókián, a tiszteletes úr pedig átadta a pénzt a férfinak.

Miután az elment, Erzsébet megkérdezte:

– Ilonka, nálad van-e a pénz? Ő ekkor levetette a cipőjét, és a talpából kivéve a 100.000 dinárt, átadta az összeget a segítőkész tiszteletes úrnak.

„Bujdostak a pusztában... lelkük is elepedt bennük. De az Úrhoz kiáltának szorultságukban, sanyarúságukból megmenté őket. És vezeté őket egyenes útra, hogy lakóvároshoz jussanak” (Zsolt 107:4–7)

Istennek mindig megvoltak az eszközei és az emberei. Milyen szép is volt az, amikor a kommunista elnyomás idején az emberek össze tudtak fogni, és egymást segíteni a világ szabadabb részei felé!

Csakhogy, a valódi szabad világ még csak ezután következik – ahol nem lesz többé halál, fájdalom, és szenvedés. Szeretnéd-e oda eljutni, kedves olvasó?

„És az Isten eltöröl minden könnyet az ő szemeikről: és halál nem lesz többé, sem kiáltás,

sem fájdalom nem lesz többé, mert az elsők elmúltak.” (Jelenések 21:4)

Nemsokára Nápolyban hajóra ültek és Sydney-be indultak, Ausztráliába, ahol bátyjai már várták őket. Az Indiai-óceánon azonban rettenetes, három napig tartó viharba kerültek, amelyben úgy látszott, végleg odavesznek! Ekkor a kis Ibolya térdelt le és könyörgött az Úrhoz, Aki kiterjesztette rájuk őrző kegyelmét és átjuttatta a hajót az óceánon.

Hosszú évek teltek el. Ibolya felnőtt már, amikor 1974-ben visszalátogattak az olasz határra. Áttekintve a jugoszláv oldalra, Ilonkának félelem markolt a szívébe: „Hátha most elfognak!” Arrébb két jugoszláv rendőr állt.

– Rijekába akarok jutni! – mondta.

Egy rokona így válaszolt:

– Most már nem kell félned semmitől! Manapság bárki szabadon jöhet-mehet.

Tito akkori Jugoszláviájában a körülmények valóban megváltoztak, de Isten ma is és mindig – békében vagy veszélyben – ugyanaz.

Ilonka 1978-ban ment újból férjhez: román férfit kapott, aki egy Kolozsvár környéki kis faluból származott.

Olteanu Constantin megtérése

Ő otthon – Ördögkeresztúron – a Bibliát olvasva ismerte meg Istent. Családja, a pópák, meg a falu üldözni kezdték ezért.

– Hívó lettél? – gúnyolták, amikor a templomban az evangéliumot próbálta hirdetni.

Katonai szolgálatra a jugoszláv határ mellé került. Furcsa előérzete támadt, amikor másnap a határvonalra akarták küldeni.

– Ne küldjétek oda, mert én úgy érzem, hogy nem jövök vissza!

– Micsoda? – kérdezte a tiszt. – A parancsot teljesítened kell!

A társait elhagyva, előre indult.

– Egy elhagyatott ház után ott a határ. Ott megállsz, amíg leváltanak!

Elérte a házat, és tovább ment. Az útnak végén egy felkapált, puha földdel borított sáv következett. Pár tíz méterrel azon túl ott állt a jugoszláv katona.

Ekkor meg akart állni, de nem tudott. Két láthatatlan kéz lökte

előre, egy lépést, kettőt: nem tudott ellenállni!

A két kéz pedig átlökte a puha földszávon a meghökkent jugoszláv katona elé, és ott elengedte. Azonnal letartóztatták.

– Miért jöttél át? Mit akarsz?

– Semmit! Engedjétek vissza!

Ördögkeresztúr 1902-ben épült református temploma

De már késő volt: börtönbe vették.

Hetek teltek el. Gyanús elemeknek tűnt az akkori ellenséges helyzetben. (Tito össze volt akkoriban veszve Sztálinnal, és Románia szovjet-párti volt.)

– Hány orosz van Romániában? Mi? – ugratták, majd börtönről börtönre hurcolták, éveken át. De ő mindig csak azt követelte, hogy engedjék vissza.

– Nem fogtam fel, hogy Isten akart szabad földre juttatni az

otthoni üldözés elől! – vallotta később.

A legutolsó börtön már nagyon rossz volt: itt víz csorgott a falakról, és a sötét nedvességben halálos betegségekben pusztultak el a foglyok. Végül a hatóságok külföldi emberjogi szervezetek nyomására megszüntették a börtönt, és őt betegen, lefogyva átadták az olasz határon.

Másrészt, fogsága éve alatt, fogolytársai révén és csodálatos látomások által az Úr a Biblia további igazságaira vezette rá őt, és ekként, amint a trieszti táborba ért, keresztségét kérte az adventista egyházból.

Ezt követően Ausztráliába vándorolt ki.

2005 nyara van, és egy kolozsvári kertes házban ülünk, a Györgyfalvi úton. Többször visszalátogattak mindketten és megpróbálták előmozdítani itt is, és máshol is az evangélium ügyét. Míg életük történetét mesélik, lejegyzem, és elgondolkozom:

„Micsoda az ember – mondom – hogy megemlékszel róla? És az embernek fia, hogy gondod van rá?” (Zsoltár 8:5)

„Esznek a nyomorultak és megelégszenek, dicsérik az Urat, kik Őt keresik. Éljen szívetek örökké!” (Zsoltár 22:27)

„Bizony, elrejt engem az Ő hajlékába a veszedelem napján, elta- kar engem sátrának rejtekében, sziklára emel fel engem.” (Zsoltár 27:5)

Jancsó Erik

A nagy francia forradalom (2. rész)

„A hugenották elmenekülésével Franciaországban általános lett a hanyatlás. Virágzó iparvárosok sorvadtak el, termékeny területek vadonná lettek. Szellemi tompultság és erkölcsi hanyatlás követte a szokatlanul nagy fejlődés időszakát. Párizs egyetlen hatalmas szegényházzá vált. A becslések szerint a forradalom kitörésekor kétszázezer szegény igényelt segítyt a királytól. Egyedül a jezsuiták fejlődtek a hanyatló országban, és félelmetesen zsarnokoskodtak a templomok és iskolák, a börtönök és gályák felett.”

Gályarabság

A 14–18. század között, a mediterrán térség államai körében létezett, rendkívül kegyetlen büntető és kizsákmányolási forma. A Földközi-tenger csendesebb, az Atlanti-óceánnál kevésbé hullámos, viharos, ezért az ókori rómaiak és görögök is használták a vitorlákon kívül az evezőket. Ekként, Franciaország, Spanyolország, az Itáliai-félsziget államai (Nápolyi királyság, Pápai államok, Velence, stb.), ugyanakkor az Oszmán Birodalom, és Észak-Afrika muzulmán államai is egyaránt evezős gályák nagy számával rendelkeztek. A legtöbb gályarabot a francia flottában használták, különösen Reformációkor fellángolt vallásüldözések idején. A hugenottákat a közbüntényesekkel és a hadifoglyokkal együtt vitték a gályákra. Csak az erősebb férfiak voltak alkalmasak e célra, és sokan azok közül is csak egy-két évig maradtak életben.

A gályarabokat a padokhoz láncolták. Ott aludtak, ott végezték szükségleteiket, maguk alá. Egy ágyékkötő rongy volt minden ruhájuk. Szájukat kipecskelték az úgynevezett "körtevel", amit az őrök csak etetéskor vettek ki, amikor az ecetes borba mártott kétszersültet a szájukba tömték. A skorbut és egyéb betegségek tizedelték őket, s a végkimerülés, a borzalmas szenny és bűz, meg az állandó verések a legrettenetesebb büntetéssé tették a gályarabságot.

Az ellenreformáció idején, a Habsburg kormányzat parancsára a pozsonyi vértörvényszék (1673–74) több száz magyar református és lutheránus lelkészt idézett maga elé. Akik nem menekültek külföldre, vagy nem alkudtak meg, azokat gályarabságra ítélték. A mindvégig kitartó 42 lelkipász-

tort Nápolyba hurcolták, s ott adták el őket. A diplomáciai lépésekkel párhuzamosan, a protestáns országokban gyűjtés indult kiszabadításukra. Végül, 1672. február 12-én a nápolyiak Michael de Ruyter holland admirálisnak adták át az életben maradt 32 prédikátort.

Az evangélium megoldotta volna Franciaországban a politikai és társadalmi problémákat. De Róma uralma alatt a nép elfelejtette azokat az áldott tanításokat, amelyeket a Megváltó az önfeláldozásról és önzetlen szeretetről adott. Felhagytak a mások javára való önmegtagadás gyakorlásával. A gazdagokat senki sem dorgálta meg a szegények sanyargatásáért, a szolgasorban sínylődő és nyomorgó szegényeken pedig senki sem segített. A gazdagok és hatalmasok önzése egyre nyilvánvalóbb és terhesebb lett. A kapzsi és tékozló nemesség századokon át kizsákmányolta a parasztokat.

A Bastille bevétele, 1789. július 14-én

A gazdagok méltánytalanul bántak a szegényekkel, a szegények pedig gyűlölték a gazdagokat.

Köznép és arisztokrácia Franciaországban

Számos tartományban csak a nemeseknek volt birtokuk, a dolgozó nép csak bérlő volt. Ki voltak szolgáltatva földesuruknak, és kénytelenek voltak teljesíteni emberfeletti követeléseiket. Az egyház és az állam fenntartásának terhe a közép- és az alsóbb osztályokra nehezedett. A papság és a

polgári hatóságok súlyosan megadóztatták őket.

„A nemesség kedvtelésére tekintettel volt a legfelsőbb törvény; a gazdálkodók és parasztok pedig éheztek, zsarnokaik nem törődtek velük... A nép ki volt szolgáltatva a földesúr kizárólagos érdekeinek. A mezőgazdasági munkások életét szakadatlan robot és változatlan nyomorúság jellemezte. Panaszait – ha egyáltalán mertek panaszkodni – semmibe vették. A bíróság a paraszttal szemben mindig a ne-

meseknek adott igazat. Közismert volt, hogy a bírakat meg lehet veszíteni.

Az arisztokrácia legcsekélyebb szeszélye is törvény volt, mert a rendszer egyetemesen megromlott. Az adóknak, amelyeket egyrészt a világi mágnások, másrészt a papok csikartak ki a köznéptől, fele sem jutott el a királyi vagy egyházi kincstárba; a többi részét önző kicsapongásokra herdálták el. S azok az emberek, akik polgártársaikat ily módon koldusbotra juttatták, adómentességet élvez-

A Bastille ostromlói. Paul Delaroche (1797–1856) festménye, 1835

tek, és a törvény vagy a szokásjog alapján minden állami kinevezés megillette őket. A kiváltságos osztály százötvenezer embert számolt, és kielégítésükért embermilliókat kárhoztattak reménytelen és megalázó életre.”

Az udvar belemerült a fényűzésbe és a tékozlásba. A nép és a hatalmasságok nem nagyon bíztak egymásban. Gyanú árnyékolta be a kormány minden intézkedését. Számítást és önzést sejtettek benne. Több mint fél évszázaddal a forradalom előtt a trónt XV. Lajos foglalta el, aki még abban a gonosz korban is kitűnt nemtörődomségével, léhaságával és érzékiségével. Az arisztokrácia romlott és kegyetlen, a nép pedig elszegényedett és tudatlan volt. Az államnak zavaros pénzügyei voltak, és a nép el volt keseredve. Nem kellett próféta látás ahhoz a felismeréshez, hogy iszonyú zenedülés áll a küszöbön. A tanácsadók figyelmeztetése ellenére a király szokásos válasza ez volt:

„Próbáljátok meg a dolgokat addig működtetni, amíg valóság szerint tart az életem! Halálom után történhet bármi.”

Hiábavaló volt a reform szükségességét hangoztatni. A király látta a gonoszságokat, de se bátorsága, se hatalma nem volt ahhoz, hogy megfékezze. Franciaország végzetét nagyon valóságosan tükrözte a király nemtörődöm és önző kijelentése:

„Utánam az özönvíz!”

Róma szerepe az elnyomásban

Ma már nem szívesen emlékszik korunk embere Róma egyházának akkori szerepére: arra befolyásolta a királyokat és az uralkodó osztályokat – kihasználva féltékenységüket –, hogy a népet leigázottságban tartsák. Tudta jól,

hogy az állam így meggyöngül. Ezzel az volt a célja, hogy mind a hatalmasságokat, mind a népet szolgaságban tartsa. Világosan látta, hogy az emberek rabszolgasorba döntéséhez a lelküket kell láncra verni; és a legbiztosabban úgy lehet megakadályozni a fogságból való menekülésüket, hogy a szabadságra alkalmatlanná teszi őket. Az erkölcsi lealacsonyodás ezerszer szörnyűbb volt, mint a Róma politikájával járó fizikai szenvedés.

A Bibliától megfosztott, a szenteskedő, önző tanításokra szorítókozó nép tudatlanságba és babonába burkolózott, és erkölcstelenségbe süllyedt, olyannyira, hogy teljesen alkalmatlanná vált az önkormányzatra. Ez pedig világosan megmutatkozott a forradalom szörnyű eseményeiben.

De mindennek a kimenetelére végül merőben más lett, mint amit Róma célul tűzött ki. Erőfeszítései nyomán a tömegek nem a dogmák vak kiszolgálói, hanem hitetlenek és forradalmárok lettek. A katolicizmust – mint papi mesterkedést – megvetették. A papságra úgy tekintettek, mint

egy őket elnyomó pártra. A Róma által bemutatott istenkép volt az egyetlen, amit ismertek. Róma tanítása volt az egyetlen vallásuk. Kapzsiságát és kegyetlenségét a Biblia törvényszerű gyümölcsseinek tartották, és nem kértek belőle.

Róma hamis színben tüntette fel Isten jellemét, és eltorzította kívánalmait. Az emberek elvetették mind a Bibliát, mind Szerzőjét. Róma azt kívánta, hogy az emberek vakon higgyenek dogmaiban. Azt színlelte, hogy a Szentírás szentesítette e dogmákat. Ennek következményeként Voltaire és társai Isten Szavát teljes egészében félredobták, és a hitetlenség mérgét mindenütt elhintették. Róma vassarkával szétaposta a népet. És most a megalázott tömegek a zsarnokságtól visszarettenve leráztak minden korlátot. Elkeseredve a megtévesztésen, amelynek oly sokáig hódoltak, a hamissággal együtt az igazságot is elvetették és félreértve a szabadsághoz való jogot, a bűn rabszolgáit túlfűtötte a képzelt szabadság.

Voltaire

Eredeti nevén Francois Marie de Arouet (1694–1778), francia író, filozófus, történész, a Felvilágosodás korának egyik legismertebb alakja. Párizsban született, a nemesség alsó rétegéhez tartozó családban. Felszólalt a szólásszabadság mellett, az elnyomás ellen. 1718-ban, miközben a Bastille-ban raboskodott, vette fel a Voltaire írói álnevet. Rendkívül termékeny író volt: több, mint 20 ezer levél, és kb. kétezer irodalmi mű (költemény, regény, dráma, történelmi elbeszélés, esszé, stb.) maradt utána.

Szókimondó természete, kritikái miatt többször el kellett menekülnie Franciaországból, (pl. Angliába, Poroszországba). Végül Genf közelében telepedett le, Ferney község határában, egy olyan birtokon, melynek területe átnyúlt három országba: Svájcba, Franciaországba, és Szavojába – azért, hogy bármelyik felségterületre átmenekülhessen, ha a másikban bajba kerülne.

Istent és a Bibliát teljesen félreértette, a kereszténységet vehe-mensen támadta. Élete utolsó évének februárjában Párizsba látó-

gatott. Itt megbetegedett, és május 30-án meghalt. A papság megtagadta számára az egyházi temetést, ezért barátai titokban temették el egy Champagne tartománybeli apátságban. Rá három évre azonban, 1791. július 11-én, a forradalmi Nemzetgyűlés döntése alapján, maradványainak díszes temetést rendeztek a párizsi Panthéonban, egy millió ember részvételével.

Sosem volt házas, de voltak szeretői. Életének nagy szerelme Gabrielle-Émilie de Breteuil (1706–1749), Châtelet márkínője volt.

A forradalom fellángol

A forradalom kezdetén a király kénytelen-kelletlen megengedte, hogy a nép képviselőinek száma meghaladja a nemeség és a papság képviselőinek együttes létszámát. A hatalom mérlege tehát ezzel a nép javára billent. A nép azonban nem volt felkészülve arra, hogy ezzel a hatalommal bölcsen és mértéktartóan éljen. Elhatározták, hogy az elszenvedett igazságtalanságok felszámolására újjászervezik a társadalmat. A meggyalázott tömegek lelke tele volt régóta halmozódó keserű emlékekkel. Úgy döntöttek, hogy erőszakkal változtatnak a már elviselhetetlené vált gyötrelmes helyzeten, és bosszút állnak azokon, akiket szenvedésük forrásának tartottak. Az elnyomottak tettekké formálták azt a leckét, amelyet a zsarnokság idején tanultak, és elnyomóik elnyomóivá lettek.

A szerencsétlen Franciaország learatta a maga vetette véres gyümölcsét. Borzasztó eredménye volt ez annak, hogy

alávetette magát Róma mindent ellenőrző hatalmának. Ahol Franciaország a reformáció kezdetén a katolicizmus befolyására felállította az első máglyát, ott állította fel a forradalom az első nyaktilót. Pontosan azon a helyen, ahol a XVI. században a protestáns hit első mártírjait elégették, a XVIII. században ott hullt le a nyaktiló első áldozatainak feje.

Azzal, hogy elvetette az evangéliumot, amely gyógyulást hozott volna neki, Franciaország utat nyitott a hitetlenségnek, romlásnak és pusztulásnak. Mikor az isteni törvény korlátozásait elvetették, nyilvánvalóvá vált, hogy az emberi törvények nem képesek megfékezni az emberi szenvedélyek áradatát, a nemzet lázadásba és anarchiába sodródott. A Biblia elleni harccal egy olyan korszak kezdődött, melyet a világtörténelem a „terror uralként” tart nyilván. A béke és a boldogság eltűnt az emberek otthonából és szívéből. Senki sem volt biztonságban. Aki ma még győző volt, azt másnap meggyanúsították és elítélték. Erőszak és erkölcszetlenség uralkodott.

Georges Danton (1759–1794)

A guillotine

A francia forradalomban használt guillotine (nyaktiló) névadója Joseph-Ignace Guillotin (1738–1814) francia orvos volt, aki 1789 októberében a Nemzetgyűlésnek javasolta ezen, az addigiaknál sokkal humánusabb kivégzési módot. Guillotin különben irtózott a halálbüntetéstől, és felvilágosult gondolkodása elítélte az akkori, gyakran kínzással egybekötött kivégzési módokat, mint pl. a kerékbetörést.

Egyes európai országokban (pl. Anglia, Skócia, Olaszország) a századok folyamán már léteztek a nyaktiló különböző formái. Francia földön is elkezdtek használni, még a forradalom előtt. A ferdén álló, egyenes (nem behajlított) pengét egyenesen XVI. Lajos javasolta, így adva meg végleges formáját – talán nem is sejtve, hogy néhány év múlva őt is egy ilyen szerkezettel végzik ki.

A francia példát követve, számos ország bevezette a guillotine használatát, úgy mint Belgium, Luxemburg, Svédország, Görögország, Németország, stb. Az utolsó ilyen kivégzés Marseille-ben volt, 1977-ben. Ezután a franciák is felhagytak vele. A többi ország már azelőtt betiltotta, és a világon azóta nem használták.

A király, a papság és a nemeség kénytelen volt elviselni egy felindult nép haragját. A nép bosszúszomját csak fokozta a király kivégzése. És azok, akik elrendelték megölését, nemsokára követték a vérpadon. Mindenkit ki akartak végezni, aki a forradalom ellenzésével gyanúsítható volt. A börtönök zsúfolásig megteltek. Egy ízben több

mint kétszázezer embert tartottak fogva. Az ország városai iszonyatos jelenetekkel teltek meg. A forradalmárok egyik pártja a másik ellen harcolt, Franciaország a dühtől és szenvedélyektől uralt tömegek hatalmas csataterévé vált.

„Párizsban csődület csődületet követett, a polgárok pedig különböző irányzatok között oszlottak meg, amelyeknek látszólag egyetlen szándéka a másik csoport kivégzése volt.” És hogy még nagyobb legyen a nyomorúság, a nemzet hosszú és kétségbeejtő háborúba bonyoló-

dott Európa nagyhatalmaival. „Az ország a csőd szélén állt. A csapatok hangoskodva követelték zsoldjuk ki nem fizetett hátralékát. A párizsiak éheztek, a tartományokat banditák tarolták le, és az anarchiában és féktelenségben majdnem megsemmisült a civilizáció.”

A francia forradalom pártjai

A francia forradalom első és legismertebb pártja (kezdetben politikai klubja) a jakobinusoké volt. Elnevezésük a gyűléshelyükül választott, párizsi Szent Jakab dominikánus kolostorból ered. Fő vezéralakjai voltak: Georges Danton jogász, Jean-Paul Marat orvos, Maximilien Robespierre jogász, Camille Desmoulins újságíró, Jacques-Pierre Brissot újságíró, Louis de Saint-Just ifjú nemes, Honoré de Mirabeau gróf, Gilbert de Lafayette márki, és egyéb.

A különböző vélemények és érdekek az idők folyamán megosztották a hatalom résztvevőit, és a jakobinusok is pártokra oszlottak, míg újabbak és újabbak keletkeztek és szűntek meg. Végül a pártok egymásra támadtak; az addigi szövetségesek meg barátok féltékenykedni, gyanakodni kezdtek, s a nép tízezreinek, százezreinek halálba küldése mellett egymás pusztulását is elősegítették – hazaárulás, monarchia-pártiság, korrupció, és egyéb, legtöbbször kitalált vádak alapján.

Marat-t egy girondista fiatal nő szúrta le orvul, bosszúból a Szeptemberi Vérengzések (Massacres de Septembre) miatt (1792. szept. 2-6 között a párizsi börtönökben raboskodó kb. 1.500 foglyot – „a forradalom ellenségeit” – ölt le a fanatizált, s a börtönökbe betörő tömeg).

Brissot a közben belügyminiszterré lett Danton parancsára végezte a nyaktilón. Desmoulins-t és Dantont Robespierre küldte a guillotine-ra. Robespierre-t és hű társát, Saint-Just-öt, „a terror arhangyalát” a thermidoriak pártja végeztette ki.

A királyt pártoló Lafayette tábornok, az amerikai szabadságharc egyik hőse még idejében, 1792-ben több tisztjával együtt Belgiumba menekült. A Habsburgok fogságába került, ahonnan öt év múlva szabadult. A kicsapongó életű Mirabeau 1791-ben szívbetegségben hunyt el – mely ritka kegy volt abban az időben.

A pártok politikai nézet szerinti besorolása ekkortól ered: a Nemzetgyűlés jobb oldali ülésén a monarchiát leginkább pártoló, míg a baloldaliakon a köztársaság-pártiak ültek. Középen a mérsékeltek. Ezek között a különböző árnyalatok. Innen kezdve máig fennmaradtak a politikában a jobbos, balos, jobb-közép, szélső-baloldali, stb. megnevezések.

Soroljuk fel tehát a forradalom idején több-kevesebb ideig létezett pártokat: jakobinusok – ez volt az alap-párt; a girondisták (ők főleg Gironde megyéből származtak, vezérük Brissot volt); a rojalisták (királypártiak); a kordelierek jobb-közép klubja (Danton és Desmoulins alapították); a montagnardok („hegyiek” – ragadvénynév, mivel a legmagasabbban levő üléseket foglalták el

a Nemzetgyűlésben), egyik vezetőjük Marat volt. Feuillants – jobbos párt, mely a Tuileirák-palota bevétele és a királyi család letartóztatása után megszűnt.

A Le Plains (vagy Le Marais) – kik a legalacsonyabban levő padokban ültek; dantonisták – Georges Danton pártolói; herbertisták – Jacques Herbert követői: ezek radikális baloldaliak voltak, kik a leginkább gyűlölték a kereszténységet, és ők vezették be az Ész kultuszát is. Továbbá: Enragés – „a veszettek” – Jacques Roux vezette radikális baloldaliak, a szélsőséges sains-coulotte-ok („térdnadrágnélküliek”, vagyis közemberek) kívánságait képviselték. Roux-t a terror uralma idején (1793 szept. 5 – 1794. júl. 27) végezték ki.

A Francois Babeuf vezette Egyenlők titokban a Robespierre direktóriumára ellen szövetkeztek. Babeuf vérpadon végezte. Végül pedig a Robespierre uralmát megszüntető thermidoriak – akik persze a maguk során tovább folytatták az üldözéseket és kivégzéseket.

A francia forradalomban meglátszott – mint azelőtt és azóta számtalanszor – hova jut az emberi lény akkor, ha Istent elhagyva, a Sátán által gerjesztett indulatok rabjává válik. „A forradalom felfalja saját gyermekeit” megállapítás igaz volt mind az akkori eseményekre, mind a francia forradalmat példaképpül választó későbbi kommunista forradalmakra.

A forradalom borzalmai

A nép túlságosan jól megtanulta a kegyetlenségnek és a kínzásnak azt a leckéjét, amelyet Róma oly nagy igyekezettel tanított. És eljött a megtorlás napja. Most azonban nem Jézus követőit vetették börtönbe és hurcolták máglyára. Őket már régen elpusztították vagy száműzték. A könyörtelen Róma most érezte azoknak a szörnyű hatalmát, akiket ő tanított meg a véres cselekedetekben gyönyörködni. „Az üldözés, amelyet Franciaország papsága oly hosszú időn át folytatott, most nagy súllyal ütött vissza. A vérpadokat papok vére festette vörösre. A gályák és börtönök, ahol valaha hugenották raboskodtak, most üldözőikkel voltak tele. A padhoz láncolva, az evezőnél gürcölve a római katolikus papság megtapasztalhatta mindazt a fájdalmat, amit egyháza a nemes eretnekeknek okozott korábban.”

„Aztán eljöttek azok a napok, amikor minden idők legbarbárabb törvénykönyvét minden idők legbarbárabb bírósága al-

Maximilien Robespierre
(1758–1794)

kalmazta, amikor senki sem üdvözölhette szomszédját, senki sem imádkozhatott... főbenjáró bűn elkövetésének veszélye nélkül, amikor a guillotine-t minden reggel kemény munkában találta, amikor a börtönök a rabszolgahajókhoz hasonlóan zsúfolásig megteltek, amikor a csatornák vize vértől habosan ömlött a Szajnába... Miközben naponta kocsi-számra szállították az áldozatokat végzetük helyére, a helytartó, akit a legfőbb bizottság nevezett ki a

hivatalába, olyan kegyetlenségben dőzsölt, ami még a fővárosban is ismeretlen volt.

A kegyetlen mézáráláshoz képest túl lassan emelkedett és zuhant a halált hozó gépezet pengéje. A foglyok hosszú sorait végül kartácstűzzel kaszálták le. Emberekkel telezsúfolt uszályok aljába lyukakat fúrtak. Lyon sivataggá vált. Arras-ban még a gyors halál kegyelmét is megtagadták a foglyoktól. A Loire egész hosszában, Saumurtól a tengerig varjak és héják nagy seregei lakmároztak a meztelen holttesteken. Nem volt kegyelem sem nemnek, sem kornak. Százakra rúg a fiatal emberek, a tizenhét éves lányok száma, akiket ez az undorító kormányzat megölt. Emlőtől elszakított csecsemőket dobáltak lándzsáról lándzsára a jakobinusok sorai mentén.”

Rövid tíz év leforgása alatt emberek milliói pusztultak el.

Minden úgy történt, ahogyan Sátán akarta. Az volt a célja a századok hosszú során át, hogy megtevéssze az embereket. Következésképpen arra törekszik, hogy bajt, fájdalmat és szenvedést okozzon; Isten keze munkáját eltorzítsa és beszenyenyezze; a jóságos és szerető Isten tervét elrontsa. Majd mesterkedéseivel elvakítja az embert, és ráveszi arra, hogy azért, amit ő csinált, Istent hibáztassa, mintha a szenvedést a Teremtő akarta volna. Amikor pedig az ördögi lelkülettől eldurvult emberek megszabadulnak fogságából, túlzásokra és kegyetlenségre ösztönzi őket. Önkényuralkodók és elnyomók azután a fékevesztett gonoszságnak ezekre a jeleneteire mu-

A Tuileries-palota bevétel. Jean Duplessis-Bertaux (1747–1819) festménye

atnak, mondván, hogy „ide vezet a szabadság”.

Amikor a tévelygés egyik megjelenési formája lelepleződik, Sátán csupán más álarc alá rejti azt, és a tömegek éppoly mohón fogadják el, mint azelőtt. Amikor az emberek felismerték Róma félrevezető szándékát, és Sátán nem tudta általa rávenni őket Isten törvényének áthágására, el akarta hitetni velük, hogy minden vallás csalás, a Biblia pedig mese. Ők pedig elvetve az isteni rendelkezéseket, áadták magukat a féktelen bűnözésnek.

A végzetes hiba, ami annyi fájdalmat okozott Franciaország lakóinak, annak az egy nagy igazságnak a figyelmen kívül hagyása volt, hogy **az igazi szabadság** az Isten törvényének előírásaiban, azok megtartásában rejlik.

„Vajha figyelmeztél volna parancsolataimra! Olyan volna békességed, mint a folyóvíz, és igazságod, mint a tenger habja.”

„Nincs békesség, így szól az Úr, az istenteleneknek!” „Aki pedig hallgat engem, lakozik bátorosan, és csendes lesz a gonosznak félelmétől.” (Ézsaiás 48:18, 22; Példabeszédek. 1:33)

Csak az az ember lehet igazán szabad, aki megtartja Isten törvényét.

A borzalmak hátterében meghúzódó ok

A hitetlenek és a hitszegők ellenzik és kifogásolják Isten törvényét; de befolyásuk világossá te-

szi, hogy az ember jóléte az Isten törvényének való engedelmesség függvénye. Aki nem akarja megtanulni a leckét Isten könyvéből,

Jean-Paul Marat (1743–1793) halála. Charlotte Corday ölte meg, miközben Marat a fürdőkádjában ült. Jacques-Louis David (1748–1825) festménye

annak meg kell tanulnia a népek történelméből.

Amikor Sátán a katolikus egyház által letérítette az embereket az engedelmesség útjáról, munkáját olyan jól álcázta, hogy a következményként jelentkező erkölcsi bukás és szenvedés nem a törvényszegés következménynek látszott. Isten Lelke olyan mértékben ellensúlyozta Sátán befolyását, hogy szándékai nem valósulhattak meg teljesen. Az emberek nem vezették vissza az okból az okozatot, és nem ismerték fel szenvedéseik forrását. A forradalom idején a Nemzeti Tanács hivatalosan érvénytelennek nyilvánította Isten törvényét. A forradalmat követő zavargások mindenki előtt leleplezték, hogy mi volt az az ok, amely kiváltotta ezt az okozatot.

Amikor Franciaországban általánosan betiltották a Bibliát, a gonosz emberek és a sötétség lelkei ujjongtak, mert elérték rég vágyott céljukat – egy ország, amely mentes Isten törvényének fékező erejétől.

„Mivelhogy a gonoszság nem hajtatik végre azonnal a gonoszság cselekvőin, egészen arra van az emberek fiainak szíve, hogy gonoszt cselekedjenek.” (Prédikátor 8:11)

De egy igaz és igazságos törvény áthágása elkerülhetetlenül szenvedést és pusztulást eredményez. Bár nem következett azonnal az ítélet, az emberi gonoszság mindazonáltal biztosan munkálta végzetét.

A hitehagyás és bűn évszázadai alatt a harag felgyülemlett az igazságszolgáltatás napjára, és mikor a tisztátalanság mértéke betelt, túl

Gilbert du Motier, Marquis de Lafayette tábornok (1757–1834)

XVI. Lajos (szül. 1754) francia király kivégzése, 1793. jan. 21-én

későn jöttek rá az Istent megvetők, hogy milyen félelmetes dolog kimeríteni az isteni türelmet. Isten Lelkének fékező ereje, amely ellenőrzést gyakorol Sátán kegyetlen hatalmán, nagymértékben visszavonatot, és így az, akinek az egyetlen öröme az emberek tönkretétele, szabad kezet kapott, hogy véghezvigye szándékát. Azoknak, akik a lázadáshoz csatlakoztak, le kellett aratniuk a gyümölcsöket, míg végül az ország már annyira megtelt bűnnel, hogy az már le sem írható a borzalmi miatt. Letarolt tartományokból, romokban heverő városokból szörnyű kiáltás hangzott fel – a legkeserűbb gyötrelmek kiáltása.

Franciaország megrendült, mintha csak földrengés rázta volna. Vallás, törvény, társadalmi rend, család, állam, egyház – mindent elsöpört az a szentségtelen kéz, melyet Isten törvénye ellen emeltek fel. Igaz az, amit bölcs Salamon mondott:

„Bár meghosszabbítja életét a bűnös, aki százszor is vétkezik; mégis tudom én, hogy az istenfélőknek léssen jól dolguk, akik az Ő orcáját félik; a hitetlennek pedig nem lesz jó dolga.” (Példabeszédek 11:5; Prédikátor 8:12–13)

„Gyűlölték a bölcsességet, és az Úrnak félelmét nem választották.” „Esznek azért az ő útjuknak gyümölcséből, és az ő tanácsukból megelégednek.” (Példabeszédek 1:29, 31)

Isten hűséges tanúbizonyságainak, akiket „a mélységből feljövő” istenkáromló hatalom megölt, nem kellett sokáig csendben maradniuk. „Három és fél nap múlva életnek lelke adaték Istentől öbeljük, és lábaikra állának: és nagy félelem esék azokra, akik őket nézik vala.” (Jelenések 11:11)

Mária-Antónia (szül. 1755) francia királynő kivégzése, 1793. okt. 16-án

A Szentírást újból engedélyezik

1793-ban a Francia Nemzetgyűlés elfogadta azokat a rendeleteket, amelyek eltörölték a keresztény vallást, és elvették a Bibliát. Ugyanez a testület három és fél évvel később elfogadta azt a határozatot, amely érvénytelenítette ezeket a rendeleteket, azaz engedélyezte a Szentírást. A világ megdöbben azoknak a súlyos bűncselekményeknek a láttán, amelyek a szent kinyilatkoztatások elvetésének következményei voltak. Az emberek felismerték az Istenbe és Igéjébe – az erény és erkölcsösség alapjába – vetett hit szükségességét. Így szól az Úr:

„Kit káromoltál és szidalmazál, és ki ellen emeltél szót, hogy oly magasra látsz? Izrael Szentje ellen!” (Ézsaiás 37:23)

„Azért ímé, megismertetem velük ezúttal, megismertetem velük az én kezemet és hatalmamot, és megtudják, hogy az Úr az én nevem.” (Jeremiás 16:21)

A két tanúbizonyságról a próféta ezt is kijelenti:

„És hallának nagy szózatot az égből, amely ezt mondja vala

nékik: Jöjjetek fel ide. És felmenének az égbe felhőben, és látók őket az ő ellenségeik.” (Jelenések 11:12)

Amióta Franciaország háborút indított Isten két tanúbizonyosága ellen, azóta e tanúbizonyosságok olyan megbecsülésben részesülnek, mint soha azelőtt. 1804-ben megalakult a Brit és Külföldi Bibliatársulat. Ezt hasonló szervezetek követték, számos európai fiókintézménnyel. 1816-ban létrejött az Amerikai Bibliatársulat. A Brit Bibliatársulat megalakulásáig a Biblia ötven nyelven jelent meg. Azóta sok száz nyelvre és nyelvjárásra lefordították.¹

Az 1792-es évet megelőző ötven év során a külmiszió nem sok figyelmet kapott. Nem alakultak új egyesületek, és csak kevés egyház tett erőfeszítéseket arra, hogy a kereszténységet pogány országokban terjessze. A XVIII. század vége felé azonban nagy változás történt. Sokan elégedetlenek lettek a racionalizmus következményeivel, és felismerték, hogy szükség van mennyei kinyilatkoztatásra és tapasztalatokon

¹ 2023-ig a teljes Bibliát 736 nyelvre, míg csupán az Újszövetséget további 1656 nyelvre fordították le. Ekként a Föld lakosságának már nagy része a saját nyelvén olvashatja a Szentírást. További 1264 nyelvre csupán egyes részek vannak lefordítva. Ugyanakkor, még mindig van 1268 nyelv, amelyekben a fordításnak ezután kell beindulnia. Ám ezen utóbbiak aránylag kevés beszélővel rendelkeznek, összesen kb. 100 millió emberről lévén szó. Napjainkban e nemes munkában a Wycliffe Bibliafordító Társaság jár elől. (Forrás: wikipedia.org/Bible translations)

Ahol a királyi házaspárt, és a forradalom vezetőit kivégezték: a Place de la Concorde napjainkban, az Eiffel toronyból nézve. A forradalom idején Place de la Révolution volt a neve

alapuló vallásra. Ettől kezdve a külmiszió rendkívüli fejlődésnek indult.

A nyomtatás tökéletesítése lendületet adott a Biblia terjesztésének. A különböző országok közötti érintkezési lehetőségek növekedése, az előítélet és a nemzeti elzárkózás emelte ősi válaszfalak leomlása és a római pápa világi hatalmának elvesztése utat nyitott Isten Igéje előtt. Néhány évig a Bibliát korlátozás nélkül árulták Róma utcáin, és most már eljutott a benépesült földgolyó minden részébe.

A hitetlen Voltaire egy ízben kevélyen így szólt:

„Unom már hallani, hogy tizenkét ember alapította a kereszténységet. Be fogom bizonyítani, hogy egy ember is elég, hogy véget vessen neki.”

Egy évszázad telt el a halála óta (e könyv megírásakor, 1885-ben – a szerk. megj.). Emberek milliói fogtak össze a Biblia elleni harcban, de annyira eredménytelenül, hogy ahol korábban száz volt,

most tízezer, sőt százezer példány van Isten könyvéből. Az egyik korai reformátornak a keresztény egyházzal mondott szavai szerint „a Biblia olyan üllő, amely már sok kalapácsot elkoptatott.” Így szól az Úr:

„Egy ellened készült fegyver sem lesz jó szerencsés, és minden nyelvet, mely ellened perbe száll, kárhoyzatsz.” (Ézsaiás 54:17)

„Istenünk beszéde mindörökre megmarad!” „Minden Ő végzése tökéletes. Megingathatatlanok örökké és mindvégig; hívségből és egyenességből származottak.” (Ézsaiás 40:8; Zsoltár 111:7–8) Ami emberi tekintélyen alapszik, meghiúsul; de ami Isten változhatatlan szavának sziklájára épül, örökké megáll.

A fenti cikk alapjául **Ellen G. White**: *Nagy küzdelem* című könyvének *A Biblia és a francia forradalom* fejezete szolgált (*Viața și Sănătate* Kiadó, 2021), további, internetes források felhasználásával.

Összeállította: **J.E.**

Figyelő

Gáza – a negyedik út

A zsidó népet az első, meg a második században is tönkretették, leölték, meg szétszórták a rómaiak. Azután Róma is elesett, és jött a bizánci uralom a levánti partokon. Még valamenyny zsidó élt arrafele, s azontúl mindenféle nép. Később, a hetedik században jött az iszlám hódítás, mely végigviharzott a Közel-Keleten, és Észak-Afrikán. A muzulmán harcosok áthajóztak a Gibraltári-szoroson, elfoglalták az Ibériai-félszigetet, átkeltek a Pireneusokon, s csak a frankok tudták őket megállítani Poitiers-nél (732 októberében). Palesztina területét pedig sorban különböző arab dinasztiák

uralták: Omajjádok, Abasszidák, Fatimidák.

Eltelt így pár száz év, s 1099-ben megérkeztek a Szentföldre a nyugati keresztések. Ezek beleváló fickók voltak: volt olyan, hogy becsületesen leöltek mindenkit – zsidót, muzulmánt, keresztényt egy halomban. Majd Allah szétválogatja őket. Jaj, bocsánat, ezt a másik *csapat* mondta (hogy Joe Biden szavával éljek) – vagyis majd az Isten felismeri az övéit (tudniillik amikor ott fenn a kapunál sorban állnak). Egy rövid kitérővel Konstantinápolyt is bevették, kifosztották, tönkretették, s görögkeleti lakosságának egy részét lemészárolták (1204).

De ez is lejárt. Jó bő száz év alatt a szaracénok kiverték a keresztéseket – a kurd Szaladin, Egyiptom és Szíria szultánja 1244-ben végleg elfoglalta Jeruzsálemet. Közben Bizánc is lassan a végnapjait járta. S ekkor jöttek a törökök. A Szentföld oszmán uralom alá került – meddig is?

Emlékeztek-e a történelem utolsó nagy, elsőpró lovasrohamára? Ez, kérem szépen, Beér Séba ostromakor történt, amikor is az Ausztrál Lovasgyalogság (mert ilyen is volt ám!), azaz Australian Lighthouse Brigade – tehát olyan gyalogos katonák, akik lovon közlekednek, de gyalog rohamoznak (általában) – most pedig, kérem szépen hatalmasat körbelovagoltak, s lovon rohamoztak a török ágyúk meg géppuskák ellen, persze ahonnan azok nem várták – és győztek (1917. okt. 31-én).

Gaza City – békeidőben

S ez mind így pergett, míg az első világháború végére a török teljesen kiszorult Palesztinából, és ekként az is része lett a fél világot felölelő brit gyarmatbirodalomnak. (A sok angol-szász – angol meg amerikai – érzelmes regény meg film szerint ez az ölelés még jót is tett a szegény, elmaradt, pogány népeknek. Sőt, mindkét irányba: az angolok gazdagodtak, de az igába hajtottak is kulturálódtak, és ami igaz az igaz, a katonákkal meg a kereskedőkkel keresztény misszionáriusok is jöttek...)

Nos, meddig volt Palesztina a briteké? Hát, csak addig, amíg meg nem alakult Izrael negyvennyolcban. Mert a zsidók, az ebügattát, a kétezer év alatt csak nem tettek le a visszavándorlás álmáról! Pedig Hitler bátyánk is, kollégáival együtt, számos, azelőtti, pogromozó előfutárához hasonlóan, milyen hatásosan próbálta kiverni a fejükből az álmodozást! Meg minden egyebet.

De hát csak visszaszivárogtak. Különösen a 20. század elejétől kezdve.¹ Meg huzigálták a háttérben a világpolitika szálait. Hogy valahogy a nagyok hagyják őket megint labdába rúgni. S nagy nehezen kaptak is egy kis, lepusztult szeletkét (tele mocsarakkal, máliáival, meg düledező, szegény falvakkal) abból, amit az Úr annak idején Ábrahámnak, Mózesnek és az ő utódaiknak ígért örök birtokul... Persze, ezt is csak úgy, ha képesek azt elfoglalni, és megvédeni a mittudoménhányszoros túlerővel szemben. Lett is belőle zsidó-arab háború negyvenkilen-

¹ 1914-ben Palesztina (a Jordántól nyugatra, Európa fele eső rész) lakossága 690 ezer volt. Ebből muzulmán: 535 ezer, keresztény (főleg arab keresztény): 70 ezer, zsidó: 85 ezer (britannica.com/Palestine).

Keresztesek

cig, palesztin felkelések, meg hatnapos háború, meg jomkipური háború, libanoni háborúk, intifádák (újabb palesztin felkelések), meg az állandó vészhelyzet...

De hát, ha valaki a fejébe vesz valamit, annak nem lehet prédikálni. Sem így, sem úgy. Sem szép szóval, sem fenyegetéssel. Leperreg róla.

Az ötvenes évek végén Naszsz² egyiptomi elnök például így szólt:

„– Döntő csatát fogunk vívni, és megszabadulunk Izraeltől egyszer és mindenkorra... Ez minden arab álma.”³

1967 májusában pedig, nem sokkal az arab-izraeli (hatnapos) háború⁴ előtt, ugyancsak ő kijelentette:

² Gamal Abdel Nasser (1918–1970), katonatiszt és politikus, Egyiptom elnöke 1954-től haláláig.

³ Washington Post, July 27, 1959.

⁴ A hatnapos háború 1967. június 5–10 között zajlott. 567 ezer arab katona állt szembe 264 ezer zsidóval. Az arabok 18 ezer embert és 450 repülőgépet, a zsidók pedig kb. ezer embert és 45 repülőgépet veszítettek. A megsemmisített tan-

„– Ez egy általános háború lesz, melynek során alapvető célunk Izrael megsemmisítése!”⁵

Ezért is lépett szövetségre Nasszer Egyiptommal 1967 tavaszán, a leszámolásra készülve, Szíriával és Jordániával, és számos egyéb állammal, miközben a Szovjetunió erőteljes támogatását élvezte.

Idézzük a Kairói Rádió ekkoriban sugárzott szavait:

„Ez a mi esélyünk, arabok, arra, hogy Izraelt egy halálos, megsemmisítő csapásban részesítsük, kitörölve még az emlékét is a mi szent földünkről!” (1967. május 19.)⁶

kok száma mindkét részen 4–500 körül volt. A háború végén Izrael megszerezte a Golán-fennsíkot Szíriától, a Színaj-félszigetet Egyiptomtól, és elfoglalta Kelet-Jeruzsálemet, Cisz-Jordániát, és a Gáza-övezetet. Ekként, 1 millió további arab került izraeli fennhatóság alá (wikipedia.org/six-day-war).

⁵ Lásd: Samir A. Mutawi: *Jordan in the 1967 War*, Cambridge University Press, 2002. 95. oldal.

⁶ sixdaywar.org/arab-threats: Cairo Radio Statements

Íme, milyen reményteljesen nyilatkozott ugyanekkor az iraki elnök, Abdel Rahman Aref:

„Izrael léte egy olyan hiba, amelyet ki kell javítani. Most van a lehetőség arra, hogy lemassuk a szégyent, mely 1948 óta minket ér. Célunk világos: eltörölni Izraelt a térképről. Ha Allah segít, Tel Avivban és Haifában találkozunk.” (1967. május 31)⁷

Ahmad al-Shukeiri, a Palesztin Felszabadítási Front első elnöke pedig ezt jóslta:

„Megsemmisítjük Izraelt, lakosaival együtt, ami pedig a túlélőket illeti – ha egyáltalán lesznek ilyenek: készen állnak a hajók a deportálásukra.” (1967. június 1.)⁸

Zsidók a jeruzsálemi Siratófalnál az 1880-as években

Csakhogy, a túlerő ellenére, az arab tábornokok nem tudtak ösz-

szedolgozni, és valami nem ment. Nemsokára menekültek is – az egyiptomiak Szuezi fele, Szíriában pedig a zsidók már Damaszkuszt fenyegették, és lett belőle egy nagy vereség.

De a dolgok mégsem változtak meg. Az arab államok hat év múlva újra támadtak: ez volt az 1973-as Jom Kippuri háború (október 6–25. között). Mert ezen zsidó ünnep idején remélték legyőzni Izraelt. De újból csak a zsidók győztek. De most már sokkal nagyobb veszteségekkel.

Igen. Mert amióta az új Izrael állam megalakult, a szélsőséges nézetű arabok számtalanszor kimondták: addig nem nyugszanak, míg ezt az országot és a zsidókat meg nem semmisítik.

Jó.

Tehát, e pillanatban is a következő lehetőségek állnak az aprócska zsidó állam előtt:

Egy: újból szétszóródnak a világ minden részére, és így az arabok végre elfoglalhatják földjüket.

Kettő: feladják a harcot, és hagyják, hogy mind leöljék őket.

Három: védekeznek.

Nos, egyelőre, az utóbbi 75 évben ezt a harmadik utat választották, teljesen érthető módon. Mert melyik ország vagy nép, ha létében lenne fenyegetve, ténne másképpen?

Csakhogy, e harmadik útnak is megvannak a maga kellemetlen oldalai. Az állandó háborús fenyegetés meg készenlét, a veszélyek, veszteségek, lezárások, meg a globális propaganda, mely lejáratja a kegyetlen, gonosz zsidókat, akik ártatlan

⁷ sixdaywar.org/arab-threats: Iraq

⁸ Ugyanott: Palestinians

A Palesztina partjaihoz közeledő amerikai Exodus gőzös 4.500 holokauszt-túlélő franciaországi zsidóval a fedélzetén, miután a britek 1947 júliusában erőszakkal elfoglalták azt. A brit kormány ezután a zsidókat visszaszállította Európába

civileket bombáznak le.⁹ Mert persze ha az arabok robbantanak meg ölnek civileket, azok legitim okból, kétségbeesésükben, és szent célból teszik. Mert őket ugyebár elnyomják a zsidók. És így tovább.

Ilyenkor a térképre nézek. Az Izraelre fenekedő, közel-keleti arab meg egyéb muzulmán¹⁰ államok (Jordánia, Szíria, Libanon, Irak, Irán, Törökország, Szaúd-Arábia, Arab Emírségek, Jemen, Egyiptom, Líbia, stb. meg a kisebb, Perzsa-öböl menti államok (Kuwait, Bahrain, Katar, Omán) összterülete 15,43 millió km², lakosságuk pedig összesen 636 millió.¹¹ S náluk van a világ kőolaj tartalékának jó része.

⁹ Gázában a Hamász a kórházak, meg lakóépületek alá ásta be bunkereit. Mentőkocsikat használnak az utazáshoz. A kórházak energiatartalékait fogyasztják hadi céljaikra. Ezzel két dolgot érnek el: megnehezítik a zsidók dolgát, s azonfelül le is járatják őket ország-világ előtt, mert lám, civilekre támadtak! A saját népüket emberi pajzsként használó, mögójük bújó terror-aktivistákat nem érdekli honfitársaik sorsa. Biztosan megindokolják magukban – ahogy ilyenkor lenni szokott –, hogy e veszteségek is a szent cél érdekében vannak.

¹⁰ Izraelnek nem minden ellensége arab: ott vannak pl. a törökök, Iránt pedig perzsák lakják.

¹¹ Itt az Arab Liga országairól van szó, plusz Törökországról és Iránról. Az arányok így a következők: az Izraellel szemben ellenséges országok területe az izraeli területnek 77 ezerszerese (!), míg lakosságuk a zsidó állam lakosságának hatvanhatszorosa. Ez lakosság tekintetében olyan, mintha holnap Magyarországra szeretne támadni majdnem egész Európa, mondjuk, Németországon kívül (Európa lakossága 2023 novemberében 742 millió, ebből a Németországié 84 millió, a Magyarországié pedig 10,15 millió – lásd worldometers.info/Population of Europe)

Ezzel szemben Izrael területe 20,7 ezer, ennek fele a Negev-sivatag, lakossága pedig 9,8 millió, melynek 21 százaléka muzulmán

Nasszer egyiptomi elnök

(arab, és valamennyi beduin). És országukban majdnem semmilyen altalajkincs sem létezik, még víz is alig van. De hát most megint hova menjenek...?

Nos, ha nem lenne az amerikai nagybácsi, már rég teljesült volna a nasszerfélék szándéka.

Valaki nemrég azt mondta nekem: persze, hogy te a zsidókkal tartasz, mert benned is van zsidó vér. Jó, édesanyám anyja magyar zsidó volt.

Na és? Én mindenkivel tartok. Mégpedig azóta, amióta megismertem az Istent. Aki minden

egyek népek az Atyja. Mert mi is az értelme ennek az állandó háborúzásnak? Hogy ki volt itt hamarabb, meg hogy kinek van igaza? S ezt persze, mint mindig, a fegyverek döntenek el. S ez így van Közel-Keleten, Afrikában, Ázsiában, Latin-Amerikában, Kelet-Európában. Mert egynéhány politikus, fegyverkereskedő és iparmágnás, meg egyéb profitőr, családjukkal együtt hasznot húznak tíz- és százmilliók nyomorúságából – de nyomukban ott marad a pusztulás.

De mit is lehetne tenni? Itt van hát a negyedik út.

Négy

Gáza. A világ egyik legsűrűbben lakott államfélesége. Az ott lakók szabadtéri börtönnek nevezik. Se jobbra, sem balra nem lehet onnan kijutni. Sem a szárazföld, sem a tenger fele. De még felfele sem, repülő alkalmatlanságokkal. Mert Izrael nem akarja, hogy hozzájuk beáramoljanak. De Egyiptom sem engedi őket át. A többi muzulmán állammal mögötte. Üljetek csak ott! Szenvedjétek, és szaporodjatok! Még eljön a

Izraeli páncélos egység a hatnapos háborúban

ti időtök. Addig mi segítünk nektek. S küldik nekik a pénzt, a segílyt, meg a fegyvert.

S ekként 365 négyzetkilométeren, elegendő munkahely, víz, normális csatornázás, stb. nélkül, import élelemtől függve él több, mint 2,3 millió ember. Gyakorlatilag egymás hegyén-hátán.¹²

Furcsa. Nekem valami itt nagyon bűzlik. A zsidók adják nekik a vizet meg az áramot. Meg az internetet. Meg a mobilszolgáltatást. A mi kis uniónk pedig, a brüsszeli, a milliárd eurós segélyeket. Tehát nem csak az arabok.

Másik: ha a zsidók már réges-rég hermetikusan lezárták őket, hogy-hogy ennyire jól működik az a fránya Hamász? Hogyan engedték be nekik a fegyvereket?

Mindegy. Gyertek, járjunk már a végére. Mi is lenne az a negyedik út?

Egyszerű. Az 1 Korintus 13.

„És ezenfelül megmutatom nektek a legkiválóbb utat. Ha emberek vagy angyalok nyelvén szólok is, szeretet pedig nincsen bennem, olyanná lettem, mint a zengő érc vagy a pengő cimbalom. (...)

A szeretet hosszútűró, jóságos; a szeretet nem irigykedik, a szeretet nem kérkedik, nem fuvalkodik fel, nem viselkedik bántóan, nem keresi a maga hasznát, nem gerjed haragra, nem rója fel a gonoszt, nem örül a hamisságnak, de együtt örül az igazsággal. mindent elfedez, mindent hisz, mindent remél, mindent eltűr. A szeretet soha nem fogy el.” (1 Korintus 12:31; 13:1,4–8)

¹² Tehát, a 2,3 millió ember 365 km²-en él. Ez 6,5 ezer embert jelent négyzetkilométerenként. Ezt az arányt talán csak Szingapúr haladja meg, ám az a szabad kereskedelmi áramlás gócpontja, rengeteg munkahellyel, iparral, kereskedelemmel. Ott 743 km²-en él 5,6 millió ember. Ekként itt 7,8 ezer ember jut négyzetkilométerre.

A szeretet útja a negyedik út. Melyen mindenki testvér. Zsidó és arab. Kurd, török, örmény, azeri és perzsa. Magyar meg román. Német és francia. Ír meg angol. Spanyol, baszk, katalán.

Izsák és Izmáel gyerekei. Témán, Dédán, Séba, Amálek, meg

mindenki. Sém, Khám és Jáfet összes gyermekei.

Mert ki tudja már, hogy miként vegyültek-kavarodtak a népek az évszázadok, évezredek folyamán? Senki. De nem elég-e az nekünk, ahogy Krisztus Urunk imádkozott: **Mi** Atyánk? Azaz mindnyájunk atyja?

A követendő példa: egy arab és egy zsidó lány barátsága

Az Ahmadijja Mahmud mecset a haifai tengerparton

Képzeld el, mi lenne akkor, ha ma Gázába, Izraelbe, és a környező államokba mindenkire kiáradna Isten Lelke? És hirtelen őszintén szeretnék egymást? A fegyvereket mindenki eldobná. Élnének, mint a legjobb testvérek. Kik mind egymás boldogságát tartják szem előtt.

Ez lenne az **egyedüli** megoldás. De nemcsak ott. Itt is. Nálam és nálad, kedves olvasó. A mi családjunkban. A mi munkahelyünkön. Falvainkban, városainkban, meg a szomszédok között.

De hát mikor lesz ez meg? Meglesz-e valaha?

Meg. Velem, vagy nélkülem, de teljesen biztosan meglesz. Mert a Szentírás mondja. Mely sosem tévedhet. Mert attól származik, Akiben tévedés nincs. Íme, miként szól az ígélet:

„Ez lesz az utolsó időkben: Erősen fog állni az Úr házának hegye a hegyek fölött, magasabb lesz a halmoknál, és özönlenni fog hozzá minden nemzet.

Eljön a sok nép, és azt mondják: Jöjjetek, menjünk fel az Úr

hegyére, Jákób Istenének házához, hogy megtanítson minket útjaira, hogy az ő ősvényein járjunk (...)

Fegyvereikből kapákat csinálnak, dárdáikból metszőkéseket, és nép népre kardot nem emel, és hadakozást többé nem tanul.” (Ézsaiás 2:2–4)

„Egy vesszőszál hajt ki Isai törzsökéről, és hajtás sarjad gyökereiből. Az Úr lelke nyugszik rajta: a bölcsesség és értelem lelke, a tanács és hatalom lelke, az Úr ismeretének és féltelmének lelke. (...)

Derekát igazság fogja övezni, csípőjét pedig hűség.

Akkor majd a farkas a báránnal lakik, a párduc a kecskegidaival hever, a borjú, az oroszlánkölyök és a hízott marha együtt lesznek, és egy kisgyermek őrzi azokat. (...)

Nem ártanak és nem pusztítanak sehol szentségem hegyén, mert tele lesz a föld az Úr ismeretével, ahogyan a tengert víz borítja.” (1:1–2, 5–6, 9)

Ez lesz a Messiás országa. A zsidók Messiásának országa. Az arabok Messiásának országa. A magyarok Messiásának országa. A románok, szlávok, és germán népek Messiásának országa. Az ázsiai nemzetek, afrikai törzsek, Amerika, Ausztrália és Óceánia népei Messiásának az országa.

A te és az én jövőm. Szeretteink jövője. Szeretnéd-e? Akarod-e?

Imádkozzunk ezért:

Atyánk, Drága Krisztusunk, Mindenható Szentlélek Isten! Köszönjük az örök élet reménységét Jézus Urunk áldozata révén. Kérünk, áraszd ki Lelked Gázára, Izraelre, az arabokra, a zsidókra. Ugyanígy az ukránokra és oroszokra, Szudánba és Etiópiába, mindenhova, minden szívbe ezen a Földön, hogy megszűnjék minden háborúság, és csak a Te szereteted és megbocsátásod töltsd ki szívünket-lelkünket. Jöjjön el a Te országod, legyen meg a Te akaratod.

Az Úr Jézus nevében. Ámen.

(J. E.)

Erdélyi Bibliaiskola

Tizenkilencedik rész:

Isten törvénye

„Nagy békeségük van azoknak, akik szeretik törvényedet; nem botlanak meg azok.” (Zsoltár 119:165)

Bevezető

Az asszisztensnő a következőket mondta a telefonba:

– Mondd meg Louise-nak, kérek, hogy a fogorvos úr most meg tudja javítani a protézisét. Azonnal fogadja is.

Nem sokkal később egy kislány lépett be a fogorvosi rendelőbe, és átadott az asszisztensnőnek egy műfogsort.

– Hol van Louise asszony? – kérdezte a nővér.

– Ő nem jön. Azt kéri, hogy javítsa meg a doktor úr.

– De nélküle ezt nem lehet megcsinálni, nem lehet pontosan beállítani, és kényelmetlen lesz a viselése.

– Képtelen eljönni, mert nem szereti a fogorvosokat. Javítsa meg így, kérem!

Az asszisztensnő azonban a kislány kezébe nyomta a műfogsort.

– Mondd meg Louise-nak, hogy ezt egyszerűen lehetetlen megcsinálni anélkül, hogy ő is el ne jönne a doktor úrhoz!

Hányan gondolkodunk úgy, mint Louise! Rosszul érezzük magunkat, szánalmasnak, sokszor már a feladatainkat sem tudjuk rendesen elvégezni, de vonakodunk segítségért folyamodni. Ahhoz, Aki egyedül képes erre. Nem akarunk belenézni Isten

törvényének tükrebe, hogy meglássuk benne bűneinket, sem alávetni magunkat a megmentő „műtétnek”, csupán egy gyors javítást szeretnénk, a mi fogalmaink alapján. De függetlenül attól, mit gondolunk, Isten csak akkor képes megoldani a bűn-problémánkat, ha hagyjuk, hogy kézbe vegye az életünket.

Miért annyi tiltás?

Megfordult-e valaha is a fejében, hogy miért kezdődik szinte minden parancsolat – kettőt kivéve – azzal, hogy „Ne”? Gondolkodtál-e már azon, miért van az, hogy Isten törvénye szinte csak tilalmakból áll?

Az iskolában fizikaórán a diákok tanulnak az abszolút fagypontról – a legalacsonyabb hőmérsékletről, amelyet a gázok el tudnak érni. Abszolút fagyponton, ami a 0 Kelvin (–273,1 Celsius) a gázmolekulák teljesen mozdulatlaná válnak. Valójában minden gáz cseppfolyóssá válik,

Kilátás a Szigligeti várból a Badacsonyi vidékére és a Balatonra

A Meleg-Szamos felső szakaszának vidéke a Priszlop-hágó irányából

mielőtt eléri az abszolút fagy-pontot. Azonban a tudósok mind a mai napig nem tudják, milyen forróra lehet felhevíteni egy anyagot, bár egyre magasabb hőmérsékleteket érnek el. A minimumot megállapították, de a maximumban nincs egyetértés.

E fizikai probléma segítségével mi is megérthetjük, hogy Isten miért tiltásokat fogalmaz meg törvényében – hiszen a minimumot, a legkevesebbet határozza meg ezzel. Azt mondja:

„Ne süllyedj a gyilkosság, a lopás szintjéig, a hazugságig, viszont vedd észre, hogy nincs határa a maximumnak: kedvességnek, a szeretetnek, a nagylelkűségnek, a szívességnek, a tapintatnak, amit mások felé mutathatsz. Az Isten törvénye az első fok a létrán. De a maximumot e állítod be! A szeretetnek nincs határa. Isten azt

a mértéket tárja elénk, ahonnan gyermekei elérhetik a legkíválóbba célt, a szeretetet.

A Tízparancsolat

Gondolkozzunk el most az egyes parancsolatokon: miként lehetne azokat visszaadni pozitív fogalmakkal!

I. parancsolat

„Én vagyok a te Istened...Ne legyen más istened rajtam kívül!” (2Móz 20:3).

Pozitív értelmezés: „Én teremtettelek téged, ezért ismerem szükségleteidet. Az a vágyam, hogy állandó, közeli kapcsolatban legyünk. Azonban ha te arra törekszel, hogy saját istened legyen, hogy valakit vagy valamit közénk állíts, szeretetkapcsolatunk összetörik. Ha az első helyre teszel az életedben, akkor benned lako-

zom majd. Örök örömet adok, és mindent, amire szükséged van a valódi boldogsághoz, mind most, mind az örök életben.”

II. parancsolat

„Ne csinálj magadnak faragott képet, sem semmilyen hasonlót ahhoz, ami fent az égben, vagy alatt a földön, vagy a vizekben van. Ne imádd, és ne tiszteld azokat...” (2Móz 20:4, 5).

Pozitív: „Engem nem lehet anyagi korlátok közé szorítani. Nem tudsz olyan dolgot készíteni, ami rám emlékeztet. Ha mégis megteszed, megrontod vele az irántam való tiszteletedet. Én vagyok az, aki átformállak téged az én isteni képmásomra. Lehetetlen olyasmiket alkotnod, ami hasonlít Teremtődhez. A teáltalad készített dolgok

Rólam azokra fogják irányítani tekintetedet.”

III. parancsolat

„Ne vedd fel hiába a te Istenednek, az Úrnak a nevét” (2Móz 20:7).

Pozitív: „Isten családjának tagja vagy. Nagy kiváltság megőrizni ezt a nevet tisztán és nemesen. Mind nyilvánosan, mind szűk körben kész vagy-e felmagasztalni nevemet szóval és tettel?”

IV. parancsolat

„Megemlékezz a szombat napjáról, hogy megszenteld azt!” (2 Mózes 20:8).

Pozitív: „Annyira szeretlek, hogy veled szeretnék lenni. Megtettem a szükséges lépéseket, hogy jó egészségnek örvendj, kiegyensúlyozott életed legyen, és időt tudj fordítani az imádatra és

a közösségre. Hat napot adtam a munkára, de a hetedik napon azt akarom, hogy velem megpihenj. Tartsd azt szentnek – a velem való közösség és imádat napjának.”

V. parancsolat

„Tiszteld apádat és anyádat, hogy hosszú ideig élhess azon a földön, amelyet Istened, az Úr ad neked!” (2 Mózes 20:12).

Pozitív: „Adtam neked egy családot. Ez a legkielégítőbb, legélvezetesebb emberi kapcsolat. Gyermekként kötelelesseged, hogy tiszteld szüleidet, és engedelmeskedj nekik. Ezt látják majd tőled a te gyermekeid is. Amikor teremtettelek, a szüleidet használtam fel erre. Ha tanácsomat követed, életed boldog és örömteli lesz.”

VI. parancsolat

„Ne ölj!” (2 Mózes 20:13).

Pozitív: „Az élet nagyon drága és becses. Akkor élvezed igazán, ha tiszteled mind benned, mind másokban. Így olyan kapcsolatokban leled majd kedved, amelyek pártolják az életet. Soha sem fogod megtapasztalni a harag, a gyűlölet és a bosszúállás gyötrelmét és rontását, mert béke lesz a szívedben.”

VII. parancsolat

„Ne paráználkodj!” (2 Mózes 20:14).

Pozitív: „A házasságot a férfi és a nő áldására alkottam meg. A házasság a legédesebb emberi kapcsolatot biztosítja az ember számára. Élvezd ezt a bizalmon, tisztaságon és hűségen alapuló intézményt! Ne feledd: a hűtlen, kicsapongó szív képtelen a valódi szeretetre.”

Tengerszem a Retyezát-hegységben (Lónai Arthur fotója)

VIII. parancsolat**„Ne lopj!”** (2 Mózes 20:15).

Pozitív: „Legyen őszinte a velem és embertársaidal való kapcsolatod.

Szentként tiszteld mások tulajdonát és hírnevét, mintha csak a sajátod lenne!”

IX. parancsolat**„Ne tanúskodj hamisan felebarátod ellen!”** (2 Mózes 20:16).

Pozitív: „A szeretetkapcsolat arra indít téged, hogy mindig igazat mondj.

Az igazi szeretetben nincs helye a színészkedésnek, rágalmazásnak, pletykának, a valótlan állításoknak. A szeretet előmozdítja a bizalmat és a boldogságot.”

X. parancsolat**„Ne kívánd a te felebarátod házát... feleségét.... és semmit, ami a te felebarátodé.”** (2 Mózes 20:17).

Pozitív: „Légy elégedett azzal, amid van! Élvezd az önzetlen adakozás örömét, amely megszabadít az önzéstől, az irigységtől, a féltékenységtől, a versengéstől és a harácsolástól.”

Isten törvénye az Ő jellemét tükrözi vissza. A törvény tanulmányozása által megismerheted, hogy milyen Isten. Megmutatja, hogyan viszonyuljunk mi, emberek a Teremtőnkhez és Megváltónkhoz, és meghatározza, milyen kötelességünk van embertársaink iránt is. A Biblia számos igével segít nekünk megérteni és megszeretni Isten törvényét.

Megjegyzés

Negatívan értelmezni az első parancsolatot a mai világban azt is jelenti, hogy: miért is kelle-

ne nekem csak a Biblia, vagy a zsidók Istenének hódolni? Miért ne választhatnék más vallást – iszlámot, hinduizmust, táltos vallást, vagy bármi egyebet – annak isteneivel együtt?

Hát azért, mert a Teremtőn kívül valójában más isten nincs, és a többi, úgynevezett „isten”, meg a számos pogány vallás meg filozófia mögött az Ellenség lappang, készen arra, hogy zátonyra futtassa mind az itteni, mind az örök életünket.

A második parancsolat esetében: nemde jobban el tudok merülni az áhítatban, ha egy szépen kidíszített, szobrokkal és festményekkel teli templomban teszem ezt? Erre az Úr Jézus azt mondja:

„Az Isten lélek: és akik őt imádják, szükség, hogy **lélekben és igazságban** imádják.” (János 4:24)

Tehát az imádat terén nem testi, anyagi, általunk elképzelt eszközökhöz kell nyúlni, az em-

Légyölő galóca a Mikó-havas alatt

berek hagyományai alapján, bármilyen vonzónak, művészinak is tűnnének. És főleg nem szabad letérni a bibliai igazság ösvényéről.

De ugyanígy folytatva, a bűnös ember minden parancsolatba beleköthet, kiforgatva azokat – de nem ez nem lesz az élet útja számára.

Kérdések

Helyettesítsük be a hiányzó szavakat!

1) Keresztény korban vagyunk. Mit mond tehát az Újszövetség, a törvény meg a parancsolatok szükségtelenek, idejétmúltak?

„Azért ám a _____ szent, a _____ szent, igaz és jó.” (Róma 7:12)

2) Sokszor hallottam, hogy Isten csak annyit kér: higgyünk Benne, és szeressük Őt. Mi köze ehhez a parancsolatoknak? Azon kívül úgy tudom, ezek annyira nehezek, hogy amúgy sem tudná gyarló ember megtartani őket.

„Mert az az Isten szeretete, hogy megtartjuk az ő _____ . Az ő _____ pedig nem nehezek.” (1 János 5:3)

3) Tudom, hogy Jézus azért jött, hogy bemutassa az Atya szeretetét, és kegyelmet kapjunk a golgotai áldozatban való hit által. De a kegyelem nemde éppen azért van, mert képtelenek vagyunk itt e földön a bűntől megszabadulni?

„Szül pedig fiat, és nevezd annak nevét Jézusnak, mert ő szabadítja meg az ő népét annak _____.” (Máté 1:21)

4) Tudatában vagyok bűnös természetemnek, örökölt és kifejlesztett gonosz hajlamaimnak. Hogyan is tehetné meg Jézus benim ezt a szabadító munkát?

„És adok néktek új _____, és új _____ adok belétek, és elveszem a _____ testetekből, és adok nektek _____. És az én lelkemet adom belétek, és azt cselekszem, hogy az én _____ járjatok, és az én _____ megőrizzék és betöltsétek.” (Ezékiel 36:26–27)

5) Az idők változnak, így az emberek felfogása is a bűnről. Sok minden, ami tegnap még elítélendő volt, ma elfogadott. Lehet-e tudni a Bibliából, hogy végül is mi a bűn?

„Valaki a bűnt cselekszi, az a _____ is cselekszi; a bűn pedig a _____.” (1 János 3:4)

6) Mindig azt hallottam, hogy az ószövetségi parancsolatok már lejártak. Azokat a „zsidók Istene” (gondolom az Atya) adta régen, de eljött Jézus, és új parancsolatot hozott, a szeretetét – **és nekünk már csak ezt kell betartanunk.**

„Én és az Atya _____ vagyunk.” (János 1:30)

„Ne gondoljátok, hogy jöttem a törvény, vagy a prófétáknak _____. Nem jöttem, hogy _____, hanem inkább, hogy *betöltsem*. (Máté 5:17).

7) De hát az, hogy betöltötte, nemde azt jelenti, hogy véget vetett neki, és félretette?

„... és azt cselekszem... hogy az én törvényeimet **megőrizzék és betöltsétek.**” (Ezékiel 36:27)

Mint látjuk, itt a *megőrizni* és *betölteni* igék egy értelemben vannak használva.

„János azonban tiltakozott, és azt mondta:

– Nekem kell általad megkereszteltetnem, és te jössz hozzám?

Jézus pedig így felelt:

– Hagyd ezt most, mert így illik nekünk minden igazságot **betöltenünk.**

János erre engedett neki. Amint Jézus megkeresztelkedett, azonnal kilépett a vízből...” (Máté 3:14–16)

A fenti példában Jézus *betöltötte* a keresztség igazságát. Ezzel nem-hogy félretette, eltörölte, avagy megszüntette volna azt, hanem éppen hogy alávetette magát ezen aktusnak, példát mutatva minden követőjének. Azóta minden keresztény ugyancsak megkeresztelkedik.

Tehát, amikor Jézus azt mondja, hogy nem jött a törvény eltörlésére, hanem hogy betöltse, ez azt jelenti, hogy a törvénynek alávetette magát, betartotta, és példát mutatott nekünk, hogy mi is ekként cselekedjünk.

8) De amikor az Újtestamentumban a törvényről olvasunk, biztosak lehetünk benne, hogy ezt még mindig az ószövetségi Tízparancsolatra érti?

„Mert ha valaki az egész törvényt megtartja is, de vét egy ellen, az egésznek megrontásában bűnös.

Mert aki ezt mondta: „Ne paráználkoddj!”, ezt is mondta: „Ne ölj!” És ha nem paráználkods, de ölsz, törvénszegővé lettél.

Úgy szóljatok, és úgy cselekedjétek, mint akiket a szabadság törvénye fog megítélni.” (Jakab 2:10–12)

Gondolkozzunk!

Miként nevezheti Jakab apostol Isten sok tiltásból álló törvényét „a szabadság törvényének”?

Írd le a válaszod!

Következtetés

Sátán, mennyei lázadásától kezdve, mindig is Isten akarata, és az Ő törvénye ellen támadt. Ugyanakkor, ezen a Földön Sátán leghűségesebb szövetségese a mi bukott énünk, vagyis az óemberünk. Az óember az, amely tiltakozik a megszentelődés Isten által felkínált lehetősége ellen. E bukott én, még ha keresztény köntösbe is burkolózik, a bűntől romlott: vágyik a paráznaságra, hazudik, irigy, álszent, önző, mértéktelen, hatalomra éhes és mindenestől gonosz. A történelem folyamán ezért volt képes az ember annyi féle komplikált elméletet kitalálni, csak azért, hogy bűnben maradását megokolja.

Pál ekként szólít fel:

„... levetkezzétek ama régi élet szerint való **óembert**, mely meg van romolva a családság kívánságai miatt. Megújuljatok pedig a ti elmétek lelke szerint, és felöltözzétek amaz **új embert**, mely Isten szerint teremtett igazságban és valóságos szentségben.” (Efézus 4:22–24)

Szeretnénk-e hagyni azt, hogy Isten e megújító csodát elvégezze bennünk is?

Akarjuk-e azt, hogy ma kicserélje kőszívünket egy valóban megtért, Neki engedelmeskedő hússzívra?

Válaszod:

Befejezés

Az Isten és a Sátán közötti nagy küzdelem Krisztus visszatérése előtt a tetőpontjára hág. A végső próba központi kérdése az lesz, hogy vajon engedelmeskedünk-e Isten törvényének, vagy nem.

A vég idején minden, e Földön élő őszinte, Istenhez vágyó ember rá fog döbbsenni arra, hogy Isten törvénye szent, és

örökkévaló – és akár áldozatok, szenvedések árán is ragaszkodni fog hozzá. Ekkor lelepleződik előttük Sátán hamis elmélete, miszerint a Jézusban hívőknek már nem kell az Isten parancsolatait megtartaniuk.

„Itt van a szenteknek békeséges türeése, akik megtartják az Isten parancsolatait, és a Jézus hitét.” (Jelenések 14:12)

Őszintén hiszem

Jelöld be azon állításokat, melyek rád illenek!

◇ Szeretem Isten törvényét, és bármi áron kész vagyok engedelmeskedni annak.

◇ Azért engedelmeskedem Istennek, mert szeretem Őt. Tudom,

hogy a törvény megtartása nélkül nem üdvözülnek.

◇ Az engedelmességem Jézus iránti szeretetemen alapszik.

Imádságom

Mennyei Atyám!

Hálát adok neked Krisztus áldozataért, azért, hogy ezáltal megnyílt az út számomra is a mennybe. De add, hogy megkapjam Tőled naponta az erőt az engedelmességre, felfogva a Te törvényed szentségét. A Jézus nevében. Ámen.

Összeállította: **Farkas Győző,**
lelkész, Zilah (és J.E.)

Bibliai eredetű magyar nevek – és ezek üzenete

József

Bevezető

A névadás szokása vajon honnan ered? Isten volt az, aki először elnevezett egy földi lényt. Az első embert nevezte el Ádámnak,¹ ami vörösest, pirozspogást jelent.²

¹ Az Ádám név csak az 1 Mózés 3:20 versében jelenik meg először. Addig a Biblia a férfit *ish*-nek, azaz embernek nevezi. Másrészt, a Biblia nem mondja ki pontosan, hogy Isten nevezte el ekként Ádámot, csupán következtethetünk erre, hiszen Ő volt az „apja”, és más ember sem létezett még. Lásd Jézus nemzetségi táblázatát Hélin keresztül Ádámgig, Lukács evangéliumában: „Ez Énosé, ez Séthé, ez Ádámé, ez pedig az Istené.” (Lukács 3:38)

² Amikor a régi, özönvíz előtti nevekről beszélünk, melyek a héber nyelvű ótestamentumi leírásban jelennek meg, ezek óhéber szavakhoz hasonlí-

De a további névadást Ádámról bízta – aki élete első pillanatától felnőtt, intelligens, és bő szókincsrel rendelkező férfi volt. Az állatoknak már ő adott nevet, s ugyanígy feleségének is. Így szólt, amikor a gyönyörű, hozzá illő lényt meglátta:

„Akkor ezt mondta az ember: Ez már csontomból való csont és testemből való test. Asszonyember legyen a neve, mert emberből vétetett.” (1 Mózés 2:23)

Az ember itt a héber eredetiben *ish*, a feleségét pedig *ishshah*-nak nevezte el – amit a magyar

tanak, de nem a pontos megfelelőik. Ebből azt gondolhatjuk, hogy az eredeti, Bábel előtti nyelv a héberre hasonlított.

fordítás asszonyemberként ad vissza.

A bűnesetet követően Ádám újból elnevezte feleségét:

„Ádám pedig Évának nevezte feleségét, mivelhogy ő lett az anyja minden élőknek.” (1 Mózés 3:20)

Chawwah – magyarosan Éva³ – anyát, vagy élőt jelent.

S ezután már születő gyerekeknek ők adtak nevet, majd ők is a sajátjaiknak. És ez így folyik máig. Egy néhány kivétellel.⁴ Például, négyezer év múltán, az Úr angya-

³ A Septuaginta – a héber Ótestamentum i.e. 3–2. században készült görög fordítása – 1 Mózés 4:1-ben a Chawwah nevet Eua-nak fordítja (azaz, írja át). Innen terjedt el minden nyelvben az Éva név, különböző formáiban. Óhéber megfelelője Chayah lett volna (lásd: SDA Bible Commentary 1. kötet, 236. oldal).

⁴ Isten nevezte el Ishmáel is (1 Mózés 16:11), Izsákot (17:19), Hóseás három gyermekét (Hóseás 1:4,6,9), Keresztelő Jánost (Lukács 1:13), és ugyanő adott új nevet Ábrámnak, Szárajnak és Jákóbnak – Ábrahámnak, Sárának, és Izráelnek nevezve el őket.

la Józsefnek, a Mária jegyesének ezt mondta:

„József, Dávidnak fia, ne félj magadhoz venni Máriát, a te feleségedet, mert ami benne fogantatott, a Szent Lélektől van az. Szül pedig fiat, és nevezd annak nevét Jézusnak, mert ő szabadítja meg népet annak bűneiből.” (Máté 1:20–21)

Jézus a héber Jehoshua⁵ magyaros formája, mely a maga során azt jelenti: Jah (vagyis Jahwéh, azaz Isten) szabadító.

Tehát, Isten nevezte el az első Ádámot, de a másodikat (avagy utolsót) Ádámot,⁶ vagyis Jézust is.

⁵ A Jehoshua nevet a görög újtestamentum Iesous-ként adja vissza. Ebből alakultak ki Jézus nevének változatos formái a különböző nyelvekben.

⁶ „Lón az első ember, Ádám, élő lé-

A régi magyar nevek a pogány múltunkat, s az akkori felfogást tükrözik. Ám a magyar nép 11. századi kereszténnyé válása magával hozta a bibliai nevek megjelenését is. Ma egy ilyen nevet vizsgálunk meg.

József – Jákób fia

A József nevet először az 1 Mózés 30:24-ben találjuk meg:

„Megemlékezék pedig az Isten Rákhelről, és meghallgatá őt az Isten, és megnyitá az ő méhét. És fogada méhében, és szüle fia, s monda:

– Elvevé Isten az én gyalázatomat.

lekké, az utolsó Ádám megelevenítő szellemmé. (...) Az első ember földből való, földi, a második ember, az Úr, mennyei.” (1 Korintus 15:45,47)

És nevezé nevét Józsefnek, mondván:

– Adjon ehhez az Úr nékem más fiat is.” (22–24. versek)

A József (*Joseph*) név jelentése héberül: Adna hozzá...! (vagy: Adjon még hozzá...!), és a *jasaph* igéből származik, melynek jelentése: hozzáad.

Ez volt tehát az addig meddő Rákhel vágya az akkori, a gyermeket valóban áldásnak tekintő időkben. József születését a másik feleség, Lea hat fiának, s egy lányának, Dínának a születése előzte meg, s ugyanígy előtte szült Bilha és Zilpa (Jákób pogány szokás szerinti ágyasai) is két-két fiút. Rákhelnek ezután még csak egy gyermeke: egy fia lett, Benjámín, ám ennek a szülősebe bele is halt.

A Szent család (La Sagrada Familia). Bartolomé Esteban Murillo (1617–1682) spanyol festő műve

József élete nagyon érdekes: mivel apja kedvencévé válik, bátyjai féltékenységéből eladják izmaelita kereskedőknek. Ezek Egyiptomba hurcolják, s ott az ifjú rabszolga lesz, majd igaztalanul börtönbe kerül. Sok szenvedés után azonban... de erről majd egy másik cikkben beszélünk!

József – az Úr Jézus nevelőapja

A másik nagyon ismert, József nevű bibliai személy, akire sokan – főleg a katolikusok – gondolnak, amikor gyereküknek e nevet adják, az Szűz Mária férje, (Szent) József, a Megváltó (nevelő) apja.

Mit tudhatunk róla?

Dávid házából származott, Ro-boám utódain keresztül (Máté 1:7), igaz ember volt (19. vers), és Isten kegyeltjének számított, aki több látomásban részesült: Máté 1:20-ban az Úr angyala jelenik meg álmában, elmondva neki, ahogy már említettük, hogy jegyese a Szent Lélektől terhes, s így vegye magához őt. Ezt József el is hiszi, és az Úr Jézus hűséges védelmezőjévé válik. Máté 2:13-ban újból megjelenik neki álomban az Isten angyala, és utasítja, hogy fussanak Egyiptomba Heródes király elől. A 19. versben újra csak álomban látja az Úr angyalát, aki felszólítja őket, hogy menjenek vissza Izraelbe, mert meghaltak, akik a gyermeket halálra keresték. A 22. versben újból álomban intetik meg – a Heródes fia, Arkhelaosz jelentette veszély miatt –, és így ők Galileába mennek, Názáretbe.

Volt-e még gyermeke Józsefnek? A Biblia ezt mondja:

„És nem ismeré őt (vagyis Máriát), míg meg nem szülé az ő elsőszülött fiát: és nevezé annak nevét Jézusnak.” (Máté 1:21)

Szent József és a világitó Jézus.
Georges de la Tour (1539–1652) festménye

Mária örök szüzessége nem bibliai eredetű tanítás, mint ahogy a Mária-kultusz sem. Máriáról az Úr feltámadása és mennybemenetele körüli eseményeket követően nem tesz többé említést az Újtestamentum.⁷ Nem ő tehát az első századi, apostoli egyháznak a védelmezője, sem a hívők királynője, vagy nagyasszonya. Senki sem imádkozik hozzá, és nem kéri a közbenjárását sem a Fiánál. Mindez a negyedik szá-

zadtól indult, Efézusból, amely addig is több női istenség (Kübelé, Ártemisz, Diana) kultuszának egyik központja volt. Itt található a Máriának szentelt első, 3. századi templom romjai. A tradíció szerint János apostol ide hozta a Jézus által rábízott Máriát, aki e városban is halt meg. Az idő múlásával a Mária-kultusz termékeny talajra talált a birodalomban, hisz a Konstantin utáni évtizedekben, a császári udvar befolyására a kereszténységre térített pogány tömegeknek szükségük volt egy női istenségre.

A szüzesség, mint a szentség tartozéka sem bibliai eredetű – hanem ugyancsak a pogány kultúrából ered. A pogány népek

⁷ Utoljára Máriáról, Jézus anyjáról a Cselekedetek 1:14-ben olvasunk: „Ezek mindnyájan egy szívvel-lélekkel foglaltosak voltak az imádkozásban és könyörgésben, az asszonyokkal és Máriával, a Jézus anyjával, és az ő atyjafiaival együtt.”

Az efézusi Mária-templom romjai

nem voltak képesek megérteni az Isten által rendelt nemiség értelmét. Sokszor kicsapongásra használták eme ajándékot, akár mindennapi életükben, akár a termékenységi ünnepeik során; vagy értelmetlenül eltiltották bizonyos kategóriáktól (pl. Veszta-szüzek, kasztrált eunuchok), sőt, az esztelen öncsonkításig is elmentek (Ozirisz-kultusz).

Ekként, a papi cölibátus, a remetesség, meg a férfi és a női szerzetesség nem Istentől, hanem a pogány filozófiákból – pl. a görög aszketizmusból – származik. A zsidók, a Szentírás alapján, sosem tartották bűnnek, vagy szentségtelennek a nemi életet, hacsak nem a paráznságról volt szó. Isten a gyermekszülést és a szép családi életet mindig az Ő áldásaként mutatta be. Mind a zsidó papoknak (Ároni papoknak és lévítáknak), mind az újszövetségi

szolgálattevőknek (püspököknek, presbitereknek, diakónusoknak) szabadott legyen feleségük és gyerekeik.⁸

Ha csak a Bibliát vesszük alapul, kihagyva a későbbi, emberi tanításokat, azt mondhatjuk, hogy József és felesége, Mária, egy akkori szegénysorsú, munkás zsidó házaspár normális életét éltek.

De mit tudunk Jézus testvéreiről?

„Hát nem ez az ácsmester fia? Nem Máriának hívják az ő anyját, testvéreit meg Jakabnak, Józsefnek, Simonnak és Júdásnak? Nemde közöttünk élnek nőtestvérei is? Honnan tudja hát mind ezeket?” (Máté 13:55–56)

Vajon ezek Mária további gyermekei voltak-e?

⁸ Lásd: 3 Mózes 21:7–14, 1Timóteus 3:1–2,8–12, Titusz 1:5–8 verseit.

Nem, Józsefnek és Máriának több gyermeke nem volt, tehát ezek a fiúk és lányok Jézus **idősebb, mostoha testvérei** lehettek, Józsefnek egy előző házasságából valók, akik már valószínűleg egy külön életet éltek, felnőttként. Így hát József sokkal idősebb lehetett az ifjú Máriánál. Jó, de honnan tudhatjuk mind ezt?

Három igei bizonyíték van rá.

Először is, a Szentírás sosem nevezi őket Mária, a Jézus anyja gyermekeinek.

Másodszor, azt látjuk, hogy az alábbi esetben e testvérek nagyon erélyesen próbálnak eljárni Jézussal szemben, és parancsolnak neki, ami az akkori zsidó kultúrában nem lett volna lehetséges a kisebb testvérek részéről:

„Amint az övéi ezt meghallották, eljöttek, hogy erővel magukkal vigyék, mert azt mondták,

hogy magánkívül van. (...) Közben megérkeztek a testvérei és az anyja, és kívül megállva beküldtek hozzá, és hívták őt.” (Márk 3:21,31)

Itt az történt, hogy mind Mária, mind a testvérek engedtek a farizeusok megrontó befolyásának, akik azt állították, hogy az Úr a Sátán hatalma által munkálkodik, és így elindultak mind, hogy Isten fiának munkájának gátat vetve, hazavigyék őt. Jézus azonban nem engedett nekik:

„Körülötte pedig sokaság ült, és szóltak neki:

– Anyád és a testvéreid ott kint vannak, és keresnek téged.

Ő pedig így válaszolt:

– Ki az én anyám, és kik az én testvéreim?

Majd végigtekintett a körülötte ülőkön, és azt mondta:

– Íme, az én anyám és az én testvéreim. Aki az Isten akaratát cselekszi, az az én fiútestvérem, nőtestvérem és anyám.” (Márk 3:32–35)

Harmadszor, a keresztre feszítés napján azt látjuk, hogy Jézus a János gondjaira bízta anyját, Máriát:

„Asszony, ímhol a te fiad! Azután mondta a tanítványnak: Ímhol a te anyád! És ettől az órától magához fogadta azt az a tanítvány.” (János 19:26–27)

Ez pedig nem lett volna szükséges, ha Máriának még számos, saját, további gyereke lett volna. (Akkor nem volt még nyugdíj, és a gyermekek voltak kötelesek szüleikről gondoskodni.)

Józsefet utoljára a templomban látjuk, a tizenkét éves Jézussal (Lukács 2:43). Utána eltűnik a Biblia lapjairól. Amikor Jézus megkezdi

a munkásságát harminc éves korában (Lukács 3:23), nevelőapja már nincs jelen, csupán Mária – valószínűleg József eddigre elhunyt.

Ezen felül mind az Ó, mind az Újtestamentum lapjain összesen tizenkét további József nevű személy jelenik meg – Lévi, Júda meg Issakár törzséből valók, tanítványok, stb.⁹

Mit tanulhatunk mindebből?

(Szent) Józsefre (Máriával együtt) Isten az emberi testbe költözött, védtelenné vált Fia gondját és nevelését bízta – mely különleges megtiszteltetést József mindvégig hűségesen teljesített. Ma nekünk kell szívünkben őrizni a Krisztust, és hozzá hason-

⁹ Lásd: 4 Mózes 13:7, 1 Krónika 25:2,9, Ezsdrás 10:42, Nehémiás 12:14, Lukács 3:24,26,30, Máté 13:55, stb.

lóvá válva, bemutatni Őt a világnak:

„Mert a teremtett világ sóvárogva várja az Isten fiának a megjelenését.” (Róma 8:19)

Másrészt ne feledjük, hogy e név: Adjon még hozzá...! (Joseph!) annak idején Rákhel abbéli vágyából született, hogy további gyermekei legyenek.

Pál így kiált fel egyik levelében:

„Gyermekeim! kiket ismét fájdalommal szülök, míglen kiábrázolódik bennetek a Krisztus.” (Galata 4:19)

Ha Krisztus hűséges követői vagyunk, szeretnénk, hogy minél többen Isten megtért gyermekeivé váljanak, visszatükrözve az Ő jellemét.

Amint Rákhel vágyott fiakra, úgy vágyik a Krisztus tanítványa további lelkekre, akikkel ott lehessen Isten országában. Ezért dolgozik, ezért él, ezért imádkozik. Képes túltenni magát a családokon. Gyötrődik és szenved – mintegy a „lelki szülés” fájdalmaiban. Azért, hogy ne csak ő üdvözljön, hanem szerettei, ismerősei, közel és távol valók egyaránt. Erre gondolva mondja ugyancsak Pál apostol:

„Legyetek az én követőim, amint én is a Krisztusé.” (1 Korintus 11:1)

Ha tehát a József névvel találkozunk, legyen ez az imánk: Adjon még hozzá az Úr!

„Legyetek az én követőim, amint én is a Krisztusé.” (1 Korintus 11:1)

Ha tehát a József névvel találkozunk, legyen ez az imánk: Adjon még hozzá az Úr!

Függelék

Híres, József nevű magyarok

- Eötvös József báró (1813–1871), jogász, író, vallás- és közoktatásügyi miniszter, az MTA (a Magyar Tudományos Akadémia) elnöke

Bárány Eötvös József

- Katona József (1791–1830), író, drámaíró, a Bánk bán színmű szerzője
- Nyíró József (1889–1953), székely származású író, politikus
- Politzer József (1847–1911), magyar zsidó újságíró, a legjobb amerikai újságíróknak járó Pulitzer-díj megalapítója
- Rippl-Rónai József (1861–1927), kaposvári festő-művész
- Ausztriai (Habsburg-Lotaringiai) József Ágost főherceg (1872–1962), honvéd tábornagy, az MTA elnöke
- És a sorból nem hagyhatjuk ki, habár nem volt benne egy csepp magyar vér sem, Bem József honvéd altábornagyot, az 1848–49-es magyar szabadságharc hadvezérét: – József Bem (Tarnów, 1794 – Aleppó, 1850), lengyel származású katonatiszt volt – akit a székelyek Bem apóként emlegettek.

(J. E.)

Spanyolországi kirándulás

Szeretettel meghívjuk kedves olvasóinkat és bármely érdeklődőt a **2024 szeptemberének második felében**, az Földközi-tenger partjára, Andalúziába szervezett kirándulásra (a pontos üdülőhelységet nemsokára rögzítjük).

Szállás: A tengerparttól néhány percre levő, 4 csillagos hotelben. Hét éjszaka – két ágyas, fürdőszobás, légkondicionált szobákban. Napi háromszori, svédasztalos étkezés. Repülőgép Kolozsvárról Malagába és vissza.

Ára: 800 euró/fő. Előleg: 100 euró, lehetőleg december 15-ig. További 350 euró május 15-ig, s a maradék 350 euró augusztus elején fizetendő.

Tisztaság, meleg tengervíz, lassan mélyülő, homokkal borított tengerpart, ragyogó napsütés, pálmafák. Fürdés, napozás, pihenés, barátkozás, lelki táplálék. Az érdeklődők extra kirándulásokra is feliratkozhatnak a helyszínen, úgy, mint Granada városa és az Alhambra-várkastély, vagy a Gibraltári-szoros (ezeket külön kell fizetni).

További információ és feliratkozás: a **0749 021 935** telefonszámon, vagy az **erikjancso@yahoo.com** e-mail címen – Jancsó Eriknél.

Kedves Olvasók!

Ha tetszett ez a lap, és továbbra is szeretnék kapni, akkor a következő lapszám kézbesítésekor szóljanak terjesztőinknek, avagy jelezzék ezt a lakhelyüknek megfelelő, és az alábbiakban megadott megyei terjesztési felelősök-nél – telefonhívás, vagy SMS által.

Ugyanakkor, lapunk fenntartása érdekében támogatást fogadunk el, melyet ugyancsak terjesztőinknek lehet átnyújtani. A *Világ Reménye* minimális előállítási költsége **6 hónapra** (vagyis a 2023. július–december időszakra) **25 lej.**

Megyei terjesztési felelősök:

- ♦ Kovászna, Brassó: Márk Enikő, 0725 321 489
- ♦ Hargita: Fekete Ilona, 0740 106 422 – Udvarhelyszék, Polgár Szép Enikő, 0753 148 455 - Csík- és Gyergyószék
- ♦ Maros, Fehér: Nagy Szilvia, 0745 385 880
- ♦ Bihar: Verebi László, 0770 140 009
- ♦ Szatmár: Illyés Csilla, 0749 976 911
- ♦ Arad: Deák Andrea, 0743 626 963
- ♦ Temes: Kulcsár Lenke, 0753 161 576
- ♦ Szilágy: Farkas Csilla, 0742 301 743

- ♦ Kolozs, Máramaros és Beszterce: Jancsó Erik, 0749 021 935

Régióink: Székelyföld, Partium (Bihar és Szatmár), Szilágyság, Kalotaszeg, Mezőség, Közép-Erdély, Bánság, Szászföld, Máramaros és Beszterce.

Világ Reménye, népünk reménye Interregionális havilap

Főszerkesztő: Jancsó Erik

Telefon: 0749 021 935

E-mail: vilagremenye7@gmail.com

Minden eddigi lapszám elolvasható

és ingyenesen letölthető a

www.vilagremenye.ro honlapról.

Postacím: 400 107 Cluj-Napoca (Kolozsvár), str. Cuza Vodă (Postakert utca) nr. 12
Folyóiratunk ugyancsak megrendelhető Kolozsváron, a Cuza Vodă utca 16. szám alatti *Sola Scriptura Könyvesbolt*ban is.

Bankszámla: Asociația Pro Scriptura, CIF 37175079

Conturi Banca Transilvania:

RO72 BTRL RONC RT03 8390 6901 lejben, és RO22 BTRL EURC RT03 8390 6901 euróban.

ISSN/ISSN-L: 2784-0328

Készült: a *Viața și Sănătatea Kiadó* nyomdájában (Cernica út 101, Pantelimon, Ilfov megye)

A *Világ Reménye* egy magánkezdményezésű havilap, amelynek révén az élet különböző területeit szeretnénk megvilágítani a Szentírás által, annak jobb megismerésével együtt, előmozdítva az olvasók testi-lelki egészségét, és kiemelve ugyanakkor világunk, Erdély és a magyarság szellemi értékeit. Reméljük, hogy e folyóirat tartalma egyúttal mindnyájunk üdvösségét szolgálja.

Bármikor szeretettel várjuk visszajelzéseiket, megjegyzéseiket és kérdéseiket telefonhívás, SMS, e-mail, avagy postai levél útján, a fentebb említett címeken. Ugyanakkor szívesen fogadjuk olvasóink részéről a lapunk szellemiségével egyező cikkeket, tapasztalatokat, verseket, fotókat, s egyéb anyagokat. Levél esetén a borítékra kérjük írják rá:

Világ Reménye

Ha másképpen nem jelöljük, akkor a bibliai idézetek a *Károli Gáspár* fordításból valók.